

Torsdagen den 16 april

Kl. 12.00–18.36

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 26 mars justerades.

§ 2 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2019/20:99 till finansutskottet

2019/20:100

Förslagspunkt 1 till finansutskottet

Förslagspunkt 2–4 till konstitutionsutskottet

2019/20:148 till finansutskottet

Skrivelser

2019/20:98 till skatteutskottet

2019/20:101 till finansutskottet

Motion

2019/20:3582 till socialutskottet

§ 3 Tillfälliga bemyndiganden i smittskyddslagen med anledning av det virus som orsakar covid-19

Socialutskottets betänkande 2019/20:SoU20

Tillfälliga bemyndiganden i smittskyddslagen med anledning av det virus som orsakar covid-19 (prop 2019/20:155) föredrogs.

Tillfälliga bemyndiganden i smittskyddslagen med anledning av det virus som orsakar covid-19

Kammaren biföll utskottets förslag att ärendet fick avgöras trots att det varit tillgängligt kortare tid än två vardagar före den dag då det skulle behandlas.

Anf. 1 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Vi har drabbats av en pandemi där det ännu inte finns någon behandling eller något vaccin. Det är en pandemi som framför allt

drabbar äldre, där vården får en stor belastning, och som på mycket kort tid gjort att människor mist sitt jobb, sin försörjning och kanske sitt livsverk. Det mesta har förändrats för människor i hela världen.

Det är mycket vi kommer att behöva begrunda, omvärdera och dra lärdom av efter pandemin. Det är naturligtvis så att vi i efterhand lättare kan dra slutsatser och se helheten. Vad var rätt och vad borde vi ha gjort annorlunda?

Jag är ödmjuk inför att jag i dag inte kan vara säker på att vi gör allt rätt eller om vi borde agera annorlunda under kampen för att bekämpa pandemin. Det får framtiden utvisa, men under tiden är det angeläget att vi tar del av kunskap och erfarenheter från många håll så att vi inför varje beslut har så bra underlag som möjligt. Det finns inga enkla svar eller självklara lösningar under en pandemi med ett nytt virus.

Det jag är säker på är att jag inte vill att vi i efterhand ska tvingas konstatera att vi saknade de politiska redskap som behövdes för att bekämpa smittspridningen. Vi måste ha en beredskap och möjlighet att snabbt vidta de åtgärder som bedöms nödvändiga vid en eventuellt förvärrad situation. Det är det som detta ärende handlar om.

Fru talman! Kristdemokraterna anser att regeringen ska kunna vidta åtgärder för att minska smittspridningen. För detta behövs dock ett bemyndigande, och det ska vara ett mandat som ges av riksdagen. Den parlamentariska prövningen är nödvändig, och den ger också en möjlighet till ansvarsutkrävande av folkvalda politiker.

Det förslag till tillfällig lag vi nu har framför oss ger regeringen rätten att snabbt fatta beslut utifrån smittskyddslagen för att bekämpa covid-19. Beslutet ska dock omedelbart underställas riksdagens granskning. Det ska beröra sådant som omfattas av de allmänna begränsningarna i smittskyddslagen, och det ska ske inom grundlagens ramar.

Vi kristdemokrater står bakom förslaget så som det nu är utformat efter partiledarnas överenskommelser, Lagrådets yttrande och konstitutionsutskottets bedömning. Men vi har lämnat en följdmotion där vi beskriver två kompletterande förslag.

För det första anser vi att regeringen ska informera riksdagen redan när den utifrån bemyndigandet börjar arbetet med att ta fram en föreskrift som kommer att kräva riksdagens prövning. Ska riksdagen klara processen på ett bra sätt krävs tidig information. Jag är glad att utskottet instämde och betonade vikten av detta förfarande i sitt ställningstagande i det aktuella betänkandet. I praktiken innebär detta ett bifall till yrkande 1 i Kristdemokraternas motion.

För det andra är de ekonomiska konsekvenserna av bemyndigandet inte närmare belysta i propositionen. Regeringen underlät dessutom att begära in remissvar från näringslivet på promemorian. Trots den korta remisstiden och de därmed bristande möjligheterna till förberedelser inkom ett flertal organisationer ändå med spontana svar. Kritiken var skarp. Bland andra Svensk Dagligvaruhandel, Svensk Handel, Svenskt Näringsliv, Sveriges Apoteksförening, Privattandläkarna och Visita beskriver vikten av ett regelverk som garanterar ekonomisk kompensation till de verksamheter som drabbas av beslut som kan följa av regeringens utökade befogenheter.

Vi kristdemokrater uppmanade därför regeringen, genom skrivelser under tiden de utarbetade propositionen, att se till att ett regelverk för er-

sättningar är på plats när lagen börjar gälla. Det är beklagligt att regeringen inte har lyssnat och att man har underlåtit att säkerställa detta.

I stället skriver regeringen i propositionen att ekonomiska åtgärder med anledning av eventuella förordningar ska övervägas i samband med att de enskilda föreskrifterna om åtgärder tas fram. Det är ett steg i rätt riktning. Men de föreskrifter som ska tas fram med hjälp av lagen är sådana som behöver behandlas skyndsamt. Att göra enskilda ekonomiska konsekvensanalyser av varje enskild föreskrift kan vara tidsödande. På grund av den korta tidsfristen finns också en risk för att de blir bristfälliga. Regeringen ger heller inte några indikationer på att man förbereder kompletterande lagstiftning eller något nytt krispaket med inriktning på dessa ekonomiska konsekvenser. Det duger inte.

Den rådande ekonomiska krisen till följd av covid-19 är i delar en kris som grundar sig i att det blivit så gott som omöjligt för företag att planera inför framtiden. Den föreslagna lagen kommer att addera till den osäkerheten. Försörjning och livsverk står på spel. Ett tydligt regelverk för ersättning till de ekonomiskt drabbade skulle minska denna osäkerhet väsentligt och mota ekonomisk oro som kan uppstå till följd av de bemyndiganden regeringen nu får. Vi kristdemokrater menar därför att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett regelverk för ekonomisk ersättning. Jag vill därför yrka bifall till vår reservation nr 2, fru talman.

Det är nödvändigt att regeringen har möjlighet att vidta snabba åtgärder för att bekämpa covid-19. Lika nödvändigt är det att åtgärderna prövas av riksdagen så att ansvarsutkrävande blir möjligt.

Jag vill slutligen tacka socialutskottets ledamöter, som på sedvanligt sätt är beredda att lyssna på varandra och hitta en framkomlig väg, vilket gör att vi i dag är eniga om förslaget i betänkandet.

Anf. 2 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Coronapandemin har lärt oss att värdesätta saker vi tog för givna för bara några veckor sedan: att kunna ge och få en kram, att få mysa med mormor och morfar, att slippa vara orolig för sina nära och kära och vad som håller på att hända med människors liv och livsverk. Situationen är på många sätt svår att greppa och känns på många sätt också överklig.

I denna allvarliga pandemi är det helt centralt att försöka stoppa och förhindra smittspridning av covid-19. Det är också viktigt att undvika att ekonomin och tryggheten för den enskilde, för företag och för den samlade samhällsekonomin helt går förlorade. Därmed sätts stora värden på spel i denna kris. Det handlar bokstavligen om liv eller död men också om konkurser och livsverk som går förlorade.

Fru talman! Regeringen föreslår att vissa nya bestämmelser införs i smittskyddslagen som innebär att regeringen ges ökad makt att agera mot spridningen av covid-19. De nya bestämmelserna är tillfälliga och upphör den sista juni. Det handlar om att regeringen ges rätt att meddela föreskrifter om förhållandet mellan enskilda och det allmänna som gäller skyldigheter för enskilda eller i övrigt avser ingrepp i enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden – men enbart om det av smittskyddsskäl behövs för att hantera spridning av det virus som orsakar covid-19.

Sverige saknar i dag lagstiftning om civila kriser. För att möta de problem och utmaningar som covid-19 innebär finns det därför ett rättmätigt

Tillfälliga bemyndiganden i smittskyddslagen med anledning av det virus som orsakar covid-19

behov av att komplettera lagstiftningen för att nödvändiga åtgärder ska kunna sättas in i rätt tid.

Att Sverige saknar lagar för civila kriser och att vi nu ger regeringen en tillfällig rätt att meddela särskilda föreskrifter om smittspridningssituationen kräver det är en sak. Men sättet som regeringen valt att bereda detta på är en helt annan sak. Det torde vara ganska uppenbart för alla och envar att regeringen inte nyligen började bereda detta förslag. De började inte den torsdag eftermiddag eller kväll som de började kontakta övriga partier. De hade inte heller börjat dagarna innan. Detta var ett arbete som pågått under en längre tid.

Detta är inte vilken lag som helst. Den ger regeringen långtgående befogenheter som kan innebära mycket långtgående ingrepp i enskilda människors liv. Vi i Moderaterna har gjort vad vi har kunnat för att konstruktivt arbeta med att förbättra och förstärka det förslag som regeringen kom till riksdagen med.

Det är oerhört viktigt att stoppa och hindra eskalerande smittspridning men också att beakta att helt centrala värden såsom äganderätt och rätt till ekonomisk ersättning säkerställs när individer och företag drabbas av konkreta inskränkningar till följd av regeringens eller myndigheters kommande beslut.

Fru talman! Vi delar Lagrådets uppfattning att kritiken som remissinstanser framfört – att remisstiden varit alldeles för kort – är befogad. Förslagen i propositionen innebär att betydande makt tillfälligt förskjuts från riksdagen till regeringen. Det sker dessutom på ett område där beslut kan bli mycket ingripande för enskilda. Det är därför djupt otillfredsställande att oppositionen i riksdagen, Lagrådet och remissinstanserna haft så kort tid på sig att analysera förslagen.

Moderaterna delar emellertid regeringens uppfattning: Eftersom Sverige i dag saknar lagstiftning om civila kriser finns det ett rättmätigt behov – för att man ska kunna möta de problem och utmaningar som covid-19 innebär – av att komplettera lagstiftningen så att nödvändiga åtgärder kan sättas in i rätt tid. Det innebär att Moderaterna accepterar regeringens behov av att lägga fram en proposition för att kunna hantera den akuta krisen.

Fru talman! Moderaterna har emellertid i en följd motion pekat på återstående brister som finns i propositionen och lagt fram konkreta förslag för att åtgärda dessa.

Bland annat vill vi att regeringen ska återkomma med förslag som innebär att enskilda som drabbas av en föreskrift som meddelas med stöd av bemyndigandet i denna lag som huvudregel ska ersättas. Det är en reservation som vi delar med Kristdemokraterna.

Vidare vill vi att regeringen ska informera riksdagens partier löpande då arbetet pågår inom Regeringskansliet med att ta fram nya föreskrifter med stöd av bemyndigandet.

Vi vill också att regeringen ska vara ytterst varsam med att ändra på regelverk, rutiner och hantering mitt under en brinnande kris. Det betyder att vi instämmer i det helt eniga remissvaret från Sverige Kommuner och Regioner och anser att regeringens förslag om omfördelning av läkemedel och medicinsk utrustning mellan regioner och kommuner bör utgå. Vårt förslag är att detta ska inskränkas till att regeringen ska få meddela föreskrifter om samverkan och inbördes handel med läkemedel och medicinsk utrustning när det gäller regioner och kommuner.

Jag önskar därför yrka bifall till reservationerna 1 och 2 samt peka på vårt särskilda yttrande.

Fru talman! Det har funnits starka skäl att komplettera det ursprungliga lagförslaget som delades ut till oppositionen, inte minst för att åstadkomma en rimligare balans mellan riksdag och regering. Det gäller särskilt som de beslut som regeringen kommer att kunna fatta med stöd av lagen kan bli mycket ingripande för enskilda, som jag redan pekat på. Det är därför positivt att regeringen efter Moderaternas synpunkter infört en så kallad underställandemekanism i propositionen, som helt saknades i det första utkastet till lagrådsremiss som tillställdes Moderaterna.

Fru talman! Jag vill avsluta med att säga att riksdag, regering och hela det svenska samhället gemensamt kommer att klara av den exceptionella kris som vi just nu möter. Det är helt uppenbart att förutom att liv kommer att gå till spillo kommer många människor och företag att drabbas mycket hårt ekonomiskt.

Hur Sverige väljer att hantera den fortsatta krisen under kommande veckor och månader kommer att påverka alla i vårt land under lång tid framöver. Min och Moderaternas förhoppning är att regeringen trots utökade maktbefogenheter kommer att välja den breda vägen av samarbete och ömsesidig respekt. Sverige har just nu inte råd med politiskt käbbel och gräl. Landets medborgare förväntar sig och kräver, med all rätt, att vi ska vara de vuxna i rummet.

(Applåder)

Anf. 3 LINA NORDQUIST (L):

Fru talman! Covid-19 hotar vår hälsa. Det hotar många människors jobb och enda inkomst, fru talman. Det hotar de pengar vi behöver till skola, omsorg och sjukvård både nu och framöver i vardagen och under nästa pandemi, som jag hoppas dröjer länge. Det hotar sköra människors liv. Många, många människor i vårt land saknar nu andra människor som de bryr sig om. Och över 1 000 människor saknas för alltid av sina nära.

I andra länder ser vi dessutom hur denna smitta och rädslan för smittan, fru talman, påverkar demokrati och vardagliga mänskliga rättigheter. Det handlar om rätten att gå vart vi vill utan att behöva berätta precis vart vi ska, vilken väg vi väljer och hur länge vi ska vara där.

Jag är väldigt glad över att vi inte har varit lika hårda, auktoritära och tvingande som man varit i de länderna. Jag är mycket glad över att det inte finns några tecken på att vår regering försöker smyga in beslut som inte har med saken att göra nu när människor tittar bort och är fullt upptagna med annat.

Jag är glad över att vi i första hand väljer att rekommendera människor, och i slutändan vädjar till dem, att följa de rekommendationer vi tror saktar ned smittspridningen och gör att sjukvården hinner med, så att vi skyddar de allra sköraste. Samtidigt går det inte att förhandla med ett virus. Och det kan behövas snabba och effektiva beslut som vi inte brukar behöva fatta och som vi egentligen inte vill fatta.

Fru talman! Smittskyddslagen ger i dag en möjlighet att stänga en byggnad om en person med en samhällsfarlig smitta befinner sig inne i den för att den personen inte ska komma ut och smitta andra. Men det finns ingen möjlighet att i förebyggande syfte stänga en galleria, en nattklubb, ett gym eller ett museum för att man tänker så här: När människor möts

Tillfälliga bemyndiganden i smittskyddslagen med anledning av det virus som orsakar covid-19

där kommer det att bli för mycket. Det kommer att bli ödesdigert för sköra människor i det här området.

Det går inte heller i dag att stänga en tågstation för att skydda ett område och skydda de sköra där. Vi vet att staten har en möjlighet att vid krig eller krigsfara ta över fordon eller till och med människors tjänster och hjälp. Men det vi kan behöva nu är till exempel en privat skönhetskliniks narkosmedel och syrgas för att rädda liv.

Allt detta är naturligtvis ingrepp i människors vardagliga frihet. Det är inget vi brukar vilja. Vi vill inte hindra människor från att mötas på ett kafé. Vi vill inte ta en företagares viktiga resurser. Men det kan bli så.

Min och Liberalernas uppfattning är att detta naturligtvis måste göras med oerhört stor försiktighet. Vi måste värna vår demokrati. Vi måste värna människors rätt att styra sitt liv och leva som de själva vill. På samma sätt måste vi dock värna de allra sköraste. Det betyder att även om besluten behöver fattas med försiktighet behöver de, när de väl ska fattas, kunna fattas snabbt.

Vi i Liberalerna ställer oss bakom detta tillfälliga bemyndigande just för att det kan behövas men också för att det är tillfälligt. Det finns hängslan och livrem när det gäller att säkra att varje beslut verkligen är befogat.

Jag yrkar också bifall till Liberalernas reservation 3 om att säkra att det vidtas en oberoende utvärdering om de här åtgärderna faktiskt behövs så att vi lär oss för framtiden och så att vi snabbt får reda på om någonting har hanterats fel här och nu.

Sammantaget bedömer vi att behovet väger tyngre än riskerna. Riskerna finns där; det kan vi inte sticka under stol med. Men vi måste tillsammans skydda dem som drabbas allra hårdast av detta virus. Sjukvården måste hinna med, och den måste finnas kvar även efteråt som en plats där man är stolt över att gå till jobbet och trött men stolt när man går hem.

Anf. 4 KRISTINA NILSSON (S):

Fru talman! Efter Acko Ankarbergs inledande beskrivning av ärendet känner jag att jag kan stryka en del i mitt anförande. Det var nämligen mycket väl beskrivet.

Jag inleder i stället med att tacka samtliga partier för ett gott samarbete kring att ta fram den lagstiftning som vi debatterar och beslutar om i dag.

Processen har varit väldigt snabb, och vi har nog alla emellanåt känt frustration över att den inte följt våra normala processer och arbetssätt. Det är dessutom en lagstiftning som ger oss skäl att mycket noggrant avväga vad vi öppnar upp för. Att flytta makt från de folkvalda i riksdagen till regeringen är inget litet beslut, och det ska sannerligen inte tas lättvindigt.

Men i den svåra situation som råder med anledning av den pågående pandemin har vi alla konstaterat att befintlig lagstiftning inte riktigt räcker till. För att stoppa smittspridningen kan mer ingripande åtgärder behöva sättas in för att skydda liv, hälsa och samhälle, och därför fattar vi i dag beslutet att ge regeringen ett tillfälligt bemyndigande enligt smittskyddslagen med anledning av det virus som orsakar covid-19.

Detta bemyndigande är ett komplement till gällande regler och gäller enbart för coronaviruset. Det ger inte regeringen befogenhet att ingripa i grundläggande fri- och rättigheter och öppnar inte upp för så kallat undantagstillstånd.

Det är en tillfällig lag som ska gälla i tre månader. Därefter får vi möjlighet ta ställning till om lagen behöver förlängas. Självfallet önskar nog alla att lagen varken ska behöva användas eller förlängas – det skulle ju betyda att vi fått stopp på smittspridningen. Det är dock viktigt att regeringen har tillgång till fler verktyg i kampen mot coronaviruset om det visar sig nödvändigt.

När vi i dag tittar ut över Stockholm, eller för all del min hemstad Örn-sköldsvik, tycker jag att vi kan konstatera att väldigt många har tagit till sig av expertmyndigheternas råd för att bekämpa smittspridningen. Det är glädjande att vår befolkning har en stark tilltro till våra myndigheter och tar till sig av de fakta som läggs fram.

Jag är också tacksam över den tradition vi har i Sverige av att vi politiker lyssnar på expertmyndigheterna, tar till oss den senaste kunskap som finns tillgänglig och därefter gör våra politiska avvägningar. Därför förutsätter jag att regeringen fortsätter med det arbetssättet även med den tillgång den nu får till nya verktyg.

Fru talman! En viktig del i bemyndigandet handlar om att regeringen ska kunna meddela särskilda föreskrifter om samverkan och inbördes handel eller omfördelning mellan regioner. Det kan handla om medicinsk utrustning, till exempel personlig skyddsutrustning eller medicinsk apparatur, och om läkemedel.

Här har jag exakt samma förhoppning som tidigare. Självfallet ska regioner och kommuner klara av denna omfördelning och samverkan själva, förhoppningsvis utan regeringens ingripande. Men det är ändå viktigt att möjligheten finns om ett sådant behov skulle uppstå.

Riksdagen kommer fortsättningsvis att ha en mycket viktig kontrollfunktion eftersom de åtgärder som kan komma att vidtas med stöd av detta bemyndigande så snart som möjligt ska underställas riksdagens prövning. Det innebär att om riksdagen inte anser att den vidtagna åtgärden är rimlig och proportionerlig kan riksdagen säga nej till den.

Avslutningsvis, fru talman, är denna lagstiftning verkligen av extraordinär karaktär, detta i en för samhället extraordinär och mycket svår situation. Därför tycker jag att det är en enorm styrka att vi alla partier tillsammans har tagit ett stort ansvar och jobbat hårt för att i dag kunna besluta om detta tillfälliga bemyndigande. Jag hoppas att det aldrig behöver komma till användning, men det är oerhört nödvändigt att det finns där om behovet uppstår.

Med detta vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 5 HENRIK VINGE (SD):

Fru talman! Sverigedemokraterna är regeringens allra största kritiker. Vi tycker att det är så mycket som har gått fel i vårt land under så lång tid att det behövs en tydligare och mer handlingskraftig opposition än vad de gamla partierna historiskt sett har varit.

Vi har väckt dubbelt så många misstroenden mot Stefans Löfvens regering som alla andra partier tillsammans. När regeringen har gjort riktigt fel har vi gått så långt som till att fälla statsbudgeten, och så, fru talman, kommer vi att fortsätta när krisen är slut.

Just nu befinner sig vårt land i ett mycket allvarligt läge. Hundratals svenskar dör varje dag. Den svenska ekonomin balanserar vid en avgrund.

Vi vet inte hur länge det här kommer att pågå. Vi vet inte hur djup krisen kommer att bli. Vi vet inte hur många som kommer att dö. Men vi vet att vi måste vara handlingskraftiga. Vi vet att vi måste agera. Vi vet att riktigt starka blir vi bara när vi hjälps åt.

Fru talman! Det här betyder inte att vi kommer att sluta att säga vad vi tycker. När regeringen är för långsam eller när vi tycker att den gör lite kommer vi att säga det. Vi lägger fram egna förslag med åtgärder som vi försöker förmå regeringen att ta till sig och som vi hoppas att den ska genomföra. Vi gör också vad vi kan för att förbättra de förslag som regeringen lägger fram.

Det här är dock inte en tid att obstruera. Det är inte en tid att sätta sig på tvären. Det här handlar ytterst om att rädda människors liv, och vi tänker göra allt vi kan för att lyckas med det.

För oss har det också varit avgörande att detta inte innebär att statsministern får fria händer. Det är viktigt att riksdagen behåller sin kontrollmakt över regeringen. Vi vill inte ha någon undantagslagstiftning.

Därför är vi nöjda med att det nu finns en så kallad katalog med i lagförslaget, det vill säga en lista över vilka åtgärder regeringen får vidta med stöd av detta bemyndigande. Vi är också nöjda med att varje åtgärd som regeringen vidtar kommer att underställas riksdagen omedelbart.

Genom den här nya lagstiftningen finns det nu alltså möjlighet att vidta mer långtgående åtgärder än tidigare för att stoppa smittspridningen och för att stärka sjukvården i de regioner som är mest ansatta. Vi hoppas att detta aldrig kommer att behöva användas, men vi inser samtidigt att det mycket väl kan komma att behövas.

Vi tycker faktiskt att regeringen redan nu borde inleda diskussionerna om förslag för att möjliggöra ännu mer långtgående åtgärder – inte för att vi vill att de ska användas men för att vi behöver ha verktygen på plats. Det kan gå väldigt snabbt – plötsligt befinner vi oss i en situation som den i Italien eller i Spanien. Då är det bättre om vi redan från början har haft ett genomtänkt och genomarbetat regelverk än om vi ska behöva stressa fram något, som jag tycker lite grann blev fallet när det gäller det här lagförslaget.

Fru talman! Slutligen vill jag säga något om alla företagare och anställda som drabbas mycket hårt av den här krisen. Vi har sett konkurser, varsel och uppsägningar.

Vi kommer att göra allt vi kan för att se till att företagen klarar sig igenom krisen. Efterfrågan har sjunkit drastiskt i många branscher. Vi vill hjälpa företagen att övervintra, som man säger, så att de finns kvar när efterfrågan kan börja stiga igen. Därför har vi föreslagit mycket omfattande stödåtgärder. Och vi tycker att om regeringen vidtar åtgärder med stöd av den här lagen som drabbar näringsidkare negativt, då ska man också inkludera en möjlighet för dem att få kompensation.

Jag yrkar bifall till förslaget.

Anf. 6 SOFIA NILSSON (C):

Fru talman! Ett enigt socialutskott behandlade i går lagförslaget om ett utökat bemyndigande i smittskyddslagstiftningen som ger regeringen möjlighet att snabbt fatta beslut i syfte att begränsa smittspridningen av covid-19.

I förra veckan behandlades lagförslaget även av konstitutionsutskottet, som bland annat föreslog en begränsning av förslaget som innebär att regeringen endast får meddela föreskrifter i situationer som ställer krav på så pass snabba åtgärder att en riksdagsbehandling skulle riskera att fördröja åtgärderna med allvarliga konsekvenser som följd. Detta innebär en begränsning av regeringens handlingsutrymme, och jag tror att det var det som gjorde att ett enigt socialutskott ställde sig bakom förslaget.

Sverige befinner sig just nu i ett allvarligt läge med anledning av coronaviruset covid-19. Den globala pandemin påverkar oss alla i hela samhället. Det känns som om världen på något sätt står på paus, men ändå går allt på högvarv. Särskilt inom politiken fattas beslut i ett rasande tempo för att förhindra eller dämpa smittspridningen och plana ut kurvan för att vården ska hinna med och för att minska eller mildra de ekonomiska konsekvenserna. Det är en tid som många av oss knappt kunde föreställa oss att vi skulle vara med om.

Fram till i dag har det vidtagits en hel rad åtgärder. Men coronavirusutbrottet kan komma att ställa högre krav på ett ännu mer skyndsamt agerande från regeringens sida. Det skulle bland annat kunna gälla beslut om föreskrifter som i en normal situation hade kunnat gå genom riksdagen.

Redan i dag finns det bemyndiganden i smittskyddslagstiftningen som ger regeringen möjlighet att besluta om föreskrifter genom förordning. Men både Lagrådet och regeringen anser att de i viss utsträckning är otillräckliga för att möta de utmaningar som spridningen av det virus som orsakar covid-19 innebär. Av den anledningen står vi här i dag för att fatta beslut om ett nytt bemyndigande, som föreslås träda i kraft den 18 april och upphöra att gälla vid utgången av juni 2020.

Lagförslaget ger regeringen möjlighet att till exempel meddela föreskrifter om bland annat tillfälliga begränsningar för folksamlingar och olika nedstängningar. Det möjliggör även inbördes handel med eller omfördelning av läkemedel, skyddsmaterial och medicinsk utrustning mellan och inom regioner. Det är en väldigt viktig aspekt.

Förutom att föreskrifter endast får avse särskilt angivna åtgärder ska dessa också vara tillfälliga, handla om att stoppa smittspridning av viruset covid-19 och endast gälla inom smittskyddslagens tillämpningsområde. Eftersom vi befinner oss i ett extraordinärt läge och lagen är tidsbegränsad och ska gälla i tre månader kan den anses godtagbar med alla dessa begränsningar.

Ett sådant här beslut, som innebär att regeringen får utökade befogenheter, är väldigt svårt att fatta. För Centerpartiet finns det framför allt tre aspekter som har varit viktiga i förhandlingarna.

För det första måste det finnas en bred enighet i riksdagen om beslutet. Det är av högsta prioritet att beslutet är väl förankrat och att partierna känner sig delaktiga.

För det andra har vi framfört att det är viktigt att riksdagen hålls informerad och får ordentligt med underlag. Riksdagen måste vara med i processen, och besluten i riksdagen ska fattas i omedelbar anslutning till regeringsbeslutet.

Den tredje aspekten som varit vägledande för oss handlar om att de näringsidkare som blir drabbade av eventuella beslut ska bli ekonomiskt kompenserade.

Med tanke på komplexiteten och svårigheten att fatta ett sådant här beslut mitt under en kris skulle det vara önskvärt att det fanns lagstiftning för kriser på plats redan i fredstid.

Jag vill avslutningsvis passa på att tacka alla våra kommuner och regioner och all personal som dagligen gör fantastiska insatser. Det är imponerande att se hur vi på bara några få veckor har kunnat växla upp och utöka kapaciteten, till exempel antalet IVA-platser med det dubbla.

Jag vill också poängtera att våra kommuner och regioner i dag gör ett fantastiskt arbete och samarbetar på ett sätt som imponerar. Man samordnar IVA-platser, avlastar varandra och tar över patienter vid behov. Jag vet exempelvis att nio olika regioner i dagsläget avlastar och stöttar och hjälper Södermanland, som är hårt belastat och ansträngt just nu. Det är fantastiskt.

Jag hoppas att den tillfälliga lagen ska behöva användas så lite som möjligt. Statliga myndigheter, regioner och kommuner och privata aktörer samarbetar redan i dag för att kunna träffa och behandla patienter så effektivt som möjligt. Det ger mig gott hopp om att saker kommer att fungera även framöver. Men att ha lagstiftningen på plats för att snabbt kunna vidta rätt åtgärder för att förhindra smittspridning och effektivt behandla patienter som drabbats kan komma att bli skillnaden mellan liv och död.

Med detta vill jag yrka bifall till socialutskottets förslag.

Anf. 7 KARIN RÅGSJÖ (V):

Fru talman! Jag vill inleda med att tacka alla dem som sliter där ute inom hälso- och sjukvården och inom äldreården. De sliter dag och natt.

Jag vill tacka myndigheterna. Folkhälsomyndigheten agerar lugnt, sakligt och kunnigt. Socialstyrelsen har piskat på leveranser av skyddsutrustning till hela Sverige.

Jag vill tacka regionerna för ett bra samarbete. Omställningen i Sverige har varit enorm. Som föregående talare sa har vi fördubblat antalet intensivvårdsplatser. Det är fantastiskt.

Men, fru talman, vi var också extremt dåligt förberedda på covid-19. Det fanns inga nationella lager av medicin eller skyddsutrustning. Det sista försvann när Apoteket AB avreglerades. Det fanns inga större pandemilager i Stockholm, Västra Götaland eller Skåne trots att Socialstyrelsen har anmodat detta till samtliga regioner.

Vi har klarat oss så här långt tack vare dedikerad och kompetent vårdpersonal och myndigheter med integritet. Post-covid måste vi uppgradera den offentliga vården och äldreomsorgen. Det räcker inte med applåder; det måste till satsningar. Vi kan inte heller lita på marknaden hela tiden, anser vi.

Fru talman! Nu diskuterar vi tillfälliga bemyndiganden inom smittskyddslagen. Att det behövs är vi alla överens om. Men processen har varit lite som att springa orientering med olika kartor – relativt oförutsägbar.

Exempelvis är det självklart att samtliga partier ska ha fått det slutliga förslaget till lagrådsremiss vid samma tidpunkt och i god tid före regeringens beslut, men så skedde dessvärre inte. Regeringen har heller inte presenterat någon tidsplan för hanteringen av ärendet, och ett antal möten hade kunnat spåra ur. De gjorde som tur var inte det, men risken hade kunnat undvikas med en bättre och stabil process. Detta har vi skrivit om i ett särskilt yttrande.

Fru talman! Flera remissinstanser har framfört kritik mot remissförfarandet. Bland annat har Justitieombudsmannen framfört att remisstiden, som löpte under 24 timmar och dessutom under en helg, var alldeles för kort. Därmed fick remissinstanserna kanske inte en reell möjlighet att överväga förslagen.

Vänsterpartiet har all förståelse för att det aktuella ärendet behövde snabbbehandlas med hänsyn till den allvarliga situation som råder i Sverige, i Europa och i världen. Men som framgår anser vi att det finns anledning att vara kritisk mot regeringens hantering av ärendet. Vi förväntar oss bättre framförhållning av regeringen i liknande ärenden framöver. Vi hoppas också att vi slipper liknande ärenden framöver, fru talman.

Vi i Vänstern ställer oss bakom regeringens förslag till förändringar i smittskyddslagen, som kommer att gälla i tre månader. Det ska återigen sägas att detta är helt covidorienterat – det är ingen statskupp som förbereds.

Utskottet gör också klart att regeringen bara ska få ingripa genom sådana beslut om det inte finns några möjligheter alls eller någon tid att vänta in riksdagens klartecken. Alla möjligheter ska vara uttömda. Detta är ett förtydligande som inte fanns med i regeringens proposition från början.

Fru talman! Jag vill säga något om ekonomiska lidanden i samband med detta.

Vi ser ekonomiska lidanden varje dag ute i samhället – vi kan bara gå gatorna fram och titta på leksaksaffärer utan kunder. Detsamma gäller restauranger och så vidare. Det är många i dag som har enorma ekonomiska lidanden, specifikt småföretag. När det gäller exempelvis en bar som inte rättar sig efter de föreskrifter som finns utan har fullt röj i lokalen har jag dock väldigt svårt att förstå att man skulle få pengar för lidande, fru talman.

I en tid av djup kris är det viktigt att staten kan ingripa då vi ser att exempelvis en region har extremt svårt med skyddsutrustning. Om inte regionerna hjälps åt att fördela skyddsutrustning måste staten gå in, men jag hoppas att det inte landar där. Jag tror att regionerna kommer att lösa detta sinsemellan, också tillsammans med Socialstyrelsen som koordinator.

Dessutom – och detta kanske inte är så förvånande för många – uppmantrar Vänstern att privata vårdgivare och andra privata aktörer, exempelvis alla de som har skönhetskliniker i den här staden, får dra sitt strå till stacken om det skulle vara nödvändigt. Det kan inte vara frivilligt i detta fall.

Med detta, fru talman, vill jag yrka bifall till förslaget i socialutskottets betänkande och avslag på samtliga motioner.

Anf. 8 PERNILLA STÅLHAMMAR (MP):

Fru talman! Vi är i krig mot en osynlig fiende. Vi är i krig mot ett virus – ett virus som snabbt har spridit sig över vår jord och som skördar liv i alla våra världsdelar. Ingen har tidigare mött denna fiende, och ingen är därför heller immun. Inga mediciner finns, och det finns inte heller något vaccin.

I går räknade vi till 1 203 döda i Sverige. I världen rapporterar WHO att vi ligger på 125 000 döda, och många fler vet vi att det kommer att bli.

Fru talman! Större delen av världen har tvingats till extrema och extraordinära åtgärder. Länder har i princip stängts ned. Folk har förlorat arbetet, många sitter i karantän och alltför många har redan fått sätta livet till. Fallet är och blir hårt. Världen kommer aldrig någonsin att vara densamma igen.

Fru talman! Regeringspartierna har arbetat dag och natt de senaste månaderna för att göra det som hör vårt arbete till och minska det antal dödsfall vi kommer att se och det lidande och de ekonomiska förluster som denna pandemi resulterar i.

Vårdens personal gör ett enastående arbete – de är våra verkliga hjältar här. Socialstyrelsen, Folkhälsomyndigheten, MSB och Försvarmakten – alla jobbar de helt enastående i en situation där Sverige, tragiskt nog, saknat den beredskap vi borde ha haft innan pandemin kom. Det här måste vi jobba med väldigt mycket också efter pandemin.

Fru talman! I regeringsformen finns det särskilda regler för beslutsfattande för statsmakterna och andra organ under krig och krigsfara. Motsvarande saknas för händelser som denna vid fredstida kriser.

I detta fall har regeringen fått förlita sig på smittskyddslagen. Den ger i och för sig ganska stora befogenheter, men dessa är kanske inte tillräckliga. Förutom att detta behöver ses över i ett lugnt tempo, så att vi inför eventuella kommande kriser av denna dignitet inte står utan sådana lagar, krävs det att vi just nu i denna kris gör en översyn och en vidgning av smittskyddslagen.

Varför? Jo, det kan uppkomma situationer när Folkhälsomyndigheten tycker att vi måste agera snabbt. Vi försöker att platta ut kurvan för att vården ska hinna med att ta hand om alla dem som behöver intensivvård. För att vården ska hinna med måste vi göra någonting väldigt snabbt. Är det då så att vi inte hinner med ett ordentligt riksdagsbeslut i den ordning som vi är vana vid behövs det andra förutsättningar och andra verktyg för att kunna införa saker direkt.

Men, mina vänner, detta är verkligen viktigt: Det verktyg som vi i dag fattar beslut om får bara användas just när det inte är möjligt att ha en ordinarie riksdagsbehandling, och bara då. Fattas beslut av regeringen genom denna utvidgade möjlighet – detta verktyg – är det också inskrivet att det ska gå till riksdagen precis därefter för behandling.

Vi måste alltid värna vår demokrati. Vi hoppas att detta bemyndigande till regeringen aldrig ska behöva användas, men det är väldigt viktigt att det finns på plats.

Jag är väldigt stolt över att bo i ett land där vi – åtminstone fram till nu – har kunnat hantera situationen genom att folk har ett så stort förtroende för experter och myndigheter att de faktiskt lyssnar och gör saker av egen kraft. Man håller sig hemma om man är det minsta sjuk. Man jobbar hemifrån. Man gör allt för att plana ut kurvan. Över det är jag stolt, och jag hoppas att vi kan fortsätta att använda detta tillvägagångssätt. Det är många länder i världen som nu tittar på oss med beundran.

Med dessa ord yrkar jag bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 12.)

Socialutskottets betänkande 2019/20:SoU21
Ersättning till särskilt sårbara grupper i arbetsför ålder
föredrogs.

*Ersättning till särskilt
sårbara grupper i
arbetsför ålder*

Kammaren biföll utskottets förslag att ärendet fick avgöras trots att det varit tillgängligt kortare tid än två vardagar före den dag då det skulle behandlas.

Anf. 9 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Vi lever mitt i en pandemi som påverkar oss alla här i Sverige och över hela världen samtidigt. Det är viktigt att vi var och en gör vad vi kan för att platta ut kurvan. Tillsammans följer vi därför Folkhälsomyndighetens rekommendationer för att minska smittspridningen av coronaviruset, som gör att vi får sjukdomen covid-19.

Vi stannar hemma om vi har minsta förkylningssymtom. Vi hostar i armvecket. Vi jobbar hemifrån om vi kan. Vi väljer bort resor som inte är nödvändiga. Vi håller fysiskt avstånd till varandra, och vi tvättar händerna ordentligt och ofta.

Ingen av oss vill bli sjuk, men det är extra viktigt att de som är särskilt sköra och sårbara inte smittas av coronaviruset. Skulle de bli sjuka i covid-19 är risken högre att de får ett allvarligt sjukdomsförlopp som kan behöva avancerad sjukhusvård. Den som är skör och extra sårbar kan därför behöva ett starkare skydd än Folkhälsomyndighetens rekommendationer som gäller oss alla.

Men vilka är extra sårbara? Ja, vi vet att de över 70 år tillhör riskgruppen. Men vilka är sköra och extra sårbara av människor i det som vi kallar arbetsför ålder? I dag har vi inte svaret på denna viktiga fråga. Det är därför viktigt och nödvändigt att Socialstyrelsen – Sveriges kunskapsmyndighet för vård och omsorg – tar fram ett underlag som beskriver vilka som kan anses tillhöra en riskgrupp gällande covid-19.

Jag gläds därför över att socialutskottet har enats om ett tillkännagivande till följd av ett förslag till utskottsinitiativ från Moderaterna. Vi vill att regeringen uppdrar åt Socialstyrelsen att senast den 21 april definiera de grupper i arbetsför ålder som utifrån sjukdom, diagnos, sjukdomstillstånd eller pågående behandling bedöms riskera ett allvarligt sjukdomsförlopp vid insjuknande i covid-19. Socialstyrelsen ska även bedöma om gravida kan anses tillhöra en riskgrupp under någon del av graviditeten. Slutligen ska myndigheten analysera huruvida det finns ett behov ur ett smittskyddsperspektiv att personer som har hushållsgemenskap med barn eller andra personer som är sköra tillfälligt avstår från arbete utanför hemmet.

Socialutskottet uppmanar vidare regeringen att utifrån Socialstyrelsens underlag snarast återkomma till riksdagen med ett förslag som säkerställer att dessa sköra och särskilt sårbara personer ges ett effektivt skydd genom socialförsäkringssystemet under en begränsad tid.

Fru talman! För oss kristdemokrater är detta ett viktigt förslag. Det handlar om dem som är extra sårbara på grund av en funktionsnedsättning, sjukdom eller kanske på grund av den behandling man genomgår just nu. Det kan också handla om föräldrar vars barn exempelvis är extra sårbara

på grund av en funktionsnedsättning eller nyss avslutad cancerbehandling. Det kan också handla om den som snart väntar barn och i slutskedet bör vara extra vaksam för att undvika smitta för såväl sig själv och barnet som förlossningsavdelningen som man ska till när det är dags.

Gränsdragningarna kommer att bli svåra. Det är självklart att främst faktorer utifrån sjukdomshistorik eller funktionsnedsättning är det som påverkar, men även miljöfaktorer på arbetsplatsen spelar in. Om du kan arbeta hemifrån eller omplaceras för att utföra andra arbetsuppgifter där smittriskerna är låga fungerar det förmodligen väl att fortsätta arbeta. Men för dem som exempelvis har många kontakter med andra människor i sitt arbete är det viktigt att kunna avstå från arbete och att kunna göra det utan att drabbas ekonomiskt.

Genom att stärka detta skyddsnät minskar vi framför allt risken för att den som är extra sårbar ska drabbas av covid-19. Det är en mänsklig vinst i sig, men det kan också minska belastningen på vården. Det är viktigt för att vårdpersonalen ska orka fortsätta med det fantastiska och livräddande arbete som de gör i dag och alla andra dagar.

Fru talman! I dag behandlar vi inte ett färdigt förslag, utan så snart som möjligt ska regeringen återkomma till riksdagen för prövning. Det återstår att se om ersättningen hanteras bäst som en utvidgad smittbärrpenning eller på något annat sätt inom socialförsäkringens ram.

Pandemin kommer att kräva särskilda och extraordinära åtgärder ett tag till. Därför hastar utskottets förslag. Men det är också ett förslag för en begränsad tid. Förslaget ska inte belasta sjukvården med extra administrativa uppgifter. Samtidigt måste det finnas möjligheter till kontroll så att förslaget träffar rätt personer.

Vi kristdemokrater vill betona att det är oerhört angeläget att det kommer till stånd en ersättning till de människor som är särskilt sårbara och därför inte kan arbeta under coronapandemin. Det finns några knutar som återstår att lösa, men vi står helt och fullt bakom detta förslag, som är ett första viktigt steg.

Anf. 10 KRISTINA NILSSON (S):

Fru talman! Som jag sa i den tidigare debatten kräver det mycket allvarliga läget med spridningen av coronaviruset att vi på alla områden försöker hitta framkomliga vägar för att skydda liv, hälsa och samhälle.

Som företrädare för regeringspartierna känner jag mig oerhört trygg med att regeringen på samtliga politikområden gör allt som står i dess makt för att ta samhället igenom denna mycket allvarliga och svåra situation. Men det räcker inte att bara jag känner mig trygg, utan jag vill att samtliga partiers företrädare ska kunna känna trygghet med att regeringen faktiskt gör allt som är praktiskt möjligt för att skydda människors hälsa och liv och samhället.

Därför valde vi socialdemokrater att säga ja till detta utskottsinitiativ, som ursprungligen kom från Moderaterna, om en ersättning till särskilt sårbara individer i arbetsför ålder. Trots att jag var medveten om att regeringen redan hade ögonen på den här frågan och hade sett problemet tror jag att det är bra att vi tillsammans hjälps åt att ytterligare öka fokuset.

Jag får också här tacka för ett konstruktivt samarbete i utskottet som ledde fram till ett initiativ som vi kunde enas om. När vi har konstruktiva dialoger tar vi oss framåt. Det kanske vi kan dra lärdom av för framtiden.

Det som händer nu är, som Acko Ankarberg beskrev, att Socialstyrelsen på regeringens uppdrag snarast ska identifiera de riskgrupper som löper störst risk att drabbas av ett särskilt allvarligt sjukdomsförlopp om de skulle smittas av covid-19. Det kan handla om underliggande sjukdomar eller pågående behandlingar, till exempel. Även barn, med tillhörande föräldrar såklart, och gravida med särskild risk ska identifieras.

Självfallet önskar jag och förmodligen alla med mig att den här ersättningen ska komma på plats så snart som det bara är möjligt. Men det är viktigt att det blir rätt grupper som omfattas och att ingen grupp lämnas utanför som skulle ha behov av ersättningen.

Det är också viktigt att komma ihåg att Socialstyrelsen inte har i uppdrag att utforma det ekonomiska stödet. Detta behöver därför snarast ske efter att riskgrupperna har identifierats. Det här får inte bli fort och fel; det måste bli skyndsamt och rätt.

Vad jag kan förstå är det inte enkelt att titta på hur andra länder har löst en sådan här fråga, för jag har inte hittat något land som har den här typen av ekonomisk ersättning av den form vi diskuterar i utskottet i dag, det vill säga till friska personer i arbetsför ålder som får avstå från arbete utanför hemmet i syfte att skydda mot smitta och som får ekonomisk kompensation från staten.

Det här är oerhört viktigt och bra, och jag är glad över att vi gemensamt fortsätter det här arbetet. Men det kommer inte att vara klart med det beslut som vi fattar i dag, utan arbetet måste fortsätta.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 11 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! I spåren av coronapandemin känner många människor just nu en stor oro för liv och hälsa. Det kan vara för sina nära och kära över huvud taget och alldeles särskilt för de äldre närstående, som vi vet befinner sig i särskild riskgrupp. Men för ytterligare människor i så kallad riskgrupp är oron särskilt stor.

Fru talman! De senaste veckorna har många oroliga människor hört av sig på olika sätt. Det är till exempel människor som av olika skäl har nedsatt immunförsvar eller lungkapacitet eller som är föräldrar till barn som är sjuka på olika sätt. Det kan vara en människa som har besekrat en svår cancersjukdom där de tuffa behandlingarna gett ett kraftigt nedsatt immunförsvar. Men viljan, önskan och förmågan att arbeta har ändå gjort att personen i fråga arbetar del- eller heltid. Man är alltså i någon bemärkelse frisk eller på väg att tillfriskna men befinner sig i en svår situation där man är utsatt för smitta.

Många hör av sig, och en av dessa är Desiré. Hon är en kvinna med medfött hjärtfel och pacemaker. Enligt hennes kardiolog är hon i en högriskgrupp och har blivit sjukskriven, men Försäkringskassan har gett avslag på sjukpenning. Hon arbetar i dag halvtid och känner att hon nu offras när hon tvingas tillbaka till arbetet. För henne skulle smitta innebära katastrof då hon redan nu har våtska i lungorna på grund av hjärtsvikt. Hon är en av många, fru talman.

För dessa personer innebär dagens situation med smittspridning av covid-19 en stor oro och en stor risk. Att tvingas gå till arbetet och utsätta sig för smittrisk när man befinner sig i sådan riskgrupp är tufft. Jag tror att var och en kan föreställa sig den oron. Alternativet är att inte ha någon eller en starkt försämrad inkomst och då behöva oro sig för hur hyran och maten ska betalas. Alla kan inte arbeta hemifrån eller undvika många kontakter i sitt arbete. Jag vill understryka, fru talman, att dessa personer kan komma att bli mycket vårdkrävande i en redan hårt prövad situation.

Då dagens socialförsäkrings- eller smittskyddssystem inte innehåller en ekonomisk ersättning som svarar mot behoven har dessa gruppers oro eskalerat. Vi moderater föreslog att en utökad smittbärrpenning skulle kunna vara en möjlighet att hjälpa dessa människor. Efter att under många veckor ha väntat på att regeringen skulle agera i frågan såg vi oss tvingade att lägga ett utskottsinitiativ på riksdagens bord för att få regeringen att agera.

Fru talman! Vi föreslog i vårt utskottsinitiativ att kretsen av personer som kan erhålla smittbärrpenning tillfälligt ska utvidgas. Vi pekade på en möjlig lösning i socialförsäkringsbalken där människor med till exempel nedsatt immunförsvar eller svåra lungsjukdomar eller föräldrar till svårt sjuka barn skulle kunna adresseras. Till vår stora glädje samlade vi moderater ett enigt socialutskott i denna fråga. Därför ligger i dag på riksdagens bord att besluta om ett tillkännagivande till regeringen gällande att hitta åtgärder som skyddar särskilt sårbara grupper i arbetsför ålder.

Det viktiga för oss moderater är inte vad ersättningen får för namn eller konstruktion, och vi har stor respekt för att riskgrupperna är svåra att avgränsa. Det viktiga är att arbetet sker och att vi hittar en lösning för hur ersättning ska utgå och att dessa människors oro kan upphöra.

Vi föreslog också att detta ska ske utan att det medför en ökad administrativ börda och att kravet på aktuellt läkarintyg tillfälligt slopas då vården nu är utsatt för enorm press. Vi instämmer i utskottets gemensamma ställningstagande om möjligheten till gemensam kontroll samtidigt som administrationen av utbetalningarna ska vara effektiv.

Fru talman! Jag vill avslutningsvis tacka mina kollegor i socialutskottet för ett snabbt och konstruktivt agerande. Regeringen har agerat långsamt, men riksdagen har genom vårt initiativ tillsammans arbetat för att hitta en snabb och konstruktiv lösning. Förväntningarna på regeringen att nu återkomma, helst redan under nästa vecka, med en lösning är gemensamt höga.

Därmed, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 12 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag.

Antalet döda i coronaviruset i Sverige fortsätter att öka för var dag som går. Allt tyder på att vi, inte bara de kommande veckorna utan snarare i månader framöver, kommer att fortsätta att förlora människor till covid-19.

I dag vet vi varken vilka som är smittade, och som därigenom omedvetet smittar andra, eller hur stort det totala antalet smittade i Sverige är. För var dag som går ökar med andra ord vikten av att på alla tänkbara sätt skydda Sveriges riskgrupper.

Coronaviruset har visat sig vara en stor risk för våra äldre, och det grämer mig att vi misslyckats med att hålla smittan borta från landets äldreboenden. Om det är något vi i efterhand kommer att behöva granska och utvärdera är det just hur vi kunde misslyckas med att hålla våra äldre undan smitta och hur vi kunde låta smittan komma åt dem inom näst intill hela landets äldreomsorg.

Med detta sagt finns det även andra grupper som är särskilt känsliga för smitta och som vi omgående behöver säkerställa att vi skyddar i större utsträckning. Därför är det angeläget att definiera tydligare vilka grupper det rör sig om. Det kan röra sig om multisjuka, personer med funktionsnedsättningar, personer med nedsatt lungkapacitet, gravida med flera. Det är grupper som för sin egen såväl som för hela samhällets skull måste skyddas i större utsträckning än vad som sker i dag. Men, fru talman, det är lättare sagt än gjort.

Som jag redan nämnt misslyckades vi med att skydda de äldre som redan befann sig inom vår äldreomsorg, på specifika boenden som man kan tycka borde ha gått att isolera från dag ett. I betänkandet pratar vi dock om riskgrupper i arbetsför ålder som befinner sig runt om i hela samhället, på sina respektive arbetsplatser.

Det finns därför ett behov av att definiera exakt vilka grupper som riskerar att drabbas extra hårt av coronaviruset. Dessa grupper måste sedan få möjlighet att stanna hemma från arbetet för att minimera risken för att de smittas och dör. För dö, fru talman, riskerar de att göra om de smittas. Samtidigt måste vi säkerställa att deras oro för smittan inte endast byts ut mot en ångestfylld oro för privatekonomin. Vi måste med andra ord säkerställa att de tilldelas en rimlig ersättning under denna tidsperiod.

Fru talman! Vi pratar om personer som både bidrar i dag och bidrog i går till samhället, gick till jobbet, garanterade skatteintäkter och drog sitt strå till stacken. Det är personer som kommer att återgå till att göra just detta efter pandemin, men då måste det offentliga öka möjligheten för dem att faktiskt klara av densamma.

En av dem är min ena farbror i Mariestad, som riskerar att tillhöra en riskgrupp givet medfödda nedsättningar. Han gör i dag sitt yttersta för att begränsa sin exponering för smitta, men samtidigt måste han gå till jobbet. Det är naturligtvis något som i nuläget förknippas med oro såväl som risk, för både honom och familjen. Det är för hans skull, såväl som för alla andra som berörs, som vi stöder detta initiativ.

Fru talman! Nämnas bör även att många i dag bor tillsammans med en närstående som tillhör en riskgrupp. Att även dessa personer ska kunna avstå från att arbeta utanför hemmet är något som måste ses över. Det är naturligtvis en klen tröst för dem som själva har möjlighet att stanna hemma med ersättning om de sedan smittas som en konsekvens av att andra i hushållet varit tvungna att gå till jobbet.

Personer i sårbara grupper måste få ett effektivt skydd via socialförsäkringssystemet under en begränsad tid, och därför står vi bakom att fler grupper, likt gravida kvinnor, räknas in under särskilt sårbara grupper och att de nu på ett effektivt och snabbt sätt får ta del av ekonomiskt stöd, till exempel smittbärarsättning.

Vi vill också framföra vikten av att man i förslaget inte missar den grupp som tidigare kan ha utförsäkrats och som tillhör en riskgrupp.

Det finns i dag många personer som tyvärr hamnat mellan stolarna för att de ansetts kunna ta ett arbete på arbetsmarknaden men samtidigt inte setts som anställbara. Det kan vara värt att överväga även dessa personer.

Det är vår mening att det varken kan anses vara rimligt eller humant att personer som tillhör riskgrupper i dagens läge ska förväntas stå till arbetsmarknadens förfogande.

Fru talman! Vi sverigedemokrater värnar om Sveriges befolkning och vill göra allt som står i vår makt för att under denna kris skapa trygghet för dem som är särskilt sårbara och för att rädda så många liv som möjligt.

Anf. 13 SOFIA NILSSON (C):

Fru talman! Ett enigt socialutskott fattade i går beslut om att utreda en utvidgad smittbärrpenning med anledning av coronaviruset.

Spridningen av covid-19 påverkar hela samhället och innebär begränsningar i människors vardag. För vissa grupper betyder det särskilt stora risker. En tydlig riskfaktor för ett allvarligare insjuknande är hög ålder, det vill säga 70 år och äldre. Men även människor med andra riskfaktorer, såsom underliggande sjukdomar, kan också behöva skyddas.

Folkhälsomyndigheten uppmanar dem som kan att jobba hemifrån. Ju färre som rör sig ute i samhället bland människor, desto mindre risk för smittspridning. Det är dock inte alla yrkesgrupper som har denna möjlighet.

Enligt de nuvarande reglerna betalas smittbärrpenning ut till personer som har eller kan antas ha en smittsam sjukdom och som kan arbeta men som ska vara hemma på grund av smittrisen. Även personer som riskerar att sprida smitta eller som har varit utsatta för smitta utan att vara sjuka i sjukdomen omfattas. Men dagens regler kräver läkarintyg.

Det som vi nu vill göra är att ge personer som tillhör riskgrupper, eller som har barn som tillhör riskgrupper, och som inte kan arbeta hemifrån möjlighet att stanna hemma med ersättning. Denna åtgärd kommer att hjälpa till att skydda särskilt sårbara patientgrupper.

Men uppdraget är inte enkelt. Att ringa in riskgrupperna är en uppgift som vi måste ta på största allvar, framför allt för att vi ska skydda rätt personer men även för att inte skapa onödig oro och hålla folk hemma från arbetet i onödan. Att identifiera vilka som tillhör en riskgrupp är inget som vi politiker vare sig kan eller ska göra. Det är ett uppdrag som våra experter ska titta på och ta fram underlag för, allt för att vi ska träffa rätt.

Därför tycker jag att det är klokt att låta Socialstyrelsen få identifiera särskilt sårbara riskgrupper och hur en tillhörighet till en riskgrupp ska tillstyrkas för att det sedan ska kunna tas fram ett förslag på en utökad smittbärrpenning. Men det handlar inte bara om den som tillhör riskgruppen. Även de som lever nära en person i riskgruppen kan komma att behöva omfattas.

Dessa åtgärder vidtar vi nu för att avlasta vården, men även för att skapa en trygghet bland de människor som tillhör riskgrupperna.

Med detta vill jag yrka bifall till socialutskottets förslag.

Anf. 14 KARIN RÅGSJÖ (V):

Fru talman! Sverige, Europa och världen befinner sig i ett extremt svårt läge. Vi lever under ett hårt tryck hälsomässigt, ekonomiskt och mentalt,

och vi behöver alla begränsa oss. Jag måste säga att jag tycker att det har gått ganska bra.

För vissa grupper i samhället innebär emellertid coronaviruset en särskilt stor risk. Vi har nämnt de äldre. Personer som är över 70 år och som har en underliggande sjukdom befinner sig definitivt i en riskgrupp. Men det finns även andra sårbara grupper.

Väldigt många av oss kan jobba hemma. Det kan exempelvis ett antal av oss som sitter i riksdagen göra. Men det finns andra som inte kan jobba hemma. Detta är också ytterst en klassfråga. Det handlar om busschauffören, expediten, förskolläraren, läraren och så vidare. Det innebär att även om dessa personer har en underliggande sjukdom går många av dem faktiskt till jobbet. Det ska de förstås inte göra.

Fru talman! Att definiera vilka grupper som har ett särskilt behov av att skyddas mot smitta och som bör kunna få denna ersättning är en super-viktig fråga. Det är inte vi i utskottet som så att säga ska skriva denna lista. Det ser i dag ut som att väldigt många blir epidemiologer. En stor del av Sveriges befolkning har gått något slags snabbutbildning. Men jag tycker att man ska lämna över denna fråga till experterna. Det har vi också gjort. Vi har lämnat över den till Socialstyrelsen. Socialstyrelsen ska återkomma med denna lista över sårbara grupper senast den 21 april. Det låter lovvärt. Då ska vi titta på den. I detta sammanhang ska det också bedömas om exempelvis gravida under någon del av graviditeten kan anses tillhöra en sådan riskgrupp. Detta är ganska komplicerat. Socialstyrelsen ska också titta på smittskyddsperspektivet och vilka personer som tillhör dessa riskgrupper. Det kan också vara så att man i en familj har ett barn som är allvarligt sjukt och som exempelvis genomgår cancerbehandling och så vidare. Sedan ska regeringen återkomma med sitt förslag på detta.

Jag tror att detta kan bli mycket bra, och jag tror att väldigt många kan andas ut. Det handlar om dem som har en underliggande sjukdom. De som känner att de ändå måste gå och jobba och som inte kan jobba hemma kommer att kunna få denna penning. Det handlar om att socialförsäkrings-systemet ska utredas för att vi ska kunna se vad vi kan göra åt detta.

Jag yrkar därmed bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Anf. 15 LINA NORDQUIST (L):

Fru talman! Vi märker mycket tydligt att vårt land befinner sig i ett väldigt pressat läge, och framför allt är många människor under mycket stor press. Många tyngs av besvikelse – inställda studentmottagningar och 80-årskalas. Många är ensamma, och det är mycket sorg. Och vardagen är annorlunda för de allra flesta av oss på olika sätt. En del jobbar betydligt mer, och andra jobbar mindre eller på ett annat sätt. Vi behöver alla göra vår del. Vi behöver alla anpassa oss och begränsa våra liv. Men för en del människor är detta extra svårt. För en del människor är det nya coronaviruset nämligen direkt livsfarligt. Vid det här laget vet vi att den främsta riskfaktorn är att ha levt länge. Men vissa underliggande svåra sjukdomar – svåra hjärtsjukdomar, nedsatt immunförsvar, lungsjukdomar som gör att man inte klarar av en svår och dubbel lunginflammation – kan göra att man får ett mycket allvarligt sjukdomsförlopp oavsett ålder. Det gäller vuxna, och det gäller även en del barn.

Vad ska då dessa människor ta sig till, de som i vanliga fall ska kunna gå till jobbet trots sin sjukdom eller trots att deras barn lider av problem med immunförsvar och liknande? Vad ska de göra nu om de inte kan jobba på distans?

Jag är glad över att vårt svar blir: Ni ska inte behöva oroa er. Ni ska ha ett gott skydd.

Fru talman! Jag är mycket glad och tacksam över det som vi ska besluta om i dag. Det innebär att vi måste ta reda på vilka underliggande sjukdomar som gör människor extra sårbara. Detta måste tydligt definieras och avgränsas för att vi ska se till att dessa personer sedan får möjlighet att stanna hemma för att skydda sig själva eller skydda någon som är mycket viktig för dem. Nu blir det så.

Här tycker jag att ett stort och varmt tack är på sin plats till Camilla Waltersson Grönvall för hennes medmänsklighet, omtanke och slit för att skydda de mest sårbara. Jag vill även tacka alla er andra – mina kollegor i socialutskottet, Lena Hallengren och tjänstemän som jag vet arbetar övertid och sliter hårt därför att varje dag är viktig för att hitta en väg så att det så snart som möjligt blir möjligt att stärka skyddet för de allra mest utsatta. Tack Camilla och tack alla ni andra!

Anf. 16 PERNILLA STÅLHAMMAR (MP):

Fru talman! Det virus som orsakar covid-19 drabbar oss och vårt samhälle mycket hårt. Det är ett nytt virus som vi ännu inte vet så mycket om. Det finns inga mediciner ännu, och det finns inget vaccin. Allt vi har att tillgå när det blir som värst är en intensivvård som kan hjälpa till med andningen medan kroppen självläker. Forskarna lär sig mer dag för dag, men vi måste arbeta snabbare än så.

Fru talman! Vi vet att de som är äldre löper större risk såväl att drabbas av sjukdomen som att insjukna väldigt svårt – och dessvärre även att gå bort i covid-19. Vi vet dock att även vissa grupper i arbetsför ålder, eller vissa skolbarn för den delen, är särskilt utsatta. Vi måste verkligen göra någonting för att skydda även dem. Därför är jag väldigt glad att ett enigt socialutskott har fattat beslut om att be regeringen uppdra åt Socialstyrelsen att identifiera de grupper som behöver få detta extra skydd i vårt samhälle, så att de ska kunna stanna hemma från arbetet.

Vi vet att vi alla arbetar med social distansering när vi är ute i samhället, men vi vet också att det ibland är trångt bland annat i lokaltrafiken. Därför är det viktigt att vi inte tittar enbart på riskgrupperna, alltså de som riskerar att drabbas hårt, utan även på deras familjer. Vi behöver titta på de barn som tillhör riskgruppen; vi kanske måste se till att deras föräldrar kan vara hemma för att vi ska kunna skydda barnen.

Fru talman! Jag är väldigt glad att Camilla Waltersson Grönvall tog det här initiativet i utskottet. Jag vet att det fanns diskussioner även i regeringsarbetet, men jag är glad att vi har kommit fram till ett snabbt beslut och att vi alla har arbetat så bra gemensamt. Jag tycker faktiskt att vi gör det hela tiden här. Vi i riksdagens partier och i socialutskottet jobbar så otroligt bra, gemensamt, för att göra det bästa av den situation vi står i.

Med de orden yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 12.)

Socialutskottets betänkande 2019/20:SoU14
Riksrevisionens rapport om ej verkställda beslut – rapporteringsskyldighet och särskild avgift i SoL och LSS (skr. 2019/20:61)
föredrogs.

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 12.)

§ 6 Riksdagens arbetsformer

*Riksdagens
arbetsformer*

Konstitutionsutskottets betänkande 2019/20:KU9
Riksdagens arbetsformer
föredrogs.

Anf. 17 MIKAEL STRANDMAN (SD):

Fru talman! Vi står naturligtvis bakom samtliga våra motioner som behandlas i betänkandet, men då flera av dem behandlats och avstyrkts förklarar jag inte att beröra dem alla i detta anförande. Jag hänvisar till vad partiet anförde i dessa frågor förra året.

Med detta sagt yrkar jag bifall till Sverigedemokraternas reservation i detta betänkande, som alltså rör riksdagens arbetsformer.

Mycket kan sägas om riksdagens arbetsformer i dessa tider. Nuvarande lösning är självklart inte optimal på något sätt, men i dessa tider av kris är den förmodligen den bästa vägen framåt. Den visar att det går att lösa problem om den politiska viljan finns. I denna stund kommer folkviljan till uttryck genom 55 ledamöter, företrädesvis från Stockholm.

I den friska och icke krisdrabbade parlamentariska demokratin kommer folkviljan till uttryck genom det parlament som tillsatts efter att fria och allmänna val ägt rum. För att folkstyret sedan ska få full genomslagskraft är det viktigt att den nyvalda riksdagens konstituerande och därpå följande regeringsbildning genomförs av väldefinierade och på förhand kända regler.

Tidigare riksdagar har i viss mån kunnat förlita sig på praxis då det har gällt att spegla valresultatet vid viktiga personval såsom tillsättande av talmän eller tillsättande av presidieposter. Efter valet 2018 har praxis emellertid luckrats upp genom att flera partier har bildat kartell och på detta sätt utestängt andra partier från att tilldelas poster de egentligen borde ha haft givet deras valresultat.

Regelverket för personval inom riksdagen behöver därför förtydligas så att riksdagens talmän och presidieposterna i riksdagens alla utskott bättre speglar utfallet i valet och därpå följande regeringsbildning. En sådan översyn torde göras bäst av en parlamentariskt sammansatt kommitté.

Anf. 18 IDA DROUGGE (M):

Fru talman! Vårt samhälles sårbarhet har de senaste månaderna blivit så uppenbar att jag tror att det inte kan ha undgått någon. Det gäller sam-

hällets alla delar, inte minst hur vår demokrati ska kunna fortsätta fungera tillfredsställande när samhället prövas – exempelvis som nu, i en pandemi.

Det vi berör här i dag är ett betänkande med titeln *Riksdagens arbetsformer*, och utan att förminska motionerna i betänkandet rör de inte just den prekära situation vi befinner oss i nu. Förslagen som har kommit in under allmänna motionsperioden handlar i stället om sådant som riksdagsledamöternas arvoden, lite nya grepp kring motionsförfarandet i riksdagen, hur vi väljer talman och upprättandet av en eventuell talmansbostad. Det är även några motioner angående vilka tidningar riksdagen prenumererar på samt i vilken form, det vill säga om vi gör det fysiskt eller digitalt.

Ingen av motionerna har väckts av Moderaterna, och därför yrkar jag avslag på motionerna i betänkandet. Jag tror att vi kommer att få chansen att återkomma till riksdagens arbetsformer vid ett senare tillfälle, för att just belysa hur de kan behöva förändras ytterligare i tider av kris.

Anf. 19 MIA SYDOW MÖLLEBY (V):

Fru talman! Precis som antyddes av Ida tycker jag att det känns lite udda och konstigt att stå här och tala om dessa motioner, som skrevs i höstas – i en helt annan tid och en helt annan verklighet. Men det är ändå viktigt att vi behandlar de förslag som har lagts fram; en ny normalitet kommer ju att komma när den här krisen är över. Det är viktigt att riksdagen fungerar trots att många inte kan resa hit och trots att många är isolerade. Många deltar också i arbetet hemifrån, förstås – även om det bara är 55 ledamöter som voterar är vi många fler som deltar aktivt i arbetet från annan plats.

I förra veckan yttrade sig konstitutionsutskottet till socialutskottet om de bemyndiganden som regeringen får i smittskyddslagen med anledning av det virus som orsakar covid-19. Där uttalade ett enigt KU att det behövs en översyn av förutsättningarna för att vidta åtgärder i samband med nationella kriser. Vi kommer säkert också att behöva utvärdera hur riksdagen har hanterat situationen och titta på hur riksdagen ska utföra sina uppgifter vid nationella kriser i framtiden.

Både regeringens och riksdagens uppgifter och möjligheter att agera i sådana situationer kommer att behöva diskuteras. Men det är svåra frågor som kräver noggranna avvägningar. Därför är det inte heller något som ska hastas fram just nu när krisen pågår. Nu är det riksdagens arbetsformer utifrån de motioner som lades fram i höstas som vi hanterar just i dag.

Detta är, som det har sagts tidigare, ett motionsbetänkande med lite blandad kompott. Det gäller till exempel hur vi sitter här i salen, klimatkompensation för flygresor och eventuell ersättning för tjänsteresor med cykel. Alla motioner avstyrks.

Vänsterpartiet har ingen reservation, men vi har ett särskilt yttrande. Det är flera motioner i betänkandet som har behandlats i förenklad form. Utskottet hänvisar till det som sas förra gången frågan var uppe för beslut.

Bland de motioner som behandlas på det sättet finns en motion från Vänsterpartiet som handlar om att vi tycker att riksdagsledamöternas arvoden bör sänkas och bindas till 100 procent av prisbasbeloppet.

Riksdagsledamöternas arvoden har stigit kraftigt de senaste 20 åren. Dessutom har de skatteförändringar som gjorts inneburit att vi som riksdagsledamöter tjänar tusentals kronor extra per månad. Det riskerar förstås

att skapa en förtroendeklyfta mellan oss folkvalda och de människor vi är satta att representera.

Vänsterpartiet tycker likadant om detta som vi gjorde förra året. Men eftersom motionen inte behandlas i sak i betänkandet har vi inte gjort någon ny reservation. Angående de övriga motionerna delar vi utskottets bedömning att de bör avslås.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 12.)

§ 7 Tryck- och yttrandefrihet, massmediafrågor

Konstitutionsutskottets betänkande 2019/20:KU14
Tryck- och yttrandefrihet, massmediafrågor
föredrogs.

Anf. 20 IDA DROUGGE (M):

Fru talman! Jag börjar med att säga att vi moderater självklart står bakom samtliga av våra reservationer. Men för att voteringen senare i eftermiddag inte ska bli så lång yrkar jag bifall endast till reservation nr 1.

Detta ärende handlar om några av de viktigaste grundbultarna i vår demokrati: rätten att yttra sig fritt och rätten till fria och oberoende medier. I en tid då desinformation sprids såväl organiserat som för egen maskin är just dessa rättigheter avgörande för att vår demokrati ska kunna fortleva. Det innebär att vi alltid måste försvara vår yttrandefrihet, vår tryckfrihet och våra fria medier.

I en undersökning som gjordes under 2019 av Institutionen för journalistik, medier och kommunikation, JMG, vid Göteborgs universitet i samarbete med Svenska Journalistförbundet uppgav nästan 30 procent av journalisterna i Sverige att de hade mottagit hot under det senaste året. De uppgifterna har också bekräftats återkommande flera år i rad av liknande studier.

Det bör sägas i sammanhanget att det självklart är allvarligt vem som än blir utsatt för hot, våld och trakasserier. Hot som riktas mot demokratin och särskilt viktiga demokratiska institutioner är dock hot som utöver att de drabbar den enskilda individen hårt också skadar oss alla och gör vårt gemensamma demokratiska samhälle svagare. Hot mot exempelvis domare, poliser och journalister gör att vi riskerar att få ett samhälle där makten granskas sämre, ett uddlöst rättsväsen och ett tystare demokratiskt samtal som kan leda till självzensur. Det vore djupt olyckligt. Därför är det allas vårt ansvar att tänka och lägga fram förslag och vidta åtgärder för att få ett slut på detta.

Vi moderater har sedan tidigare fått med oss övriga partier i riksdagen på att mer behöver göras för att förebygga detta. Som det redogörs för väldigt bra i betänkandet görs nu en hel del för att öka kunskapen, öka tryggheten och öka stödet till medieredaktioner. Det handlar delvis om vad redaktioner själva kan vidta för säkerhetsåtgärder, vilka av åtgärderna som har bäst effekt, hur man anmäler brott och stöd när man anmäler brott. Det handlar om kommunikationsinsatser och hur polisen kan förbättra sitt arbete och förbättra kontakten med utsatta personer. Vi tror dock att man

behöver göra mer och särskilt se över ett höjt straffansvar för den här typen av brott. Det har också tagits upp i ett otal utredningar under årens lopp men finns ännu inte på plats.

Samtidigt som den journalistiska friheten måste värnas hotas den också av medveten desinformation och propaganda, som jag inledde med att prata om. Det sker som en del av hybridkrigföring länder och nationer emellan. Den moderna krigföringen sker helt enkelt inte längre bara med vapen utan också i våra medier.

Enligt vår mening bör därför en utredning se över om man i grundlagen kan skapa en möjlighet att genom vanlig lag införa bestämmelser om ingripanden mot fortsatt sändning av ett utbud som är propaganda. Om vi ska tala klarspråk riktar det ofta sig i huvudsak till mediekonsumenter i andra länder än just Sverige men inom EU och utgör ett led i hybridkrigföring. Det finns exempel på detta. Vi får inte låta våra liberala regler utnyttjas på vår och våra systerdemokratiers bekostnad. Det är svåra frågor. Men de är likväl viktiga och sådana som vi behöver ta tag i.

Anf. 21 MIKAEL STRANDMAN (SD):

Fru talman! Vi står naturligtvis bakom samtliga motioner. Men för att vinna tid yrkar jag endast bifall till Sverigedemokraternas reservation nr 4.

Fru talman! Public service, tillsammans med tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen, är grundbultar i vårt mediasystem och i förlängningen i vår demokrati. De senaste åren har public services vara eller icke vara debatterats frekvent. För Sverigedemokraterna fyller public service en viktig funktion då den är att betrakta som ett allmänintresse.

Public service har ett viktigt grunduppdrag i att arbeta med att förmedla kvalitativ samhällsinformation och ha ett brett utbud av svensk och nordisk film- och tv-produktion. Utöver det har man även ett särskilt viktigt uppdrag att vara en enande kraft och säkerställa att betydelsefull information når hela befolkningen vid krissituationer. Det ser vi inte minst nu under coronaepidemin. Det är därför viktigt att public service får de resurser den behöver för att kunna utföra det uppdrag som ålagts den.

Tyvärr upplever många att public service-bolagen de senaste åren brustit i sitt uppdrag om saklighet och opartiskt innehåll. Vi tror att en del av landets nuvarande problem hade kunnat lindras eller undvikas om medborgarna fått full insikt i och förståelse för vad vissa politiska förslag skulle komma att få för konsekvenser. Det talas om en åsiktskorridor i hela mediasfären, en åsiktskorridor som public service tyvärr hållit sig inom.

Mediesystemet blir starkt av en tredje statsmakt som inte enbart granskar den offentliga makten utan även granskar och sporrar varandra till högre kvalitet och saklighet i sin rapportering och granskning. Public service har en viktig roll i denna sammansättning av medier. Därför är det oerhört oroande med de brister i saklighet och opartiskhet som funnits i public service-bolagens innehåll.

I vår motion presenterar vi olika förslag på mekanismer som vi tror kan stärka public services saklighet och opartiskhet samtidigt som bolagen skyddas ytterligare från politisk styrning och politiska makthavares inflytande.

Bland annat föreslår vi ett djupare samarbete i nyhetsrapporteringen mellan de nordiska länderna. Vi ser framför oss en sorts referensgransk-

ningssystem de nordiska länderna emellan, där de olika ländernas bolag samordnar tillfällena för att ge varandra konstruktiv kritik.

Vidare vill vi även stärka upp granskningsnämnden med ett renodlat vetenskapsråd som genomgående kontrollerar saklighet och informationskorrekthet i de fall en anmälan gjorts.

Vi har även förslag på hur vi ska kunna öka public services förtroende genom att bättre exponera rättelser än i dag. Det är mänskligt att felas, men den som är beredd att erkänna sina misstag och söka rätta till dem har hedern i behåll.

Fru talman! Vi ser omfattande förändringar i vår mediekonsumtion och i mediebolagens innehåll. Mediebolagen specialiserar sig numera inte enbart på ett enda format, utan trenden är att mediebolag sysslar med såväl tv som radio och textbaserat innehåll. För att public service-bolagen fortsatt ska vara relevanta i framtidens mediesfär måste de anpassa sig efter denna utveckling. Detta är ytterligare ett skäl till att reformera public service.

Sverigedemokraterna vill se en översyn av public service och dess kringliggande system. Därför föreslår vi att regeringen tillsätter en större utredning som tar hänsyn till de förslag vi för fram och som lägger fram egna förslag för hur vi kan konstruera ett nytt, modernare public service-system med starka inbyggda mekanismer som i den mån det går utgör grunden för en opartisk medieaktör.

Fru talman! Vad gäller övriga medier råder det samsyn om att deras viktigaste uppgifter är att granska och kontrollera makthavare, institutioner och aktörer i demokratin. Detta bildar tillsammans med tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen ett av fundamenten i svensk demokrati.

De mediala aktörerna har genom sitt stora inflytande stor möjlighet att påverka samhällsdebatten. Denna makt innebär ett oerhört ansvar för bredd, djup och perspektiv i reportage och granskning. Därför är det av yttersta vikt att medierapporteringen är mångfasetterad, nyanserad och saklig.

Dock kan en viss jargong och vissa smala sanningar alltid få fäste i en sluten krets eller grupp. En sådan utveckling i mediesektorn kan i förlängningen leda till en snedvridning och enfald i den information som når medborgarna, vilket påverkar demokratin negativt.

De senaste åren har antalet så kallade news avoiders, som känner ett minskat förtroende för traditionella medier, ökat. En diskussion har förts om existensen av en åsiktskorridor och om att det finns ämnen som svenska etablerade medier inte har belyst i tillräcklig omfattning.

Förtroendetappet för traditionella medier har öppnat upp utrymme på mediemarknaden för ett växande antal alternativa medier. Flera av dessa medier lyfter nyheter och perspektiv som många upplever inte återfinns i det traditionella medielandskapet.

I detta nya medielandskap uppstår en växande polarisering, där vissa grupper enbart konsumerar alternativa medier och förkastar de traditionella samtidigt som andra fördömer alternativa medier och enbart konsumerar information från traditionella aktörer.

Denna polarisering är oroväckande för oss som menar att vägen till en nyanserad verklighetsbild går genom informationsinhämtning från en bredd av perspektiv och källor. Att sträva efter bredd ger ökade chanser att landa i en välavvägd uppfattning rörande olika skeenden. Detta ger även ökade möjligheter att förstå människor med andra uppfattningar och annan verklighetsanalys än ens egen. Det här är en del av grunden till ett välfungerande debattklimat.

I ett större perspektiv kan det bli ett hot mot demokratin om olika grupper i samhället har olika bilder av samhällsutvecklingen och vad som är sant eller falskt i nyhetsrapporteringen.

Fru talman! Det är också viktigt att mediebevakningen finns i hela Sverige. Många lokala nyhetsredaktioner upplever dessvärre lönsamhetsproblem kopplade till vikande antal prenumeranter och minskade annonsintäkter, vilket i vissa fall leder till att lokala redaktioner läggs ned.

Samtidigt kan inte framväxten av alternativa medier i alla sammanhang fylla de etablerade aktörernas funktion och täckning. Det är mycket problematiskt om landsbygden i framtiden står utan medietäckning som belyser dess perspektiv eller granskar dess makthavare. Samtliga invånare i Sverige behöver söka information om saker som berör dem och deras liv, och samtliga makthavare i Sverige behöver känna att deras förehavanden kan bli föremål för granskning.

Sverigedemokraterna föreslår därför att driftsstödet, som i dag nästan uteslutande ges till de traditionella medierna och mediehusen, avskaffas genom en successiv nedtrappning över fem år men att man låter distributionsstödet och utvecklings- och innovationsstödet stå oförändrat.

Sverige är stort, och de lokala medierna har olika förutsättningar på olika orter. Därför anser vi det rimligt att det finns ett distributionsstöd för de mindre tidningar som inte klarar av att finansiera distributionen på grund av till exempel långa avstånd i länet. Det är ett stöd som syftar till att stödja mindre tidningars möjlighet att utveckla nya tekniska lösningar för att kunna konkurrera i medielandskapet.

En höjning av presstödet avhjälper inte tidningsdöden och förbättrar inte reellt förutsättningarna för oberoende mediemångfald. Branschen måste möta konsumenternas behov och hitta nya långsiktiga lösningar och kan därför inte längre förlita sig på ett konstgjort och otidsenligt stödssystem.

Fru talman! Internet har revolutionerat vår kommunikation, och olika former av opinionsbildare kan numera enkelt nå ut till miljarder människor i världen. I dag utgörs internets infrastruktur till stor del av ett fåtal globala bolag. Det leder till att såväl privata som mindre kommersiella aktörer i stort sett måste gå genom dessa aktörer om de vill nå sin publik.

Efter påtryckningar från EU, makthavare och olika kommersiella aktörer på infrastrukturplattformarna rörande vem som får ladda upp material och vilket material som ska tas bort från plattformarna har dessa plattformar stängt av eller tagit bort delar av oberoende kreatörers material.

Internet har möjliggjort en kreativ revolution med otroliga möjligheter att dela med sig av material över hela världen. Samtidigt hotas nu denna fria uttrycksfrihet av de stora nätplattformarnas marknadsdominans och deras agerande.

Regeringen bör utreda oligopolsituationen på mediemarknaden ytterligare och, om det krävs, återkomma med förslag för hur uttrycksfriheten ska kunna säkras.

(Applåder)

I detta anförande instämde Michael Rubbestad (SD).

Anf. 22 DAG LARSSON (S):

Fru talman! Det här är en viktig debatt, som handlar om tryck- och yttrandefrihet och massmediefrågor. I dag diskuterar vi bland annat stärkt skydd för journalister, hybridkrigföring, frågor som rör public service, granskningsnämndsfrågor, reglering av techjättar och stöd till medier.

Det är ett mycket brett spektrum av frågor som ryms inom detta område, och jag vill kort lyfta bara två av dem.

För det första, fru talman, handlar det om stärkt skydd för journalister. En rad undersökningar har visat att många journalister och medieredaktioner är utsatta för hot och trakasserier. Det är helt oacceptabelt.

År 2017 antog den socialdemokratiskt ledda regeringen en handlingsplan som innebar ett mer systematiskt arbete för att förebygga och hantera hot och hat mot journalister och redaktioner.

Regeringen har gett olika myndigheter i uppdrag att kartlägga omfattningen av detta hat och hot samt att identifiera, utveckla och förbättra arbetet för att bekämpa hatbrott och andra brott som hotar demokratin. Det är mycket angeläget och mycket välkommet.

För det andra, fru talman, vill jag med anledning av frågorna som rör hybridkrigföring i form av propaganda påpeka att regeringen häromåret tillsatte en utredning för att analysera och lämna förslag om att återbilda den myndighet som förut hette Styrelsen för psykologiskt försvar. Enligt regeringen är en nybildad myndighet med ansvar för detta ett viktigt steg i arbetet med att bygga upp ett modernt totalförsvar anpassat för vår tids hot. Utredningen ska redovisas senast den 31 maj i år.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag självklart yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

Anf. 23 JESSICA WETTERLING (V):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet.

I dessa speciella tider är det svårt att inte komma in på coronaviruset som för tillfället påverkar mer eller mindre allt. Det skapar just nu en stor efterfrågan och ett näst intill omätligt behov av och begär efter mer information och fler nyheter. Det handlar om att vi ska kunna informera oss, bearbeta och förstå vad som nu sker världen över.

Nu ställs också frågan om yttrandefriheten på sin spets. Fri och oberoende journalistik spelar alltid en avgörande roll i en demokrati. Men behovet är ännu mer tydligt nu när det saknas enkla svar på hur man bäst bekämpar denna pandemi.

Den fria och oberoende pressen är en hörnpelare i vår demokrati. När samhället drabbas av fake news och extremism har journalistikens roll som granskare en oerhört viktig funktion.

Just nu är tempot i nyhetsflödet högt, såväl i Sverige som internationellt, med dagliga presskonferenser och politiska beslut som i hög grad påverkar våra liv. Dessutom finns ett stort behov av att skildra själva pan-

*Tryck- och yttrande-
frihet, massmedie-
frågor*

demin och hur den påverkar oss, vår verklighet och världen. Att medierna inte bara agerar megafon för myndigheter och beslutsfattare utan även ställer de frågor som vi alla bär på ger oss även större möjlighet att förstå, tänka källkritiskt och värdera de olika budskap vi möts av.

I en levande demokrati är den oberoende journalistiken oerhört viktig. Tyvärr har vi de senaste åren sett en utveckling mot att medieföretag tvingas lägga ned den lokala bevakningen runt om i landet, särskilt utanför storstäderna. Många lokalredaktioner har minimala förutsättningar för sitt arbete, och flera har fått lägga ned helt.

Denna utveckling är inte ny, och den beror inte enbart på corona. Annonsintäkterna har under lång tid minskat, och med lägre annonsintäkter minskar givetvis möjligheterna att anställa journalister. Det blir minst sagt en paradox att mediebranschen just nu jobbar under högtryck samtidigt som den viktiga inkomstkälla som annonser utgör i krisens spår har minskat än mer än tidigare.

Vänsterpartiet ser därför positivt på det förstärkta mediestöd som regeringen har presenterat. Men vi utesluter inte att mer kommer att behövas framöver. Vi kommer därför att följa frågan noga.

Fru talman! Vår yttrandefrihet är en av de viktigaste rättigheterna. Trots det har hälften av världens befolkning inte rätt att säga, läsa, skriva eller trycka vad de vill. Tystade medier sätter inte bara allas rätt till en fri och oberoende nyhetsförmedling ur spel utan också demokratin.

Om det inte vore för vår yttrande- och tryckfrihet, hur skulle vi då kunna få vetskap om förtryck och missförhållanden för att sedan kunna bekämpa dem och skapa en bättre värld? I flera länder dödas journalister och författare varje år. I andra sitter de fängslade för att de har rapporterat om och granskat makten. Vi känner alla till de svenska fallen Gui Minhai och Dawit Isaak. Vi får aldrig glömma dem, och vi får aldrig sluta kämpa för deras frisläppande.

Många journalister utsätts för hot och hat. Det får konsekvenser. Många har funderat på att lämna journalistiken. Och när hot och hat leder till självcensur är det ett hot som drabbar inte bara den enskilde; det drabbar även hela det demokratiska samtalet och hotar i förlängningen vår demokrati.

Fru talman! Detta visar att det fria ordet ständigt behöver främjas och försvaras. Vi kan och får aldrig ta våra friheter för givna.

Anf. 24 ANNA SIBINSKA (MP):

Fru talman! Konstitutionsutskottet debatterar i dag ett antal motioner från den allmänna motionstiden om viktiga frågor om tryck- och yttrandefrihet och massmedier.

För oss i Miljöpartiet är fria medier liksom en fri kultur och oberoende domstolar grunden för ett demokratiskt samhälle. Miljöpartiet kommer att göra allt som står i vår makt för att det ska fortsätta att vara en självklarhet i Sverige.

För det första kan inget enskilt medium göra anspråk på att ensamt kunna förmedla en heltäckande bild av verkligheten med alla dess nyanser och skiftningar. Forskning visar att en stark public service i kombination med en livskraftig kommersiell mediemarknad går hand i hand med starka demokratier. För detta krävs finansiering. Regeringen har utöver krisstöd aviserat permanenta höjningar till stöd för livskraftiga medier i hela landet.

Ett brett utbud av nyheter, kultur, utbildningsprogram, barnprogram, underhållning, program för nationella minoriteter och mycket mer är alltså centralt för att public service ska vara en angelägenhet för alla i hela landet.

För det andra är det i det pluralistiska samhälle vi lever i självklart att avgiftsfinansierad tv och radio ska tala till alla. Alla gillar inte allt i public service, men alla ska kunna hitta något att känna igen sig i och tycka om. I auktoritära regimer kan man neka minoriteter möjligheten att synas i medierna trots att de utgör en stor andel av befolkningen. Ett sådant Sverige vill vi i Miljöpartiet inte ha. En bred public service är viktig för att skapa gemenskap och sammanhållning i vårt land och motverka känslan av utanförskap.

För det tredje ska medierna vara sakliga, och vi har redan i dag ett väl fungerande system med granskningsnämnden för att på ett oberoende sätt hantera fel som begås. Yttrandefriheten i Sverige ska fortsätta att vara stark, såväl för journalister som för oss alla. Det måste vi alla nu stå upp för.

Fru talman! Med det yrkar jag bifall till förslaget i konstitutionsutskottets betänkande och avslag på motionerna.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 12.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.56 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 14.00, då frågestunden skulle börja.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 14.00.

§ 8 Frågestund

Frågestund

Anf. 25 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag vill hälsa statsråden välkomna. Frågor besvaras i dag av infrastrukturminister Tomas Eneroth, statsrådet Anders Ygeman, utrikesminister Ann Linde och utbildningsminister Anna Ekström.

En fråga ska vara av övergripande och allmänpolitiskt slag eller avse ett ämne som faller inom statsrådets ansvarsområde och rör dennes tjänsteutövning. Infrastrukturminister Tomas Eneroth besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde.

Temporära åtgärder mot fientliga uppköp

Anf. 26 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Jag har en fråga till utrikesminister Ann Linde. Vi ser i spåren av den pandemi som nu rasar över världen hur också företag är på

väg att slås ut. I vissa fall har de slagits ut. Detta gör att bekymret med fientliga uppköp växer, inte minst här i Europa. Det innebär att strategiska produkter, strategisk kunskap och strategiska företag kan gå förlorade. Därför skulle vi i Sverige behöva en lagstiftning som försvårar eller rent av förhindrar fientliga uppköp av sådant slag.

Just nu pågår en utredning som utförs av Sten Heckscher, men den ska vara färdig först i november 2021. Moderaterna har därför i dag presenterat initiativ i både utrikesutskottet och försvarsutskottet. Vi efterlyser där att regeringen ska försöka hitta en lösning med temporär lagstiftning fram till att slutbetänkandet från Sten Heckscher har presenterats.

Jag vill därför höra hur utrikesministern förhåller sig till det. En myndighet som man skulle kunna använda är Inspektionen för strategiska produkter, ISP.

Anf. 27 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Tack, Hans Wallmark, för frågan! Ett öppet investeringsklimat är väldigt viktigt för Sverige, men regeringen är samtidigt mycket väl medveten om de risker och säkerhetsproblem som kan uppstå vid utländska förvärv av exempelvis känslig infrastruktur och känsliga teknologier. Coronakrisen tillför nu ytterligare utmaningar.

Vi välkomnar att EU-kommissionen tar initiativ till nya riktlinjer om utländska direktinvesteringar och skydd för europeiska tillgångar under den rådande krisen. Det gäller framför allt kritiska tillgångar inom områdena hälsa, medicinsk forskning och bioteknik. Ungefär hälften av EU:s medlemsstater har i dag en granskningsmekanism, men inte vi.

Den utredning som Hans Wallmark talar om presenterade ett svar i mars i form av ett delbetänkande. Det medför att EU-förordningen kan tillämpas fullt ut i höst. Sedan ska det fullständiga uppdraget redovisas senast i november.

Anf. 28 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Vi vet att det nu är extraordinära tider. Det visas exempelvis i dag när vi kl. 16 ska klubba ett beslut om att förändra smittskyddslagen – man måste handla utifrån den nu givna situationen. Det finns en utbredd oro för risken för fientliga uppköp när det nu gungar till för olika företag. Jag menar därför att det initiativ som Moderaterna har presenterat i både utrikesutskottet och försvarsutskottet skulle kunna vara en framkomlig väg i väntan på en mer fungerande fast lagstiftning.

Anf. 29 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Detta är ett väldigt komplicerat område, och det handlar om att noggrant balansera intresset av att skydda kritisk infrastruktur och verksamhet från skadliga uppköp. Samtidigt finns ett intresse av att upprätthålla Sveriges attraktionskraft för utländska investeringar.

Däremot överväger regeringen nu, i linje med kommissionens uppmaning, andra möjliga alternativ för att lindra krisens effekter och kunna motverka oönskade strategiska utländska investeringar.

Anf. 30 JULIA KRONLID (SD):

Fru talman! I jämförelse med våra nordiska grannländer sticker Sverige ut vad gäller antalet smittade och avlidna på grund av covid-19. Att viruset fortsätter att sprida sig på äldreboenden är förödande för de gamla, som nu står för en tredjedel av dödsfallen.

Bristen på fullgod skyddsutrustning har hittills lett till skyddsstopp på ett boende, vilket innebär att de smittade inte kunde vårdas. Det är en hemsk situation. Jag som själv har arbetat inom äldreomsorgen blev mycket illa berörd. Situationen riskerar att bli som i Spanien där personalen till slut flydde från sina arbeten och de äldre övergavs.

Jag vill därför fråga infrastrukturminister Tomas Eneroth vilka åtgärder regeringen ämnar vidta för att stoppa spridningen av covid-19 bland både boende och personal för att säkerställa att även de äldre får den vård som de så väl behöver.

Anf. 31 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Tack, Julia Kronlid! Ja, det är ytterst allvarligt att smittor även i Sverige har kommit in på äldreboenden. Jag tror att det har skett i 19 av 21 regioner. Så här ser det ut i hela världen.

Naturligtvis finns tydliga riktlinjer från inte minst Folkhälsomyndigheten om vilken skyddsutrustning man ska ha och hur man ska agera som arbetsgivare, vilket kommunerna oftast är. Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att detta bör leda till en eftertanke om hur äldreomsorgen är organiserad. Med uppemot 300 hemtjänstutövare i Stockholmsregionen inser vi nog alla att vi så småningom behöver dra ett antal slutsatser för hur vi långsiktigt ska säkerställa en hög kvalitet inom svensk äldreomsorg.

Just nu görs stora insatser av både arbetsgivare och alla dem som arbetar inom äldreomsorgen för att skydda äldre. Det gäller inte minst beslutet om besöksförbud. Det har varit viktigt för att säkerställa att äldre inte ska smittas. Det kommer dock naturligtvis att ske, och då måste man ha adekvat skyddsutrustning. Skyddsstoppet är en tydlig signal om det.

Anf. 32 JULIA KRONLID (SD):

Fru talman! Det räcker inte med riktlinjer om vilken skyddsutrustning man ska ha när det inte ens finns skyddsutrustning att tillgå för personalen på äldreboenden. Jag förutsätter därför att regeringen gör allt vad som står i dess makt för att man ska få tillgång till skyddsutrustning, om det så kräver omställning av inhemsk industri. Men vilka enklare åtgärder vidtar regeringen?

I dag är det till och med svårt för personal som jobbar inom hemtjänsten att ens ha tillgång till god handhygien mellan besöken. Personal besöker ju både friska och sjuka. Vilka ytterligare åtgärder kan regeringen vidta?

Anf. 33 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jag tror att alla är medvetna om att det just nu görs otroligt stora insatser för att inte minst säkra tillgången till skyddsutrustning. Vi har ett initiativ som innebär att vi startar inhemsk produktion i stället för att försöka lita till internationella leveranser. Naturligtvis vilar ett stort

ansvar på kommuner och regioner att säkerställa att personalen får tillgång till alltifrån handsprit, som nu tillverkas på väldigt många ställen i Sverige, till annan skyddsutrustning.

Skyddsstoppet är en tydlig signal om att vi behöver säkra kvaliteten inom äldreomsorgen.

Sjöfartsverkets sjuktransporter med helikopter

Anf. 34 SOLVEIG ZANDER (C):

Fru talman! Även jag vill ställa en fråga till statsrådet Eneroth. Den handlar om Sjöfartsverket.

I förra veckan fick man där möjligheter att bedriva helikoptertransporter och hjälpa sjukvården i mycket viktiga situationer. Det är väldigt bra. Men på en interpellation i höstas svarade ministern att detta då inte var möjligt. Han skulle se över vad man kunde göra för att stärka samverkan, men det fick heller inte påverka ansvarsfördelningen. Mina frågor är: Vad har översynen givit? Hur har den fortskridit?

Anf. 35 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Det är sant, Solveig Zander. Sjöfartsverket har nyligen ändrat och förtydligat riktlinjerna när det gäller användningen av de räddningshelikoptrar vi har för att de ska kunna bistå även sjuktransporter i den situation vi just nu upplever i samhället. Det är bra. Vi ska använda samhällets gemensamma resurser på det bästa och effektivaste sättet.

Samtidigt är det viktigt att Sjöfartsverkets räddningskapacitet inte används till ordinarie sjuktransporter. Där är ansvarsfördelningen en annan. Regionerna har ansvar för att säkerställa att man kan transportera sjuka med ambulansflyg eller andra typer av insatser. Sjöfartsverkets räddningskapacitet ska finnas för nödsituationer. I den situation som vi nu upplever i Sverige säkerställer vi att helikoptrarna ändå kan användas, eftersom vi behöver en utökad kapacitet.

Anf. 36 SOLVEIG ZANDER (C):

Fru talman! Betyder det då att vi inte har fått se vad den här översynen har givit, fast den var så viktig att ta fram? Det har tydligen ändrats något utan att regeringen låtit oss ta del av det. Stämmer det?

Anf. 37 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Nej, det stämmer inte. Det som stämmer är att vi har utökat möjligheten att använda Sjöfartsverkets räddningskapacitet i den situation vi nu upplever i Sverige. Det råder en pandemi. Det är ett allvarligt läge. Intensivvårdspatienter måste forslas i olika delar av landet. Det uppstår krissituationer. Då måste samhällets gemensamma resurser användas på effektivaste sätt. Därför säkerställer vi att även Sjöfartsverkets helikoptrar nu i detta läge kan användas på det här sättet.

Anf. 38 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V):

Fru talman! Jag har en allmänpolitisk fråga till statsrådet Eneroth.

I hela Europa kämpar samhällen för att minska smittspridningen och skydda riskgrupper. Samtidigt sitter på de grekiska öarna 40 000 människor i trånga läger. Medan vi kan hålla avstånd och tvätta händerna och är hemma om vi har symtom är dessa människor fast i en humanitär katastrof. I lägret Moria, som är byggt för 3 000, bor nu 20 000 i trånga tält utan tillräcklig sanitet och hälsovård. På varje vattenkran går det 1 300 personer. Riskgrupper kommer nu att flyttas från öarna. Kommissionär Johansson har uppmanat medlemsländerna att ta emot de ensamkommande.

Jag undrar därför: Tänker regeringen ta initiativ till att hjälpa till att evakuera lägren och ta emot några av dessa ensamkommande?

Frågestund

Anf. 39 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Det stämmer att det är en fruktansvärd situation i de flyktingläger som finns inom Europa, men också utanför Europa – det gäller att ha det i åtanke också. Här görs stora insatser internationellt, dels naturligtvis genom UNHCR:s försorg och de gemensamma resurser vi har där, dels genom Europeiska unionen med det stöd vi ger, inte minst till Grekland.

Det är i det här läget otroligt viktigt att säkerställa att vi har den solidariteten inom Europeiska unionen. Det får inte bli så att allt fokus riktas mot våra egna nationella ansvarstaganden; det finns också gemensamma europeiska ansvarstaganden. Ylva Johansson ansvarar nu som kommissionär för en del av den samordning som behöver göras. Sverige kommer att kunna delta genom att bidra med resurser men också genom att ge stöd och hjälp för att se till att vi gör en gemensam europeisk insats.

Anf. 40 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V):

Fru talman! FN:s högkommissarier för mänskliga rättigheter respektive flyktingar har skrivit mycket klokt: Vårt svar på denna epidemi måste innefatta och fokusera på dem som samhället försummar eller hänvisar till låg status. Annars kommer detta att misslyckas.

Det handlar alltså om ett ansvar både för människorna i lägren och för att hindra att pandemin sprids. Just därför behöver regeringen ta initiativ till att medverka i evakuering av lägren och till att rent faktiskt vidga vyerna och ta emot några ensamkommande.

Anf. 41 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jag uppskattar verkligen att frågan lyfts fram. Det blir väldigt gärna så att vi nu får fokus på vad vi gör nationellt. Men det råder en fruktansvärd situation både inom Europa, med de läger som finns, och ute i världen. Här måste det till gemensamma internationella insatser. Naturligtvis ska vi inom Europeiska unionen göra vad vi kan för att inte minst stödja kommissionär Johanssons begäran om hjälp, stöd och insatser. Jag vet och förutsätter att det finns en tät och nära dialog mellan ansvarigt statsråd och Ylva Johansson i detta fall.

Frågestund

Anf. 42 CAMILLA BRODIN (KD):

Fru talman! Den situation som Sverige och världen nu befinner sig i med anledning av coronapandemin är inte en vanlig finanskris. Regeringen har agerat men underskattat djupet och hastigheten i denna kris.

Vi har utarbetat ett färdigt förslag som ger direktstöd till alla företag som befinner sig i en krissituation. Vi kristdemokrater anser att vi behöver göra som våra grannländer och ha ett betydligt större direktstöd för fasta kostnader baserat på omsättningsbortfall för alla branscher. Detta är något som även Svenskt Näringsliv har fört fram och som skulle slå mer träffsäkert än något förslag regeringen hittills presenterat.

I går kunde vi höra både Centerpartiet och Liberalerna prata om att det pågår ett arbete inom Regeringskansliet. Hur ser det arbetet ut, och när kan vi förvänta oss ett resultat av det?

Anf. 43 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Det är ett allvarligt läge. Stora insatser görs för att förhindra smittspridningen och motverka de effekter detta får för jobb och företagande. I går kunde regeringen och riksdagen debattera den historiska budget som innehåller 100 miljarder i insatser och en höjning av utgiftstaket med 350 miljarder. Vi har aldrig i modern tid gjort så stora insatser som vi just nu gör för att rädda jobb och företag.

Vi har från regeringens sida varit öppna för att hitta samverkansmodeller och lyssna konstruktivt på alla förslag från branscher och från oppositionen. Jag tror att vi hittills har lyckats väldigt väl med att hitta en balans där alla känner att deras önskemål kan bli tillgodosedda. Vi fortsätter att utreda flera olika förslag och stänger inga dörrar, men vi är noga med att nu i ett tidigt skede se till att vi använder resurserna på ett klokt sätt, så att vi har resurser kvar för återstart av ekonomin och stimulansinsatser.

Anf. 44 CAMILLA BRODIN (KD):

Fru talman! Jag hade önskat att statsrådet här i dag kunnat svara att det finns en plan, helst en sådan som skulle presenteras direkt efter det här sammanträdet. Det behövs nämligen åtgärder nu. Nästa vecka kan det vara för sent. Allt pekar nu på att konkurser och massarbetslöshet kommer och att detta kommer att drabba samhället väldigt hårt. Vi måste ändå ha en ambition att vara det bästa företagarlandet i världen.

Min fråga kvarstår. Vad har regeringen för plan? Vi vill vara med och bidra, för det behövs en plan nu.

Anf. 45 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Vi har på kort tid levererat förslag som handlar om likviditetsstärkande insatser och direkta stöd genom Almi, SIK eller företagsakuten som vi inrättat. Vi har sett till att vi har korttidspermitteringar, en effektiv insats som räddar väldigt många jobb och företag i det här läget och som gör att man inte behöver göra stora uppsägningar utan kan behålla personalen under krisen. Listan på insatser som vi gjort från regeringens sida, även i nära samverkan med oppositionen, är lång. Jag kan garantera att vi fortsätter att bereda flera förslag så snabbt vi kan.

Anf. 46 HELENA GELLERMAN (L):

Fru talman! Min fråga går till Tomas Eneroth.

Svensk sjöfart hade en väldigt positiv utveckling fram till coronavirusets verkningar. Sjöfartsverket har en nyckelroll men har tyvärr en mycket ansträngd ekonomi. Sjöfartsverkets nya taxor från 2018, som fick ökade farledsavgifter som följd, gjorde att myndigheten kunde visa svarta siffror, men man ligger fortfarande långt från att klara sina framtida investeringar. Sjöfartsverket har stora investeringar framför sig, eftersom isbrytarna snart behöver bytas ut. Samtidigt har coronaviruset slagit hårt mot sjöfarten med minskade intäkter för myndigheten som följd. Hur anser statsrådet att Sjöfartsverket ska kunna klara sina åtaganden framöver utan att farledsavgifterna skjuter i höjden och ger en minskad konkurrenskraft för sjöfarten?

Anf. 47 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Detta är alldeles sant, Helena Gellerman. Den situation som vi nu har i Sverige skapar otroliga utmaningar för hela transportsektorn. För flyget är det uppenbart. Det är i princip inga flyg i luften nu. Flygbolag går i konkurs eller är under rekonstruktion. Flygplatserna har stora bekymmer. Sjöfarten har fortfarande ett bra läge när det gäller gods-transporter, men passagerartrafiken brottas av naturliga orsaker med stora bekymmer. Det är ju så att vi ska minska rörligheten. Detta innebär att intäkter, inte minst till Sjöfartsverket, sätts under press, på samma sätt som sker i Luftfartsverket.

Jag kan garantera Helena Gellerman att vi tittar noga på finansieringen av både den statliga och den kommunala och regionala verksamheten framöver. Jag tror att vi allihop kommer att få vara beredda att göra en del omprövningar för att säkra en väl fungerande gemensam verksamhet även framöver. När vi nu höjer utgiftstaket med 350 miljarder och tar fram historiskt stora budgetar för att möta effekterna av pandemin får vi också vara beredda att ompröva en del finansieringsmöjligheter framöver.

Anf. 48 HELENA GELLERMAN (L):

Fru talman! Jag vill tacka för svaret. Jag vill dock återkomma till just isbrytarna, för jag tycker att detta är jätteviktigt. De har en väldigt viktig roll när det gäller att hålla svenska hamnar isfria så att företag riskfritt kan planera för att skeppa ut sina produkter via våra hamnar året om. Annars får man titta på alternativa lösningar. Min fråga är därför, mer konkret: Hur anser statsrådet att de nya isbrytarna ska finansieras?

Anf. 49 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Vi har ju redan tidigare gett Sjöfartsverket i uppdrag att göra en designstudie för framtagandet av nya isbrytare. Det är viktigt. Den isbrytarflotta vi har är för gammal och behöver moderniseras. Vi förbereder för investeringar i nya isbrytare, i samverkan med Finland och Estland. Den gemensamma isbrytarkapacitet vi har är viktig för sjöfarten i hela Sverige, så jag uppskattar att Helena Gellerman tog upp frågan här.

Frågestund

Anf. 50 MATTIAS VEPSÄ (S):

Fru talman! Min fråga går till utbildningsminister Anna Ekström. Tidigare i dag, på vägen hit, talade jag med en lärare i gymnasieskolan som vittnade om hur hon och hennes kollegor men också eleverna nu kämpar hårt för att få det att gå ihop. På rekommendation av Folkhälsomyndigheten bedrivs undervisningen i gymnasiet i huvudsak på distans, samtidigt som många av våra grundskolor fortfarande håller öppet.

Den svenska lärarkåren gör en heroisk insats för våra barn och unga, och alla ska få en så god undervisning som det bara är möjligt, trots coronakrisen. Min fråga är: Vad gör ministern för att så många gymnasieelever som möjligt ska få de kunskaper de behöver och förutsättningar för att ta en gymnasieexamen?

Anf. 51 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Tack, Mattias Vepsä, för en väldigt viktig fråga! Det är alldeles riktigt. De svenska lärarna, förskollärarna och rektorerna, våra barnskötare och vår fritidspersonal men också skolmåltdspersonal, vaktmästare och elevhälsopersonal gör fantastiska insatser i coronakrisen och bidrar verkligen till att vi i Sverige tillsammans så småningom kan ta oss ur den.

Men ännu är vi inte där. Fortfarande bedrivs undervisningen i gymnasieskolan, vux och yrkeshögskolan på distans, och eleverna där gör också stora uppoffringar för sina mor- och farföräldrars skull och för att vara med och bidra till att minska smittspridningen. Jag hoppas att gymnasieskolan ska kunna öppna så snart som möjligt, men det finns inga löften om att det ska kunna ske innan vi klarar det med tanke på smittspridningen.

Vi gör stora insatser, bland annat via en ny webbsatsning som heter Skola hemma. Det innebär att distansundervisningen faktiskt kan bedrivas med mycket högre kvalitet än man hade vågat hoppas på i detta ansträngda läge.

Anf. 52 MATTIAS VEPSÄ (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! En konsekvens är att många skolor nu på väldigt kort tid har ställt om till digital undervisning och distansundervisning. Det arbete som regeringen vanligtvis driver tar inte paus; det handlar om likvärdigheten och jämlikheten i den svenska skolan. Hur ser ministern på det fortsatta arbetet med att under krisen och framåt klara jämlikheten i våra skolor?

Anf. 53 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Jag möter vittnesbörd om att det finns elever som tjänar på distansundervisningen och klarar den bättre än vanlig undervisning. På en del skolor ökar närvaron sedan man gick över till distansundervisning. Men alla längtar tillbaka till den vanliga skolan, där lärare och elever möter varandra. Inte minst eleverna längtar tillbaka till detta.

Krisen slår orättvist. Vi har därför öppnat gymnasieskolan för de elever som behöver det allra mest: de som måste göra prov och provningar, de som har praktiska moment att jobba med och de som behöver särskilt stöd.

Anf. 54 EMMA BERGINGER (MP):

Fru talman! Min fråga går till infrastrukturminister Tomas Eneroth. För att minska spridningen av coronaviruset har många hörsammat Folkhälsomyndighetens rekommendationer om att jobba hemifrån och fundera på om resor inom Sverige verkligen är nödvändiga. Det är bra att många vill vara med och ta ansvar för att förhindra att viruset sprider sig.

Samtidigt drabbas många transportbolag hårt, inte minst i tågbranschen. I ett brev till regeringen den 19 mars beskriver SJ hur försäljningen har rasat med 90 procent och att man numera har ett negativt kassaflöde. Tåg företagen, som representerar de olika operatörerna, skriver i ett eget brev att resandet i princip har upphört och att biljettförsäljningen har minskat dramatiskt.

Vi behöver ha en stark tågbransch. Vad tänker infrastrukturministern och regeringen göra för att stötta tågbranschen?

Anf. 55 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Det är alldeles rätt: Alla företag som jobbar med persontransporter har det väldigt tufft nu. Det är egentligen på förekommen anledning – vi ska minska den sociala rörligheten, och vi ska inte resa. Mest dramatiskt är det när det gäller flyget. När det gäller tåget vet vi att det mellan Stockholm och Göteborg nu är 9 avgångar per dag i stället för 25. Det är en 40-procentig reduktion av tågtrafiken.

Vi har varit noga med att säkerställa att kollektivtrafiken fungerar och skjutit till resurser till regionerna så att kollektivtrafiken kan användas, för arbetsmarknaden måste fungera.

När det gäller fjärrtågen är utmaningen naturligtvis lite svårare. Företagen kan ta del av de generella stödinsatser som finns, men vi tittar på och förbereder andra insatser för att stärka de tåg företag och den bransch som också har stora utmaningar framöver. Viktigast i det kommande läget är att säkra samhällsviktiga transporter. Det måste vara utgångspunkten för regeringens prioriteringar i detta läge.

Anf. 56 EMMA BERGINGER (MP):

Fru talman! När den akuta krisen på grund av coronaviruset är över behöver vi ha en stark tågbransch för att kunna ställa om transportsektorn till ett mer klimatsmart resande. Självklart får tågbranschen också del av flera av de generella stöd som regeringen har beslutat om, inte minst stödet till regionerna. Är det dock inte rimligt att både tågbranschen och andra kollektivtrafikbolag som drabbas ekonomiskt till följd av minskat resande får stöd, på samma sätt som flygbranschen har fått ett omfattande stöd?

Anf. 57 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Flygbranschen har fått möjligheter till kreditgarantier och kan ta lån som är förmånliga hos Riksgälden. I övrigt handlar det om trafikplikten för att, som vi precis gjort, säkra samhällsviktiga transporter från Norrland och Gotland.

När det gäller kollektivtrafiken har omfattande resurser kommit i form av de 22 miljarder som har tillförts regionerna. Detta utesluter inte att mer

behöver göras. Vi är helt överens – vi ska ha klimatsmart resande. Vi ska fortsätta att göra den största järnvägssatsningen i modern tid, för Sverige ska ställa om; det är självklart.

Förslag om kärnvapenfri zon i Göteborg

Anf. 58 HANS ROTHENBERG (M):

Fru talman! Om en halvtimme samlas kommunfullmäktige i Göteborg. Där ska man ta ställning till en motion som lagts fram av Feministiskt initiativ om att Göteborgs stad ska ansluta sig till FN:s konvention om kärnvapen. I praktiken handlar det om att man ska utropa Göteborg till en kärnvapenfri zon.

Sveriges regering har efter många om och men avstått från att ansluta sig till denna konvention på nationell nivå, till förmån för att, mycket klokt, vara pådrivande inom icke-spridningsavtalet i stället.

Denna motion kan med stor sannolikhet gå igenom, tack vare att Socialdemokraterna i Göteborg stöder den. Min fråga till utrikesministern blir: Stöder utrikesministern sina socialdemokratiska kamrater i Göteborg? Kommer utrikesministern i så fall att uppmuntra fler kommuner att ta samma initiativ? Om inte, hur kommer utrikesministern att agera mot sina kollegor?

Anf. 59 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Tack, Hans Rothenberg, för frågan! Frågan om kärnvapenedrustning är en av de absolut viktigaste även nu, trots att den har kommit bort från den politiska dagordningen. Det pågår nämligen en kärnvapenupprustning på flera håll, bland annat i vårt eget närområde.

Därför tycker jag att det är positivt när man tar olika typer av initiativ för att hålla denna fråga levande. Vilken typ av initiativ som olika partiföreningar, kommuner eller andra tar är upp till dem att avgöra. Jag tycker inte att jag ska lägga mig i det. Däremot har Sverige varit väldigt tydligt med att vi nu jobbar stenhårt för att få en bra icke-spridningskonferens. Den har tyvärr, i coronatider, blivit uppskjuten – den skulle ha varit om två veckor. Och vi fortsätter kampen för en kärnvapenfri värld.

Ansvar för Sveriges krisberedskap

Anf. 60 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD):

Fru talman! Sverige har tidigare haft en fullt utbyggd krisberedskap vad gäller mediciner, medicinsk utrustning, skyddsutrustning och vårdplatser. Olyckligtvis har detta successivt avvecklats. Vi i Sverigedemokraterna har tvärtom sedan vårt inträde i riksdagen arbetat för att öka beredskapen, i likhet med vårt grannland Finland, men vi har återkommande blivit nedröstade i denna kammare.

Till följd av att det nu är brist på skyddsutrustning riskerar den vårdpersonal som står vid fronten i den pandemi som vi befinner oss i att insjunkna eller ännu värre, vilket vi tyvärr fruktar för. Därför, fru talman, är min fråga: Vem anser regeringen att det är som bär ansvaret för att Sverige inte var berett?

Anf. 61 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jag delar inte alls historieskrivningen vare sig när det gäller Sverigedemokraternas engagemang eller när det gäller hur vi i Sverige arbetat med att stärka totalförsvarets kapacitet sedan regeringens tillträde 2014 och med början av Förvarsberedningens arbete.

Den mandatperioden började faktiskt en ordentlig satsning på det som handlar om totalförsvarets kapacitet och samhällets beredskap i kris och i orostider med successivt omfattande höjningar inte bara av försvarsanslagen utan också av resurser till hela totalförsvaret – det gäller inte minst MSB:s insatser.

Det finns naturligtvis lärdomar att dra – och det tycker jag att vi ska göra – av ett långt decentraliserat och avreglerat ansvar för delar av inte minst apotek och läkemedel. Jag antar att man så småningom kommer att fundera över om det var så klokt att genomföra apoteksavregleringen på det sätt som gjordes. Men det är inte tid för det nu. Nu är det tid att samla samhällets resurser för att möta de utmaningar vi står inför i den pandemi som just nu råder.

USA:s beslut om indraget bidrag till WHO

Anf. 62 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! I går meddelade USA:s president Donald Trump att han drar tillbaka sin finansiering till Världshälsoorganisationen, WHO. USA är i dag den största givaren med 15 procent av WHO:s finansiering. Beslutet har fått kraftig kritik runt om i världen. Det är uppenbart att Donald Trump försöker leta syndabockar snarare än fokusera på målet att stoppa coronaviruset.

Några som har reagerat snabbt är vänsterregeringen i Finland, som har höjt sitt anslag till WHO till tidigare högre nivåer. Nu är det dags för Sverige att ta på sig ledartröjan och agera, menar jag. Världens länder måste visa sitt stöd för WHO. Fokus måste vara att ta fajten mot coronaviruset och att stärka WHO:s finansiering. Det är viktigt, för om inte vi står upp för WHO och FN kommer världens fattiga att få betala priset.

Jag undrar vad utrikesministern anser om Donald Trumps beslut.

Anf. 63 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Världen befinner sig mitt i en omfattande kris. Världshälsoorganisationen har en avgörande roll när det gäller att tillhandahålla kunskap, ledarskap och råd. Nu är det extra viktigt att WHO får de bästa förutsättningarna för att kunna bedriva det arbetet.

Att mitt i den rådande krisen dra undan finansiering och annat stöd är mycket olyckligt. I nuläget borde vi fokusera på hur vi ska minska smittspridningen och rädda liv och på hur vi kan stötta WHO och inte tvärtom. Därför har Sverige redan givit ett extra stöd till WHO på 40 miljoner, och vi kommer att se över hur vi ytterligare kan förstärka både vårt finansiella och vårt politiska stöd till WHO.

Frågestund

Anf. 64 MAGNUS JACOBSSON (KD):

Fru talman! Min fråga går till statsrådet Eneroth. Vi ser i dag hur flyget, järnvägen, åkerier och taxi – alla de branscherna – tappar i egen kraft. Det gäller både godssidan och personsidan. Det är minskande underlag. Detta påverkar näringslivet. Vi ser också att alla dessa näringar hänger ihop. Oavsett om vi pratar om person eller gods används ofta flera olika transportslag.

Näringslivet har i flera sammanhang, framför allt näringslivet som jobbar med transporter, efterfrågat en samlad strategi. Hittills har det skett enskilda åtgärder, exempelvis för flyg, och för en stund sedan efterfrågades en enskild åtgärd för järnväg. Men det finns en önskan från näringslivet om att det ska tas ett samlat grepp.

Då är min fråga: Kommer regeringen att ta ett samlat grepp om dessa viktiga frågor?

Anf. 65 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Vi tog faktiskt ett samlat grepp redan från början genom att tidigt i krisens inledande skede bjuda in aktörerna från flygbranschen, från sjöfarten, från persontrafiken på järnvägs- och vägsidan men också från godstrafiken för att snabbt fånga in alla de olika signaler och förslag som branscherna lyfte fram. Då kunde vi tidigt sortera och prioritera de viktigaste insatserna.

Det är viktigt att komma ihåg att prioriteringen i detta läge för Sverige är att säkerställa godstransporter och se till att vi klarar livsmedelsförsörjning och import och export av varor. Och det fungerar förhållandevis väl – det ligger kanske på en 90–95-procentig nivå i dag.

Persontransporter är lite svårare av det skälet att vi ska begränsa rörligheten över landet, men kollektivtrafiken fungerar förhållandevis väl, inte minst i relation till de resurser vi nu skjuter till för att upprätthålla en bra kvalitet i kollektivtrafiken.

Det kommer naturligtvis fler insatser för transportnäringen.

Snabbt bredband i hela landet

Anf. 66 ISAK FROM (S):

Fru talman! Nu i coronatider har både jag och många andra ute i samhället följt uppmaningen att jobba hemifrån. Då är det bredbandet som till stor del gör det möjligt.

PTS kartläggning visar att drygt åtta av tio hushåll har tillgång till snabbt bredband. Samtidigt är skillnaden mellan stad och land stor. Många små kommuner i framför allt inlandet har halkat efter.

Jag vill därför fråga energi- och it-minister Anders Ygeman vilka insatser han och regeringen anser behöver göras för att man ska uppnå målet om 100 procents snabbt bredband i hela landet.

Anf. 67 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Först och främst ska vi säga att Sverige har den snabbaste, billigaste och bästa bredbandstäckningen i Europa. Det kan vara värt att

ha med sig. Men vi vill högre. Vi vill att alla svenska medborgare ska ha tillgång till ett snabbt bredband. Nu har vi nått 86 procent, som Isak From gav uttryck för. Därför behöver vi vidta ytterligare åtgärder. Vi satsar 650 miljoner kronor. Vi inrättar ett helt nytt bredbandsstöd, där vi riktar åtgärderna till de regioner där vi kan nå bäst effekt och få flest uppkopplade.

Senaste siffran från PTS visar också detta: Även om vi ser en viss avmattning i bredbandsutbyggnaden är det i glesbygden den ökar snabbast. Det är glädjande. Glesbygden håller alltså på att springa ikapp storstäderna, och vi ska gå mot att alla ska ha tillgång till ett snabbt bredband i Sverige.

Allemansrätten i grundskolans läroplan

Anf. 68 MARIA GARDFJELL (MP):

Fru talman! Jag har en fråga till utbildningsministern. Förra veckan hade Upsala Nya Tidning denna rubrik på första sidan: "Nu går vi ut i naturen i stället för att shoppa".

I många länder har coronakrisen inneburit att människor har fått sitta i karantän inomhus. Det är tack vare allemansrätten som vi i Sverige har god tillgång till naturen. Skogs promenader och naturaktiviteter har faktiskt också uppmuntrats av Folkhälsomyndigheten.

Inom skolans område har forskningen beskrivit fördelen med ur och skur-förskolor. Risken för spridning av infektioner är ju liten utomhus. Svenskt Friluftsliv driver att kunskap om allemansrätten måste finnas kvar i läroplanen för grundskolan.

Finns det nu anledning att regeringen säkerställer att just kunskap om allemansrätten fortsatt ges till alla i skolan?

Anf. 69 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Allemansrätten är en omistlig del av det som är vårt Sverige. Allemansrätten har verkligen tjänat Sverige väl. I dessa tider när Folkhälsomyndigheten rekommenderar våra skolor att mer av undervisningen i idrott och hälsa ska ske utomhus ska vi vara glada att vi inte bara har vår allemansrätt utan också våra utbyggda möjligheter att faktiskt vistas ute i naturen.

I det förslag till nya kursplaneskrivningar som Skolverket har arbetat med finns allemansrätten kvar under rubriken "Centralt innehåll". Det är den rubrik som talar om vilket innehåll som måste finnas med, som är obligatoriskt och oundgängligt.

Regeringen har ännu inte tagit ställning till hela det förslag som har kommit från Skolverket. Allemansrätten finns kvar, dock under rubriken "Centralt innehåll". Regeringen kommer att återkomma med hur vi ser på förslaget till förändringar i kursplanerna.

Möjligheten att kombinera elitidrott med gymnasiestudier

Anf. 70 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Jag har en fråga till utbildningsminister Anna Ekström.

Under coronapandemin sker gymnasieutbildningen på distans. Jag kan bara flika in att jag har en dotter som tycker att det fungerar mycket bra.

Men på flera gymnasieskolor finns det ändå verksamhet som löper på. Jag tänker nu på de skolor som har NIU Ridsport och annan hästverksamhet. Eleverna måste ändå åka dit varje dag och ta hand om sin häst.

Hästsport och andra elitidrotter kostar ju en massa pengar, men skolan ska vara avgiftsfri. Det här dilemmat har vi moderater lyft upp tidigare, och riksdagen har ställt sig bakom ett tillkännagivande om att villkoren för att kunna kombinera sin elitidrott med gymnasiestudier ska utredas.

Jag förstår att ministern har mycket på sitt bord, inte minst just nu, men det har ändå gått ett år. Min enkla fråga är: Närmar det sig någon lösning på denna fråga?

Anf. 71 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Vår gymnasieskola är bred. Den ska innehålla utbildningar som säkerställer att vi har elever som kommer ut och kan ta jobb, elever som kan plugga vidare och elever som kan utöva en hobby eller bedriva elitidrott. I svensk gymnasieskola finns alltså möjligheter att kombinera elitidrott med skolarbete.

Under de senaste åren har det uppmärksamrats, inte minst av Alexandra Anstrell, hur olika regelverk har kommit att tolkas på ett sådant sätt att många skolor har uppfattat det som svårt att bedriva en del ganska dyra idrotter. Regeringen är väldigt tacksam över det tillkännagivande som kom från riksdagen och arbetar för fullt med ett förslag som handlar om hur de här sakerna ska kunna hanteras.

Det pågår ett arbete i Regeringskansliet även under den här tuffa pandemin, och regeringen kommer att återkomma i frågan.

Skolplikten och elevers sjukfrånvaro

Anf. 72 MICHAEL RUBBESTAD (SD):

Fru talman! Min fråga går till utbildningsminister Anna Ekström.

I Sverige råder som bekant skolplikt. I den coronapandemi som fortsätter att sprida sig finns en grupp elever som hamnar lite i kläm när regeringen nu valt att inte stänga skolor. Jag tänker primärt på barn som har något slags underliggande sjukdom eller barn som har föräldrar som tillhör en riskgrupp.

Många föräldrar oroar sig över att barnen måste gå i skolan, och den enda möjlighet de har för att skydda sina barn från dessa risker är att bryta mot skolplikten och låta barnen vara hemma. I vissa skolor är så många som 50 procent av eleverna hemma. Vi kan anta en stor del av dessa elever egentligen är friska men att föräldrarna av oro för sina barn väljer att sjuk-anmäla dem.

Mot bakgrund av detta vill jag ställa följande fråga till utbildningsministern: Vilka åtgärder avser ministern att vidta för att stilla dessa föräldrars oro och se till att de inte behöver bryta mot skolplikten för att garantera sina och andra barns och den egna familjens hälsa?

Anf. 73 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Vi talar mycket om att vi bedriver gymnasieskolan med distansundervisning, och det är sant. Men också i grundskolan har vi en

högre frånvaro än vanligt. I synnerhet har vi det bland elever som bor i så kallade utsatta områden.

Att frånvaron är hög är delvis positivt. Det är ett tecken på att många människor lyssnar på Folkhälsomyndighetens råd och stannar hemma när de känner minsta symtom. Men det kan också vara ett utslag av oro och rädsla, och även jag nås av rapporter och frågor från föräldrar där det finns en problematik med riskgrupper.

Regeringen gav alldeles nyss Socialstyrelsen i uppdrag att återkomma med en utvärdering. Eftersom det inte hör till mitt eget ansvarsområde kan jag tyvärr inte redogöra exakt för hur uppdraget såg ut, men det handlar om att definiera riskgrupper.

Vi kommer att följa frågan mycket noga och uppmanar alla föräldrar som är oroliga att ta kontakt med behandlande läkare. Det är där man får de bästa råden.

Satsning på järnvägsunderhåll

Anf. 74 JENS HOLM (V):

Fru talman! Våra järnvägar är i stort behov av underhåll. Det största problemet för mer underhåll har varit tillgång till anläggningen, det vill säga till våra spår. En kanske lite oväntad effekt av coronakrisen är att en stor del av tågen nu har ställts in, vilket leder till att det blir mer plats och tid på spåren. Därtill har många av de anställda i underhållsbranschen blivit friställda och vill inget hellre än att komma ut och arbeta igen.

Vi har nu alltså ett guldåge för att göra mer järnvägsunderhåll. Räls-slipning, rälsbyten, siktröjning och byte av kontaktledningar är några exempel på jobb som skulle kunna utföras i närtid.

Jag vill därför fråga infrastrukturministern vilka initiativ han tänker ta för att mer järnvägsunderhåll ska kunna göras i närtid. Vi har tiden, vi har arbetarna och behovet finns.

Anf. 75 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Tack, Jens Holm! Jag delar helt och fullt uppfattningen att det är rätt tid att göra underhållsinsatser. Det finns nu mer tid i spår än tidigare, och det går kanske att tidigarelägga en del av de insatser som behöver göras för underhåll, vare sig det handlar om väg eller järnväg.

Vi genomför den största järnvägssatsningen i modern tid i Sverige med stora investeringar i både nybyggnation och järnvägsunderhåll. Finns kapacitet och förutsättningar tycker jag att det är en rimlig utgångspunkt att se på förutsättningarna att också tidigarelägga och öka volymen. Naturligtvis arbetar vi med sådana förslag, och det gör även Trafikverket.

Jag vill ändå lägga in en brasklapp om att arbetskraftsförsörjning i några fall kan vara ett bekymmer. Det kan vara utländska entreprenörer eller hög sjukskrivning inom en del yrken. Men min uppfattning preliminärt är att det finns ledig kapacitet, och då ska vi använda den för att stärka järnvägen. Det behövs inför framtiden och ett mer klimatsmart resande.

Dispens för förnyelse av yrkeskompetensbevis

Anf. 76 HAMPUS HAGMAN (KD):

Fru talman! För att kollektivtrafiken ska fungera krävs förare. Förare av tunga fordon i yrkestrafik behöver ett yrkeskompetensbevis, ett YKB, som ska förnyas vart femte år.

Detta infördes 2008. Förare som hade busskörkort innan dess hade dock en hävdvunnen rätt att köra ända fram till 2015 innan de var tvungna att inneha kompetensbevis. Därför har vi just nu en peak av bussförare som måste förnya sina bevis, eftersom det har gått fem år sedan 2015.

På grund av coronaviruset ställs kurser in, och det finns förare som just nu inte kan delta i utbildning. Missar man något moment i förnyelsen förlorar man rätten att köra buss.

Min fråga är därför: Kommer regeringen att agera för att ge dispens så att YKB som gäller i dag kan vara giltiga längre, till exempel året ut?

Anf. 77 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Tack, Hampus Hagman!

Frågan om YKB, kör- och vilotidsregler och en hel del annat var exempel som lyftes fram till regeringen i de branschsamtal som vi hade i inledningen av den kris vi nu ser till följd av spridningen av det nya coronaviruset.

Därför satte vi omedelbart igång ett arbete. Redan har reglerna när det gäller kör- och vilotider ändrats. Det ges dispenser för mer flexibla möjligheter för transporter.

När det gäller YKB avser vi också att göra förändringar. Det är dock så att det är lagbundet, vilket innebär att vi måste komma till riksdagen med förslag. Vi kommer att göra det inom kort och arbetar så snabbt vi kan med den här typen av förändringar.

Samhällsviktiga transporter

Anf. 78 TERES LINDBERG (S):

Fru talman! Inledningsvis skulle jag vilja tacka hela regeringen och övriga riksdagspartier för det ledarskap som visas i denna svåra tid. Mäniskors hälsa måste sättas i första rummet. Men jag skulle också vilja ställa en fråga till infrastrukturministern.

Vi behöver motverka de långtgående effekterna av de påbjudna nedstängningarna av samhället med gränshinder och reserestriktioner. Transportsektorn är mycket hårt drabbad, och persontransporterna har i det närmaste kollapsat. I förlängningen kan detta få allvarliga konsekvenser för både godstransporterna, varuförsörjningen och tillgången till livsnödvändigheter som mat, medicin, drivmedel och så vidare.

Min fråga är helt enkelt vad regeringen gör för att säkra att de samhällskritiska transporterna fungerar under krisen men även efter krisen.

Anf. 79 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Perspektivet är viktigt – det handlar om att agera här och nu för att säkerställa det som är samhällsviktiga transporter men också om att tänka långsiktigt. Hur ska vi post-corona se till att vi har en väl funge-

rande transportsektor? Det är en tuff utmaning, vare sig vi talar om flyget, järnvägstrafiken, sjöfarten eller andra transportslag.

Detta har legat till grund för kreditgarantier riktade till flyget, EKN och andra finansieringsmöjligheter för sjöfarten, en mängd regeländringar som vi gjort för att underlätta för näringen och nu också upphandling av flygtrafiken i Norrland och på Gotland när hela det kommersiella flyget ligger nere.

Vi gör alltså massiva insatser för att här och nu men också på sikt säkerställa att vi har bra kapacitet, för i Sverige behöver vi våra transporter. Det gäller både kollektivtrafiken och inte minst bra transporter ut i världen. Sverige är ett litet, exportberoende industriland; vi behöver väl fungerande sjöfart och luftfart och inte minst järnvägstrafik.

Gemensamt EU-initiativ för säkrad tillgång till vaccin

Anf. 80 JOHAN HULTBERG (M):

Fru talman! Samtidigt som världens hjältar kämpar här och nu för att möta coronakrisen görs enorma ansträngningar för att utveckla vaccin. Här i Sverige bedrivs lovande forskning bland annat på Karolinska institutet, och gemensamt i EU mobiliseras betydande forskningsanslag för forskning om vaccin.

Allt detta är bra och välkommet, men när det väl finns ett färdigt vaccin kan ett litet land som Sverige få svårt att få tillgång. Därför måste regeringen nu vara proaktiv. Därför tycker jag att den svenska regeringen bör driva på för att inom EU få igång ett gemensamt arbete i syfte att säkra tillgången till vaccin den dagen då det äntligen finns ett godkänt sådant.

Jag förstår att statsrådet Eneroth har svårt att på stående fot ge ett bra svar på min fråga. Men ta den då som ett viktigt inspel! Är regeringen beredd att driva på för ett EU-gemensamt initiativ i syfte att säkra den svenska befolkningens tillgång till ett framtida vaccin mot covid-19?

Anf. 81 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Det är alldeles sant, Johan Hultberg. Jag är inte expert på vaccin, men jag har noterat och konstaterar att vår socialminister Lena Hallengren har täta och regelbundna kontakter med sina europeiska kollegor och att det pågår ett intensivt arbete för att samordna insatserna, både internationellt och inte minst inom Europeiska unionen.

Stora insatser görs nu för att få fram och säkra väl fungerande vaccin; det är helt rätt. Men när det väl är på plats måste vi också säkra att vi har tillgång till det till befolkningen, inte bara nationellt utan också internationellt.

Jag kan försäkra att det finns ett starkt svenskt engagemang, för det är en svensk tradition att säkerställa att vi inte bara klarar våra egna utmaningar utan också hjälper Europa och världen. Vi ska se till att vi klarar den pandemi som just nu drabbar oss.

Frågestund

Anf. 82 JÖRGEN BERGLUND (M):

Fru talman! I spåren av coronapandemin jobbar allt fler hemifrån, vilket är glädjande. Det innebär att vi använder en mängd olika digitala lösningar för till exempel videokonferens för att kunna utföra vårt arbete.

MSB, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, varnar nu för att många av de tjänster som finns tillgängliga och som även statliga myndigheter använder kan ha stora säkerhetsrisker.

Min fråga till energi- och digitaliseringsminister Anders Ygeman blir därför: Hur jobbar regeringen med att säkerställa att de it-system och it-tjänster som svenska myndigheter använder är säkra?

Anf. 83 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Det åligger varje verksamhetsutövare att se till att de tjänster man använder uppfyller de höga krav på säkerhet som finns. Det gäller både it-lösningar och andra lösningar. Det finns ett antal olika uppdrag till myndigheter med återrapporteringskrav för att säkerställa att man gjort dessa genomgångar.

Vartefter tjänster utvecklas kommer också olika säkerhetsluckor och säkerhetshot att upptäckas. Det är naturligtvis av största vikt att respektive myndighet och respektive expertmyndighet följer den utvecklingen och agerar utifrån det för att säkerställa att man har en hög nivå på sin it-säkerhet.

Utökat stöd till trafikflyget i södra Sverige

Anf. 84 MARIA STOCKHAUS (M):

Fru talman! Min fråga går till infrastrukturministern.

Krisen i flygbranschen är uppenbar, och konsekvenserna är stora. Flyget är avgörande för både jobb och tillväxt men också för att exempelvis sjukvården ska fungera. Sverige behöver ett inrikesflyg som fortsätter fungera i dag och står redo när Sverige ska återstartas efter coronakrisen.

Regeringen har infört en temporär allmän trafikplikt på ett antal flyglinjer till och från Norrland och Gotland. Det är bra att regeringen tar initiativ för att stärka inrikesflyget, men åtgärderna har uppenbara brister. Regeringen har valt att enbart stödja inrikesflyget norr om Dalälven samt på Gotland. Hela södra Sverige lämnas utan stöd.

Min fråga till infrastrukturministern är därför varför södra Sverige inte inkluderades när regeringen införde den temporära allmänna trafikplikten.

Anf. 85 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Det är alldeles sant att vi är beroende av att ha väl fungerande flyg också i framtiden, inte minst när det gäller att upprätthålla samhällsviktiga transporter.

Flyg är lämpligast och bäst när det gäller långa avstånd. Därav Norrland och Gotland som första prioritering då vi nu när marknaden inte fungerar måste säkerställa att vi har flyg. Det handlar om provsvar. Det handlar om personal inom sjukvården som kanske måste transporteras snabbt från Kiruna till Stockholm eller åt andra hållet. Därför var det viktigt att

lyssna på de signaler som kom från norra Sverige och från Gotland om att säkerställa att det finns samhällsviktigt flyg.

Detta utesluter inte att vi kan behöva göra liknande insatser i andra delar av landet, men där finns fortfarande väl fungerande alternativ för att transportera både personal och materiel. Därför valde vi att i första skedet säkra trafikplikten för Norrland men också för Gotland. Nu när marknaden inte fungerar får staten och samhället gripa in och säkerställa viktiga funktioner.

Frågestunden var härmed avslutad.

§ 9 Kommunala och regionala frågor

Konstitutionsutskottets betänkande 2019/20:KU15
Kommunala och regionala frågor
föredrogs.

Anf. 86 IDA DROUGGE (M):

Fru talman! Sveriges 290 kommuner spelar en avgörande roll i det svenska samhället och för vår demokrati. Detta betänkande handlar just om kommunala och regionala frågor och rör lagändringar som styr och påverkar förutsättningarna i våra kommuner och regioner.

När man läser betänkandet tycker jag att det blir extra tydligt hur viktigt det är med ett gott samarbete mellan stat, kommuner och regioner. Men samarbetet – relationen – mellan stat och kommun är allt annat än enkelt, och det är min uppfattning att det dessutom i ganska snabb takt har blivit allt svårare.

En sak som spelar roll i detta är att Sverige nu är det land i EU där urbaniseringen går allra snabbast. Det bidrar såklart. Kanske är det nu extra viktigt för oss att hålla ihop som land, i de svåra tider som råder i och med denna kris men även givet de stora samhällsproblem som vi har haft – och har med oss även i dag – när det gäller kriminalitet och mycket annat som var påtagligt före denna kris.

Statskontoret bedömer att den samlade statliga styrningen av kommunerna har ökat såväl i omfång som i komplexitet och detaljeringsgrad. Det sker mer styrning, det sker mer ”svår” styrning och det sker en mer exakt detaljerad styrning över våra kommuner.

De större kommunerna är i dag generellt sett ganska nöjda med den statliga styrningen medan de mindre kommunerna – eller kommuner med en mindre befolkningsmängd, ska jag säga – upplever att det fungerar sämre. Jag kan tänka mig att detta delvis beror på att den statliga styrningen i mångt och mycket är utformad utifrån stora kommuners behov. Men det handlar också om byråkratin – när den statliga styrningen blir mer komplex och detaljerad genererar den en ökad mängd byråkrati som kräver mer personalresurser från kommunernas sida.

Möjligheten att jobba i detta byråkratiska landskap är såklart sämre när man har färre personer i sin förvaltning och i sin organisation. Då blir byråkratin inte till någon hjälp utan sätter bara käppar i hjulen och skapar orättvisa förutsättningar.

Prot. 2019/20:106
16 april

Frågestund

*Kommunala och
regionala frågor*

Det är Moderaternas och min uppfattning att vi som land i stället borde bli bättre på att bejaka de olikheter vi har. Vi borde använda dem och tåla att vi får göra saker annorlunda och olika. I stället för att försöka stöpa alla kommuner och människor i samma form borde vi bli bättre på att hitta nya sätt för staten att styra så att 290 kommuner inte behöver bli behandlade enligt samma strikta, rigida regelverk. Moderaterna tror att vi då har bättre förutsättningar att få ett land som håller ihop.

Lite mer konkret har vi i detta betänkande ett förslag om frikommunsförsök. Det är ett sätt som vi tror är bra att göra detta på. Det är inget nytt förslag. Det är inget unikt – det har tvärtom skett i Sverige tidigare, på 80-talet. Utvärderingarna av försöken har enligt Sveriges Kommuner och Regioner med flera visat på bra resultat. Regeringens egen tillitsdelegation har föreslagit att detta ska ske på nytt. Det finns alltså en framarbetad sådan utredning som föreslår det.

Det här är någonting som tidigare har pågått i vårt grannland Danmark, och en ny sådan omgång sker där just i detta nu.

Genom ett frikommunförsök får ett begränsat antal kommuner – låt oss säga 10–15 stycken – möjlighet att själva identifiera statlig lagstiftning eller styrning som de vill ha undantag från eller som de vill ska fungera på ett annat sätt. Sedan testar man det och kan utvärdera och få underlag för om det fungerar bra eller dåligt. Därefter kan man sprida det till fler kommuner.

På detta sätt, och i kombination med minskade detaljerade statsbidrag och mycket annat, tror Moderaterna att vi skulle kunna få en statlig styrning som fungerar bättre för hela vårt land och som leder till att vi kan hålla ihop som land trots den urbanisering vi står inför.

Jag yrkar bifall till reservation 2.

Anf. 87 MIKAEL STRANDMAN (SD):

Fru talman! För att spara tid yrkar jag bifall endast till reservation 1, även om vi naturligtvis står bakom samtliga reservationer från Sverigedemokraterna.

Fru talman! För Sverigedemokraterna är den kommunala självstyrelsen en central och viktig princip som tyvärr har urholkats mer och mer. Detta har skett genom Sveriges medlemskap i Europeiska unionen men också genom tvingande lagstiftning som varken kommunernas eller regionernas politiker kan påverka.

Ett exempel som har urholkat den kommunala självstyrelsen är Lissabonfördraget. Genom det är Sveriges kommuner och regioner tvungna att upplåta rösträtt och rätt att ställa upp i val åt personer som saknar svenskt medborgarskap och som aldrig har haft något. Det är vår uppfattning att rösträtten, liksom rätten att ställa upp i val, ska vara förbehållen landets medborgare.

Den så kallade anvisningslagen är ytterligare ett exempel där den kommunala självstyrelsen har urholkats. Genom det påtvingade mottagandet har staten bundit kommunerna vid långsiktiga ekonomiska och sociala åtaganden som riskerar att medföra stora kostnader som är mycket svåra för kommunerna att själva påverka. Det bör enligt vår mening stå varje kommun fritt att avgöra hur stort mottagande av nyanlända och ensamkommande kommunen klarar av att hantera.

Fru talman! I vårt valsystem är såväl partiröster som personröster viktiga. Att bli personvald är mycket hedersamt då det innebär att en person åtnjuter ett stort förtroende och har ett stort stöd bland partiets väljare.

Tyvär händer det att personer väljer att lämna just det parti de är valda att företräda. Att en person lämnar ett parti eller byter parti betyder i praktiken att den inte längre företräder samma parti som väljaren avsåg när rösten lades på valdagen. En röst på en person är ju också en röst på ett parti.

I det fall någon byter parti kan valresultatet åsidosättas om mandatfördelningen mellan partierna ändras i fullmäktige. Vi tycker att det är olyckligt att fördelningen på detta vis kan ändras under mandatperioden och därmed riskera att inte återspegla valresultatet. Personer som valts som representanter för ett parti bör därför kunna fråntas sina uppdrag i fullmäktige, nämnder, styrelser, bolag och stiftelser om de lämnar det parti de valts in för, förutsatt att de inte är invalda genom personval.

Även personer som i praktiken utsetts av sin partigrupp att vara råd eller företräda gruppen i nämnder, styrelser och bolag bör kunna avsättas om partigruppen inte längre har förtroende för vederbörande. Partigruppen har ju i realiteten en rådighet att tillsätta dessa personer direkt efter valet, även om det är fullmäktige som rent ceremoniellt fastställer detta. Att denna rådighet upphör under pågående mandatperiod anser vi vara fel.

Anf. 88 JOHAN HEDIN (C):

Fru talman! Jag hoppar in och deltar i KU:s debatt i dag. Mitt huvuduppdrag är i justitieutskottet, där jag är Centerpartiets rättspolitiska talesperson, så jag tar mig helt enkelt rätten att fokusera på den del av betänkandet som handlar om det lokala brottsförebyggande arbetet.

Det trygghetsskapande arbetet angår oss alla. Varenda sten i samhällsbygget, vartenda beslut som fattas i våra kommuner, civilsamhällets engagemang, näringslivets ansträngningar, den enskilda individens rättsmedvetande, medmänsklighet och civilkurage – allt detta spelar roll.

Ibland framstår det som att tryggheten är något som kan läggas ut på entreprenad på polisen. Visst, den spelar en enormt viktig roll, men tryggheten byggs underifrån, och den byggs av oss alla.

Polisen verkar av allt att döma ha fått fart på sin organisation efter ett par stökiga år. Det brottsförebyggande arbetet kom under denna tid på skam, trots att hela ansvaret inte kan sägas ligga bara hos polisen.

Även i denna del av det trygghetsskapande arbetet, det brottsförebyggande arbetet, är polisen enormt viktig. Men polisen är *en* av flera delar som ska passa ihop för att förhindra brott.

Fru talman! Ingen människa föds kriminell. Genom forskningen vet vi ganska väl vad som ligger till grund för att någon ska utveckla kriminalitet. Det påstås ibland i denna kammare och på andra ställen att sambandet mellan exempelvis invandring och kriminalitet inte har kartlagts eller till och med att det av någon anledning inte får kartläggas. Det är helt enkelt inte sant. Detta och andra samband har beforskats ganska ordentligt, och vi vet att sambandet mellan just utrikesfödsel och kriminalitet har ett stadigt samband över tid. Den som har utländsk bakgrund löper ungefär två och en halv gånger större risk att bli kriminell än någon med helsvensk bakgrund. Det är dock i sammanhanget en ganska liten faktor.

Den som växer upp i en familj som någon gång har varit tvungen att få socialbidrag löper sex gånger större risk att bli kriminell. Den allra största prediktorn är dock en annan: skolmisslyckanden. Den som går ut nian utan fullständiga betyg löper ungefär tolv gånger större risk att bli kriminell än någon som klarar skolan.

Varför tar jag upp detta i en debatt om ett betänkande gällande kommunala och regionala frågor från konstitutionsutskottet? Jo, eftersom att hantera socialt och ekonomiskt utanförskap huvudsakligen är en kommunal uppgift. Varje ansvarsfull kommun gör klokt i att göra allt man kan för att hjälpa människor att ta sig ur sådana livssituationer som blir negativa och destruktiva och undvika att människor hamnar i dem.

Detta är kända fakta, och alla kommuner gör nog sitt bästa när det gäller det vi normalt kallar social prevention. Men det finns en hel del lågt hängande trygghetsfrukt att skörda i form av rent praktiskt förebyggande arbete, det som i kriminologin kallas situationell prevention. Det verkar inte lika självklart för alla kommuner som i den sociala delen, och det finns enligt vår uppfattning ett behov av att klargöra det lokala ansvaret för det brottsförebyggande arbetet.

Hur vi planerar våra städer och kommuner har enormt stor betydelse för hur tryggt ett lokalsamhälle blir. Det går att bygga bort många av de möjligheter som den med onda avsikter har att förverkliga sådana avsikter. God gatubelysning och bra underhåll, att den trasiga fönsterrutan snabbt lagas, har betydelse, och flöden av vanligt folk till och från nöjen och butiker är sådant som tränger undan kriminalitet.

Mitt tips till kommunföreträdare som har problem med ett område som börjar kännas alltmer otryggt är att till exempel lägga en hundrastgård intill, ge tillstånd för en food truck eller planera dit något annat som drar till sig vanligt folk. Om det krävs mer, om otryggheten blivit så pass omfattande att människor drar sig för att besöka platsen, kan man behöva sätta in ordningsvakter. Ordningsvakter ska aldrig göra polisens jobb, men de kan ibland behövas där det annars inte hade funnits någon som kan larma och anmäla.

Det finns en rondell i Malmö som kallas knarkrondellen. Det är ett ställe där folk vet att det går att köpa illegala droger. Nu har jag fått veta att de har satt upp kameror där. Det är för tidigt att säga om de haft någon effekt. Men det skulle också gå att sätta dit två ordningsvakter på en av parkbänkarna där. Då skulle den rondellen nog inte så länge till kallas för just knarkrondellen.

Så kallade BID:s, business improvement districts, är en väl använd metod i andra länder. Det handlar om att det lokala näringslivet tar gemensamt ansvar för de ytor som hamnar mellan de olika företagens fögderier. Det är en framgångsrik metod som kan betyda en enorm skillnad för trygghet och trivsel och i förlängningen för kommunens ekonomi. För vissa kommuner är det här en öppen dörr att slå in, men för andra är det något som man ännu inte utforskat i så hög grad.

Jag vill därför yrka bifall till vår reservation nr 5 om just det lokala brottsförebyggande arbetet.

Anf. 89 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! Trygghet och säkerhet är faktiskt det mest grundläggande för all form av statligt, kommunalt och regionalt maktutövande. Det hade

inte funnits något särskilt stort skäl att ha en stat över huvud taget om det inte varit för uppgiften att se till att människor inte utsätts för brott, att de kan vara trygga och leva sina liv fria, att de kan gå hem sent på kvällen när det är mörkt utan att känna sig hotade och veta att de inte blir rånade eller utsatta för ett våldsbrott.

Vi finns till för att skydda människor från att få sin frihet inskränkt av andra som begår brott. Det gäller på alla nivåer – på statlig, regional och kommunal nivå – att där man kan måste man ta sitt ansvar och skapa trygghet och säkerhet för den enskilde.

Jag vill yrka bifall till vår reservation 6, som just handlar om att förtydliga det ansvar som kommuner har inte bara för att vara trygghetsskapande utan också brottsförebyggande. Det är en kärnuppgift.

Vissa kommuner runt om i landet gör ett fantastiskt jobb, och nästan alla kommuner gör ett bra jobb. Men det finns kommuner som gör saker som ligger långt utanför det som är kärnuppgiften för det offentliga men samtidigt inte gör tillräckligt mycket brottsförebyggande.

Det är klart att alla politiker, oavsett vilken nivå man verkar på, har ett stort ansvar. Vi från Liberalerna har föreslagit och driver på statlig nivå på för en kraftig utbyggnad av hela rättsväsendet. Det måste staten se till att ta ansvar för. Men allt som är brottsförebyggande kan inte göras av staten. Det är inte så att vi politiker här i riksdagen kan bestämma hur stadsplaneringar ska se. Det är inte så att vi politiker här i riksdagen bör bestämma i detalj hur olika kommunala förvaltningar ska utföra sina jobb.

Den enskilda kommunen har ett stort ansvar på sina axlar när det kommer till hur det lokala näringslivet får eller inte får företag att blomstra och nya jobb att skapas, att helt enkelt skapa förutsättningar för att bryta socioekonomiskt utanförskap och ta bort grogrunderna för brott.

Eftersom det här är ett delat ansvar finns det en poäng att förtydliga att varje kommun har ett ansvar för brottsförebyggandet, inte bara för trygghetsskapande. Med möjligheter och förtroende, som vi alla gemensamt ger varje enskild kommun genom det kommunala självstyret, kommer också ett ansvar. Det är det enda rimliga.

Som situationen ser ut i dag behöver lagen förtydligas. Det finns som sagt i dag ett ansvar för att vara trygghetsskapande. Vi behöver också bli brottsförebyggande. Jag kan ge ett exempel. Alla kommuner måste ha god kontakt med dem som jobbar frivilligt med de här frågorna eller till exempel ha ett samarbete med en brottsofferjour. Även om det inte finns en sådan i den egna kommunen kan det finnas i en grannkommun. Man måste etablera ett sådant ansvar.

Det är ohållbart att de kompetenser och de möjligheter som finns på kommunal nivå för att verka brottsförebyggande och trygghetsskapande inte används fullt ut, eftersom det är kärnuppgiften.

Fru talman! Polisen gör såklart ett oerhört viktigt arbete när det kommer till att verka lokalt, bygga förtroende, skapa möjligheter för brottsoffer att stiga fram och etablera kontakter och band med det lokala näringslivet eller lokala företrädare för att upptäcka och stävja brott i tid och skapa trygghet. Allting kan dock inte ligga hos staten, för staten har inte rätt kompetens, kunskap, insikt eller närhet, utan ansvaret måste tvärtom delas.

Jag vill berätta en mycket kort anekdot från Tensta, där jag bodde i många år. Det är ett område som varit utsatt för brottslighet och otrygghet. En av de saker som jag upplevde ökade tryggheten mest lokalt hos oss på

Tensta torg var när uteserveringarna öppnade om somrarna och började servera lite öl. Då satte sig människor, som normalt sett inte befann sig på Tensta torg, på en uteservering med en kall bärs i handen och kanske en pizza. Plötsligt fanns det människor i rörelse. Plötsligt fanns det en social samvaro. Det fanns människor som såg och kunde reagera om något hände. Det fanns ett lokalt näringsliv som kunde ge jobb och se till att folk hade ekonomiska förutsättningar att inte dras in i kriminalitet.

Först kan det låta märkligt att en bärs kan skapa trygghet, men det kan den faktiskt. Precis den typen av saker kan kommuner göra. De kan se till att det finns ett grönskande lokalt näringsliv och levande miljöer där människor inte behöver vara otrygga utan vet att det finns en medmänniska i närheten.

Med detta sagt vill jag återigen understryka kommunernas mycket tunga ansvar för att hjälpa till att stävja brottslighet.

Jag yrkar bifall till reservation 6.
(Applåder)

Anf. 90 DAG LARSSON (S):

Fru talman! För 41 år sedan fick jag mitt första kommunala uppdrag. Sedan dess har jag varit verksam i kommunalpolitiken och regionpolitiken i decennier, innan jag så småningom kom hit till Sveriges riksdag. Det gjorde att jag blev extra glad när mina kollegor i konstitutionsutskottet bad mig rycka in i dag och tala i denna debatt, som handlar om just kommunala och regionala frågor. Jag tycker att de är viktiga. De berör alla människor i vårt land. Det handlar om skola, vård, äldreomsorg, stadsplanering, föreningsstöd, kultur och bibliotek. Mängder av frågor hanteras av lokala, kommunala och regionala företrädare.

De flesta medborgare går nog inte omkring och tänker på den kommunala självstyrelsen varje dag, men den är i själva verket på många sätt grunden för hur vår demokrati fungerar i vardagen. När vardagsfrågor beslutas av oss gemensamt stärks den politiska demokratin. Det är också ett sätt för oss att hantera våra lokala utmaningar och bekymmer. Det framkommer inte minst i dessa tider, när vi är svårt drabbade av covid-19.

Det som nu sker i sjukvården, omsorgen, det lokala vardagslivet och skolorna bygger till stor del på att de kommunala och regionala instanserna har beredskap, resurser och möjligheter att agera för att hantera sina uppgifter i en mycket svår situation.

I betänkandet finns sex reservationer, fru talman. Jag vill för egen del yrka bifall till utskottets förslag och därmed avslag på samtliga motioner.

Bland de frågor som hanteras finns den kommunala självstyrelsen, nytt frikommunförsök, kommunindelning, villkor för förtroendevalda, fullmäktigemötenas genomförande, kommunala folkomröstningar och lokalt brottsförebyggande arbete.

En partimotion från Moderaterna lyfter upp frågan om att ett nytt frikommunförsök ska införas och att ett begränsat antal kommuner och regioner ska ges möjlighet att pröva en, enligt vad som framhålls, mer ändamålsenlig styrning.

I sammanhanget kan nämnas att Stat-kommunberedningen redan för 36 år sedan föreslog att ett sådant försök skulle genomföras. Verksamheten skulle bedrivas till utgången av 1988 men förlängdes därefter till utgången av 1991. I december 1990 genomfördes en sammanfattande redovisning

av erfarenheterna av utredaren och dåvarande riksdagsledamoten Sören Lekberg. I samband med att frikommunförsöket avslutades 1991 konstaterade dåvarande regering att försöket spelat en viktig roll för att förnya och utveckla kommunernas arbete.

Vidare har man tittat på frågan i Tillitsdelegationen och i den kommunutredning som arbetade fram till alldeles nyligen. I betänkandet *Starkare kommuner – med kapacitet att klara välfärdsuppdraget* kom utredningen fram till att man kanske skulle titta på ett fortsatt frikommunförsök. Utredningsresultatet är nu ute på remiss. Det remitterades i mars i år, och man ska så småningom återkomma med svar utifrån remisshanteringen. Att föregripa arbetet i detta hänseende vore olyckligt, varför vi vill att motionsyrkandet ska avslås. Det är inte för att vi är emot idén utan för att ett remissarbete pågår.

En annan motion tar upp undantag från den så kallade lokaliseringsprincipen för att på så sätt möjliggöra utbyggnad av bredband över kommungränser. Utskottet kan här hänvisa till att regeringen lämnat ett uppdrag till Post- och telestyrelsen. Utifrån detta ser vi inte heller i denna fråga någon anledning att föregripa pågående arbete och avstyrker därför motionerna.

Det lokala brottsförebyggande arbetet är oerhört centralt och viktigt. Där har kommunerna redan i dag, enligt den befintliga kommunallagen, ett mycket långtgående mandat att arbeta brottsförebyggande. Trots detta beslutade regeringen i november 2019 att ge en särskilt utredare i uppdrag att lämna förslag på hur kommunerna ska få ett lagstadgat ansvar för brottsförebyggande arbete. I direktivet framförs också att kommunerna tillsammans med Polismyndigheten utgör kärnan i detta arbete. Uppdraget ska redovisas senast den 15 juni 2021, fru talman.

Det arbete är mycket viktigt, och för vår del anser vi att det inte bör föregripas.

Med dessa ord, fru talman, yrkar jag således bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 12.)

§ 10 Civilt försvar och krisberedskap

*Civilt försvar och
krisberedskap*

Försvarsutskottets betänkande 2019/20:FöU7
civilt försvar och krisberedskap
föredrogs.

Anf. 91 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! I dag debatterar vi civilt försvar och krisberedskap. Vi moderater står bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar vi bifall bara till en av dem, nämligen reservation nr 16 under punkt 14, som handlar om läkemedelsberedskap. Det känns passande i dessa dagar.

För inte så länge sedan var jag på besök hos en handlare ute på Värmdö. Jag fick berättat för mig hur lager- och logistikkedjan fungerade inom Ica. Wow, vilket finkalibrigt system! Där kan en enskild handlare dags- och säsongsstyra leveranser av specifika varor långt i förväg. Man kan se vilka

dagar det sålts mest av exempelvis ostkrokar, hur många man tror att man ska sälja och hur många man helst vill ha i hyllan för att det ska se snyggt ut.

Om jag som kund ska kunna köpa mina ostkrokar på en fredag, som är storsäljardagen, förutsätter det att rätt antal är beställt, att lagret är som det var tänkt och att ingen har kommit före för att bunkra ostkrokar. Det förutsätter också att logistiken fungerar, det vill säga att det finns lastbilar, chaufförer och drivmedel, och naturligtvis att mina ostkrokar produceras i den takt de efterfrågas.

Fru talman! Varför står jag då här i kammaren och talar om ostkrokar? Tja, ostkrokar kan man kanske leva utan, men det är värre med mat och potatis. Sverige har av tradition varit ett land som i princip varit självförsörjande på jordbruksprodukter. I dag är situationen en annan.

Det är bekymmersamt att den svenska konkurrenskraften har urholkats så mycket att bara ungefär varannan portion faktiskt produceras i Sverige. Vi behöver en stärkt livsmedelsförsörjning genom bland annat ett tydligare och samlat samordningsansvar när det gäller försörjningstrygghetsfrågorna.

Vatten, vatten, bara vanligt vatten, fru talman – så lyder texten ur en känd visa av bland andra Lennart Hellsing. Det låter ju enkelt. Men ibland är det lite för mycket och ibland lite för lite. Ibland har vi brist på kemikalier för att rena vatten, och ibland har vi leveransbrist.

Vatten är en förutsättning för att få en bra livsmedelsförsörjning i Sverige. Livsmedelsverket ansvarar för den nationella samordningen när det gäller beredskapsplanering avseende dricksvattenförsörjning, och kommunerna är ansvariga för den dagliga dricksvattenförsörjningen. En del kommuner ligger ganska långt fram i sina olika projekt, exempelvis avsaltningsanläggningen på Öland. Andra har lite längre väg att gå, och en del har löst problemet genom att ha avtal med en annan kommun. Detta kan vara ett problem rent logistiskt, för det är en ganska stor utmaning att tillhandahålla nödvatten till en kommuns alla invånare vad gäller både transporter och personal.

I slutändan kan problem med dricksvattenförsörjningen leda till ganska stora kriser och hamna på ett såväl regionalt som nationellt större ansvar.

För att kommunerna ska kunna säkerställa tillgången till dricksvatten vid höjd beredskap och krig anser vi moderater att planeringen och logistiken kring dricksvattenförsörjningen måste stärkas hos kommunerna.

Förutom att inventera och säkerställa möjligheter till reservvattentäcker och vattenkraftverk kan det också finnas behov av att utöka lagerhållningen av exempelvis kemikalier och reservdelar samt säkra tillgången på reservkraft för att säkerställa nödvattenförsörjningen, inte minst på våra sjukhus.

Vi moderater föreslår att regeringen ska verka för en nationell analys av vattensituationen.

Fru talman! Så har vi detta med läkemedel, som jag började med. Nu under den pågående coronapandemin ser vi brist på läkemedel och en del skyddsutrustning.

Vi moderater står bakom Försvarsberedningens förslag om att ställa ökade krav på regioner att lagerhålla läkemedel och sjukvårdsmateriel, så att redundans finns för hantering av både stora skadefall och störningar i försörjningsflöden.

Försvarsberedningen föreslår också bland annat att den statliga lagerhållningen ska utökas och framhåller att avtal behöver förhandlas med både importörer och återförsäljare. Distributionen måste återigen säkerställas.

Moderaterna tillsammans med Centerpartiet föreslår sammanfattningsvis att regeringen ska verka för att Sverige ska ha en god försörjningsförmåga när det gäller läkemedel i vardag, kris och krig och anser att en ansvarig myndighet för detta ändamål måste utses. Det är alltså detta som jag yrkar bifall till.

Under coronakrisen har många företag flaggat för att de vill ställa sina resurser till samhällets förfogande. Det är jättebra. Dock har inte våra myndigheter lyckats ta vara på detta engagemang tillräckligt.

För att förbättra samarbetet anser vi moderater att Försvarsberedningens förslag om att inrätta totalförsvarets näringslivsråd omgående måste genomföras. Då kan vi nämligen etablera en långsiktig samverkan mellan offentliga och privata aktörer på central, regional och lokal nivå. Rådet skulle vara en viktig kontaktyta mellan näringsliv och stat för att proaktivt kunna hantera krisberedskaps- och totalförsvarsfrågor.

Fru talman! Det var ett misstag att avveckla det civila försvaret på det sätt som skedde efter kalla kriget. Alla ansvariga partier måste vara självkritiska till att det hände. Men nu är det viktigt att prioritera återuppbyggnaden av det civila försvaret.

Det finns massor av bra förslag för att förbättra Sveriges totalförsvär. En del förslag ser vi här i dag, såsom att etablera en krisfond, se över Försvarsmaktens roll vid civila kriser och införa särskild lagstiftning för både hantering av civila kriser och en uppdaterad och stärkt lag om skyddsobjekt.

Fru talman! Jag tänker också på den svenska modellen med självständiga och sinsemellan likställda myndigheter. Det har väldigt många fördelar. Men det kan försvåra snabba och resoluta ingripanden när en kris, till exempel denna, uppkommer som spänner över flera myndigheters ansvarsområden. Där tänker vi moderater att det finns anledning att ha en tydligare hierarki med en krisledande instans, ett nationellt säkerhetsråd, som har befogenhet att i ett krisläge styra över andra myndigheter.

Fru talman! Civilt försvar är en verksamhet och inte en egen organisation. Det är den verksamhet som ansvariga aktörer genomför i syfte att göra det möjligt för samhället att agera i situationer då beredskapen höjs. Här har alla frivilliga försvarsorganisationer en betydande roll för den civila delen av totalförsvaret.

Men det finns också frivilliga som inte vill lägga ned all sin tid på detta utan i stället kunna vara en extra kraft när det väl gäller, till exempel vid bränder, större elavbrott och översvämningar. Sverige behöver kunna ta vara på denna frivillighet också.

Det finns goda exempel på detta, såsom de frivilliga resursgrupperna, civil insatsperson i Tungelsta hemma i Haninge och många andra.

I höstens proposition om totalförsvaret bör det därför finnas med förslag på hur frivilliga resurser med grund i krisberedskapen kan tas till vara i totalförsvaret.

Just nu pågår förhandlingar mellan riksdagspartierna inför totalförsvarsbeslut som ska tas här i riksdagen i höst. Problemet är att processen kring det civila försvaret är sen. En del underlag kom in i höstas, en del

har nyss kommit in, medan andra viktiga utredningar som rör det civila försvaret är sena. De kommer inte att bli klara innan detta försvarsbeslut ska tas. Det gäller till exempel utredningen om ansvar, ledning och samordning, som inte kommer att vara klar förrän i mars 2021.

En enig försvarsberedning lade fram delbetänkandet *Motståndskraft* redan i december 2017 med ett antal konkreta förslag för att stärka det civila försvaret. Sedan dess har regeringen gjort alldeles för lite för att förverkliga Försvarsberedningens förslag.

Det räcker inte med bara fina ord. Det behövs beslut, och det behövs finansiering. Regeringen behöver ta ansvar för helheten, både det militära och det civila försvaret.

För oss moderater är det därför jätteviktigt att det blir just ett totalförsvarsbeslut, där både det militära och det civila försvaret stärks parallellt både med beslut och med resurser.

Anf. 92 ROGER RICHTHOFF (SD):

Fru talman! Försvarsutskottets betänkande 7 om civilt försvar och krisberedskap, som vi debatterar i dag, är planerat sedan lång tid tillbaka. Det har skrivits om lite grann, men inte särskilt mycket, med tanke på den situation som vi har i dag.

Vi står bakom alla våra reservationer, men jag vill yrka bifall till reservation 6.

Fru talman! Många har under en tid kritiserat olika myndigheter – Folkhälsomyndigheten och så vidare. Denna kritik ställer vi sverigedemokrater oss inte bakom. Därmed inte sagt att utvärderingen sedan inte kan visa att de behöver kritiseras. Men här och nu kritiserar vi dem inte. I stället riktar vi vår kritik mot i huvudsak den handlingsförklamade regeringen. Ni i regeringen är ansvariga för att folk dör och att det inte finns skyddsutrustning. Det spelar ingen roll om ni delegerar till myndigheterna och skriver olika brev – regleringsbrev – om hur det ska vara. Ni följer ju inte upp verksamheten. Ni struntar fullständigt i att dessa myndigheter inte gör det som står i förordningar och som de är ansvariga för. Ni i regeringen är ansvariga för att folk dör i Sverige i dag på grund av er uraktlåtenhet att agera. Så är det. Ta detta ansvar! Det kommer ni i och för sig aldrig att göra.

Den förra regeringen var inte helt fri från ansvar. Men det huvudsakliga ansvaret för nedrustningen av det civila försvaret ligger på denna regering.

Fru talman! Sedan vi kom in i riksdagen 2010 har vi propagerat för ett starkt totalförsvar. Vi väckte kommittémotioner före valet 2014 om beredskapslager. Vi väckte flera motioner 2017 om samma sak. Allt har röstats ned.

Hur har det blivit så här? Det är inte så konstigt.

Socialdemokraten Göran Persson inledde detta storstilat. Läser man hans memoarer, som jag har gjort, kan man läsa följande:

Processen tog tolv år, det vill säga hela min tid som finansminister och statsminister. I grova drag resulterade den i en halvering av försvaret. Gamla strukturer som funnits kvar ända sedan statsminister Tage Erlanders tid under kalla kriget har äntligen kunnat avvecklas.

Detta skriver han i sina memoarer. Hur kan det gå fel då?

Ygeman vill inte vara sämre. Han poppade upp på arenan på Folk och försvar 2017. Vad sa han då? Han sa:

Den som ser tillbaka på ett civilt försvar som det såg ut i en svunnen tid med livsmedelslager, regionala befälhavare och skyddsmasker undrar kanske hur det ska gå till. Men ett modernt civilförsvar ska inte bygga på strukturer från förr.

Hur kan det gå fel då?

Nu poppar det upp från olika håll att vi borde stärka försvaret. Hur kan det bli rätt med den här typen av uttalanden? Och nu åker ju statsministern riket runt och får stöd för sitt agerande. Det är fullständigt obegripligt, i alla fall för sådana som jag.

Fru talman! Den viktigaste uppgiften är att skydda sin befolkning – den svenska befolkningen. Det måste vara det absolut viktigaste, och där har de ansvariga fallerat totalt. Vi hade fältsjukhus, och vi hade hur många intensivvårdsplatser som helst på våra fältsjukhus. Jag var med på den tiden vi övade, och i min bataljon hade vi sjukhus, läkare och tandläkare. Allt ingick i en bataljon. Borta!

Ni säger att vi skulle skydda de gamla. Det är många som poppar upp och säger detta nu, när regeringen är ansvarig. Ja, jag hälsar också på, men jag sitter utanför. Personalen har vänligheten att öppna balkongdörren och köra ut dem jag känner, medan jag sitter på en stol fyra meter därifrån. Då kan vi prata med varandra när det är fint väder. Har den personalen skyddsutrustning? Nej! Skyddshandskar? Nej, absolut ingenting. Det är vår statsminister Löfvens åtgärder för att skydda våra gamla och äldre: nada! Ingen syrgas, ingenting. Det är ett facit att titta på, och regeringen ska inte komma undan sitt ansvar. De är totalt ointresserade.

Finns det någonting vi kunde ha gjort tidigare? Jag vet inte, men jag lyssnar på andra medier – till exempel Swebb-tv, där man har forskare som påstår att de metabola sjukdomarna har blivit enorma problem och att den sjukvård och de mediciner man ger de äldre och gamla kan vara direkt kontraproduktiva. Är det sant? Jag vet inte, men jag lyssnar på de forskare som påstår att man kan stärka immunförsvaret på olika sätt. Gå in och lyssna på dem! Det finns mycket att göra. Man kan stärka det här.

Nåväl! Hur blev det då med den berömda solidariteten – att alla solidariskt ska hjälpa varandra? Vi talar då om försvaret en gång i tiden. Hur blir det nu då, inom EU? Nej, det händer inte särskilt mycket; var och en är ju sig själv närmast. Det spelar ingen roll vilka avtal och kontrakt om leveranser vi har, för det är tvärstopp. Frankrike: Vi behöver skyddsutrustningen själva. Den där solidariteten är nog alltså bra att ha i vissa situationer – jag säger inte att man ska ta bort den – men man kan inte förlita sig på den för mycket. Vi måste återigen bygga upp beredskapslager med läkemedel, skyddskläder, skyddsutrustning och så vidare. Vi eldade upp miljoner skyddsmasker. Jag var själv med och transporterade förbandsutrustning över Östersjön till de baltiska länderna. Bataljonstorlekar gavs bort – sjukhus.

Massor med miljarder delas nu ut i olika stöd. Det jag tycker är en stor brist, fru talman, är: Var är stödet till småföretagen – alltså det direkt riktade? Ni andra här inne känner säkert också till att småföretagen är mycket djupt oroade över utvecklingen; ni pratar säkert lika mycket med dem som jag gör. De går i konkurs när som helst, och många företag har redan gått i konkurs. Man säger till mig, och säkert till er: Vi ser inte en krona som

vi kan använda. Var är stödet till småföretagen – de riktigt små? Det handlar om underleverantörer som slår igen, och när de stora bolagen sedan startar upp finns det inga underleverantörer. Det gäller på livsmedelssidan också. Jag har egen brunn, så jag har vatten. Egna brunnar har ni i Centerpartiet också, tror jag. Men det är omedelbara åtgärder, stödet till småföretagen. Det har varit uppe.

Vad får svenska folket – ni som sitter och lyssnar på det här – för pengarna? Det fanns en svordom i det ursprungliga uttalandet, men jag utelämnar naturligtvis den. Vad får vi för pengarna? Ja, vi får i alla fall inga skyddskläder. Vi får definitivt ingenting till vården; några ansiktsskydd till vården får vi inte heller för pengarna, eller till andra viktiga områden. Det vet vi att vi inte fick för pengarna. Vad får vi då? Ja, vi har diverse klimatprojekt. FN fick 8 miljarder nyss, så det räcker pengarna till. Och massmigrationen har sina ersättningar – inga problem. FN och EU! Värdegrundplanerna har tagit över hyllorna nu, fru talman. Förr hade man beredskapsplaner, men nu är det värdegrundplaner och genusprojekt. Genuscertifierad verksamhet och gendercentrum är oerhört viktigt i dagsläget. Det kanske är dags att omprioritera vad vi lägger stålarna på, fru talman.

Som avslutning: Hur tänker egentligen Socialdemokraterna och regeringen? Hur tänker ni ta ert ansvar för den här situationen? Enligt vårt sätt att se det behöver man lyfta upp en krisledning till regeringen, som det var en gång i tiden. Det fanns en krisledningsfunktion i Regeringskansliet. Återskapa överstyrelsen för civil beredskap eller motsvarande! Jacka ihop de regionala områdena med de militära områdena! Landshövdingarna får en viktig roll här, vilket vi kan djupdyka i. Det har jag gjort förut, men jag tänker inte göra det nu. Återskapa detta nu, så att vi har en samordningsfunktion i landet! Tvärtemot vad någon sa i försvarsutskottet i dag behöver vi någon som pekar med hela handen ibland och som samordnar – inte bara samverkar, för då gör vi ju som vi vill på var sitt håll. Den som samordnar bestämmer efter att ha hört allting.

Spela upp olika scenarier! Det har jag sagt flera gånger genom åren. Spela upp olika scenarier med spelledare – övningsledare – från Försvarsmakten och andra. Samla ansvariga politiker för att gå igenom det här! De scenarierna kommer att visa tydligt vad man behöver göra, vilka beredskapslager man behöver lägga upp och annat. De kommer att visa hur man ska leda verksamheten, oavsett om det brinner någonstans. Vem samordnar och fördelar resurserna? Ansvaret ska tillbaka in i regeringsdepartementen.

Börja också utvärdera nu, kontinuerligt! När det har gått fyra fem månader vet ni nämligen själva att man kanske har glömt bort de positiva delarna också. ”Vad var det vi gjorde som var så bra då?” Utvärdera nu detta kontinuerligt, så att det tas till vara över tid.

Därmed har jag nu använt mina åtta minuters talartid, fru talman.

Anf. 93 ALEXANDRA ANSTRELL (M) replik:

Fru talman! Roger Richthoff från Sverigedemokraterna nämner en rad saker man inte behöver prioritera eftersom det nu är andra saker som behöver prioriteras. Jag tror att vi två år ganska överens om att man behöver prioritera totalförsvaret, men jag uppfattade det som att Roger Richthoff från Sverigedemokraterna ansåg att en av de saker man inte behöver satsa

på är jämställdhet. Därför undrar jag om det verkligen är så att Roger Richthoff tycker att jämställdhet inom Försvarsmakten inte är någonting vi behöver prioritera.

Jag tror att det inom Försvarsmakten finns ganska många tjejer och killar, kvinnor och män, gubbar och gummor – kalla det vad du vill – som tycker att det är viktigt att de är där på samma villkor. Man är där för att man kan någonting, och man är där för att kunna försvara Sverige utifrån den person man är – inte vilket kön man har. Det finns även en fråga som jag har drivit ganska länge, sedan jag började i försvarsutskottet och fick reda på att det faktiskt inte finns ordentliga kläder för kvinnor inom Försvarsmakten. Allvarligt, hur svårt ska det vara?

Jag tänker att det kanske finns fler som Roger Richthoff från Sverigedemokraterna som inte tycker att jämställdheten är viktig. Jag tycker att det absolut viktigaste är att vi kan försvara Sverige, inte vilket kön man har.

(Applåder)

Anf. 94 ROGER RICHTHOFF (SD) replik:

Fru talman! Jag vet inte hur ledamoten Alexandra fick ihop det där. Jag förstår över huvud taget inte kopplingen till det jag sa. Förtydliga gärna detta! Vi har aldrig några problem med jämställdhet, så jag förstår inte alls vad det är frågan om.

Folk söker ju till olika befattningar, och den mest lämpade får befattningen. Ska jag tolka det som att Moderaterna vill ha ett kvoteringsystem eller någonting sådant? Det kan väl ändå inte vara rimligt. Vi har inga problem med jämställdheten – alla får ju söka! Men om vi ska gå lite djupare i detta är vi emot att man sänker kraven, till exempel på brandförsvaret på Södertörn, som det var ett reportage om. Man sänker kraven för att få in mer kvinnor i verksamheten. Det är vi bestämt emot. Men det finns säkert många andra befattningar inom de olika delarna där man inte behöver samma muskelstyrka som kraven var på de manliga brandmännen för två år sedan. Vi har inga problem med jämställdheten.

Anf. 95 ALEXANDRA ANSTRELL (M) replik:

Fru talman! Tack, Roger Richthoff, för förtydligandet. Då är vi överens om att den som är bäst lämpad till en position ska kunna besätta den.

Man måste också kunna arbeta i en organisation och en organisationskultur som tillåter det. Vi kan tydligt se i uppropet som var under metoo, #givaktochbitihop, att det inte riktigt är så i dag.

Då tycker jag att det är lite olämpligt av Roger Richthoff från Sverigedemokraterna att lyfta fram jämställdhet som en av de saker som inte var någonting att satsa vidare på. Det tycker jag är jätteolyckligt och nästan en skymf mot dem som har skrivit om sina erfarenheter under uppropet #givaktochbitihop.

Om vi är överens om att kvinnor och män är välkomna på exakt samma villkor och att det är den organisationskulturen vi har är jag nöjd med det.

Anf. 96 ROGER RICHTHOFF (SD) replik:

Fru talman! Det var bra att vi fick den lilla ordväxlingen. Otydlighet är inte någonting som jag har blivit anklagad för någon gång. Jag vill vara

väldigt tydlig med detta. Det var bra att du tog upp det här så att det inte är någon tvekan. Jag har pratat färdigt i det här stycket. Vi är överens.
(forts. § 13)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.51 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 11 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 15 april

SfU17 Socialförsäkringsfrågor

Punkt 1 (Socialförsäkringarna)

1. utskottet

2. res. 2 (SD)

3. res. 3 (V)

4. res. 4 (KD)

Förberedande votering 1:

4 för res. 3

3 för res. 4

48 avstod

294 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Förberedande votering 2:

10 för res. 2

4 för res. 3

41 avstod

294 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Huvudvotering:

27 för utskottet

10 för res. 2

18 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 3 L, 3 MP

För res. 2: 10 SD

Avstod: 11 M, 4 V, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 3 (Krav på kvalificering för nyanlända från tredjeland)

1. utskottet
2. res. 7 (M, SD)

Votering:

29 för utskottet

21 för res. 7

5 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 7: 11 M, 10 SD

Avstod: 5 C

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 9 (Rehabiliteringskedjan)

1. utskottet
2. res. 26 (C)

Votering:

25 för utskottet

5 för res. 26

25 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 26: 5 C

Avstod: 11 M, 10 SD, 4 V

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU17 Reglering av vapenmagasin

Punkt 1 (Reglering av vapenmagasin)

1. utskottet
2. res. 1 (S, V, MP)

Votering:

32 för utskottet

23 för res. 1

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 11 M, 10 SD, 5 C, 3 KD, 3 L

För res. 1: 16 S, 4 V, 3 MP

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 2 (Licens för vapenmagasin)

1. utskottet

2. res. 2 (L)

Votering:

52 för utskottet

3 för res. 2

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 MP

För res. 2: 3 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 3

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 4 (Beslag och förverkande)

1. utskottet

2. res. 4 (M, SD, KD)

Votering:

31 för utskottet

24 för res. 4

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP

För res. 4: 11 M, 10 SD, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 5 (En ny vapenlagstiftning)

1. utskottet

2. res. 5 (C)

Votering:

50 för utskottet

5 för res. 5

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 5: 5 C

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

JuU28 Kriminalvårdsfrågor

Punkt 3 (Civilsamhällets roll)

1. utskottet

2. res. 4 (KD)

Votering:

52 för utskottet

3 för res. 4

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP

För res. 4: 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 12 (Personer som inte inställer sig för verkställighet av påföljd)

1. utskottet

2. res. 13 (M, KD)

Votering:

41 för utskottet

14 för res. 13

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP

För res. 13: 11 M, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 21 (Kriminalisering av rymningar)

1. utskottet

2. res. 20 (S, C, V, MP)

Votering:

27 för utskottet

28 för res. 20

294 frånvarande

Kammaren biföll res. 20.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 11 M, 10 SD, 3 KD, 3 L

För res. 20: 16 S, 5 C, 4 V, 3 MP

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 23 (Kriminalvårdens kapacitet)

1. utskottet

2. res. 21 (M, KD, L)

Votering:

24 för utskottet

17 för res. 21

14 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 3 MP

För res. 21: 11 M, 3 KD, 3 L

Avstod: 10 SD, 4 V

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 24 (Hyra fängelseplatser utomlands)

1. utskottet
2. res. 24 (SD, KD)

Votering:

42 för utskottet

13 för res. 24

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP

För res. 24: 10 SD, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 27 (Utökad användning av intensivövervakning med elektronisk kontroll)

1. utskottet

2. res. 26 (V)

Votering:

51 för utskottet

4 för res. 26

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 5 C, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 26: 4 V

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU18 Ekonomisk familjepolitik

Punkt 1 (Den ekonomiska familjepolitiken)

1. utskottet

2. res. 1 (M)

3. res. 3 (C)

4. res. 5 (L)

Förberedande votering 1:

5 för res. 3

3 för res. 5

47 avstod

294 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Förberedande votering 2:

11 för res. 1

5 för res. 3

39 avstod

294 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:
23 för utskottet
11 för res. 1
21 avstod
294 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partvis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 4 V, 3 MP
För res. 1: 11 M
Avstod: 10 SD, 5 C, 3 KD, 3 L
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 3 (Graviditetspenning och barnbidrag)

1. utskottet
2. res. 7 (SD)
Votering:
42 för utskottet
10 för res. 7
3 avstod
294 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partvis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP
För res. 7: 10 SD
Avstod: 3 KD
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 7 (Omvårdnadsbidrag och merkostnadsersättning)

1. utskottet
2. res. 21 (KD)
Votering:
49 för utskottet
3 för res. 21
3 avstod
294 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partvis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 MP
För res. 21: 3 KD
Avstod: 3 L
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU19 Pensioner

Punkt 1 (Inkomstgrundad ålderspension)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

3. res. 3 (V)

4. res. 4 (KD)

Förberedande votering 1:

4 för res. 3

3 för res. 4

48 avstod

294 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Förberedande votering 2:

10 för res. 1

4 för res. 3

41 avstod

294 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

33 för utskottet

10 för res. 1

12 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 3 L, 3 MP

För res. 1: 10 SD

Avstod: 5 C, 4 V, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 2 (Garantipension och bostadstillägg)

1. utskottet

2. res. 5 (C)

Votering:

46 för utskottet

5 för res. 5

4 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 5: 5 C

Avstod: 4 V

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 3

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU20 Tillfälliga bemyndiganden i smittskyddslagen med anledning av det virus som orsakar covid-19

Punkt 1 (Omfördelning)

1. utskottet
2. res. 1 (M)

Votering:

44 för utskottet

11 för res. 1

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 1: 11 M

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 2 (Ekonomisk kompensation)

1. utskottet
2. res. 2 (M, KD)

Votering:

41 för utskottet

14 för res. 2

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP

För res. 2: 11 M, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 5 (Utvärdering)

1. utskottet
2. res. 3 (L)

Votering:

52 för utskottet

3 för res. 3

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 MP

För res. 3: 3 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU21 Ersättning till särskilt sårbara grupper i arbetsför ålder

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU9 Riksdagens arbetsformer

Punkt 8 (Val av talman och vice talmän)

1. utskottet

2. res. (SD)

Votering:

45 för utskottet

10 för res.

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res.: 10 SD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU14 Tryck- och yttrandefrihet, massmediefrågor

Punkt 1 (Stärkt skydd för journalister och medieredaktioner)

1. utskottet

2. res. 1 (M, KD)

Votering:

41 för utskottet

14 för res. 1

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP

För res. 1: 11 M, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 5 (Granskningsnämnden för radio och tv)

1. utskottet

2. res. 4 (SD)

Votering:

34 för utskottet

10 för res. 4

11 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 4: 10 SD

Avstod: 11 M

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU15 Kommunala och regionala frågor

Punkt 1 (Den kommunala självstyrelsen)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

Votering:

45 för utskottet

10 för res. 1

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 1: 10 SD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 2 (Nytt frikommunförsök)

1. utskottet

2. res. 2 (M)

Votering:

44 för utskottet

11 för res. 2

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 2: 11 M

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 13 (Lokalt brottsförebyggande arbete)

1. utskottet

2. res. 5 (C)

3. res. 6 (L)

Förberedande votering:

5 för res. 5

3 för res. 6

47 avstod

294 frånvarande

Kammaren biträdde res. 5.

Huvudvotering:

46 för utskottet

5 för res. 5

3 avstod

295 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 15 S, 11 M, 10 SD, 4 V, 3 KD, 3 MP

För res. 5: 5 C

Avstod: 3 L

Frånvarande: 85 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Anf. 97 DANIEL BÄCKSTRÖM (C):

Fru talman! Med dagens säkerhetspolitiska läge och de senaste årens stora allvarliga händelser i vårt land och i andra länder, med torka och bränder, har vi stora utmaningar att hantera och en situation som är komplex och viktig att ta på allvar. Detta är en tid för att göra nödvändiga omprioriteringar och satsningar på att bygga vårt samlade totalförsvar.

Vår grundläggande krisberedskap prövas just nu, och den kan prövas ytterligare. Vi är mitt uppe i en förhandling om det militära men också det civila försvarets inriktning inför de närmaste fem åren. Det är oerhört viktigt, angeläget och uppenbart att vi måste ta de här utmaningarna på största allvar. Vi måste prioritera återuppbyggnaden av det civila försvaret men också ett starkare krisberedskapsarbete – lokalt, regionalt, nationellt och i samarbete med andra länder – för att stärka vår samlade beredskap. Det finns många skäl till detta. Det gäller inte minst det pågående arbetet för att möta coronapandemin, som kanske är den största prövning vi haft civilt under efterkrigstiden.

Trots stora och mycket goda arbetsinsatser runt om i vårt land, och många resurser, finns det tydliga systembrister som måste åtgärdas. Vi har stora sårbarheter i verksamheter som vi kommer att behöva såväl i kris som vid högre beredskap och ytterst i krig. Väldigt mycket återstår för att bygga ett starkt och samlat totalförsvar. Det krävs ett ledarskap som till hundra procent driver och förstår detta och tar det på fullt allvar. Det behövs handlingskraft och resultat i praktiken.

Detta är också en tid för ödmjukhet inför de här viktiga uppgifterna. Det är en tid för eftertanke, för rannsakan och för omprövning av de ställningstaganden som gjorts historiskt. Det är oftast lättare för oss att säga hur det borde ha blivit och hur det borde ha varit än att uttrycka en vilja eller riktning för hur vi ska möta de prövningar och utmaningar som väntar i framtiden, oavsett om det är i morgon eller några år fram i tiden. Det är viktigt att ta vara på kraften i samverkan och att arbeta tillsammans även i det långsiktiga arbetet för att stärka vår samlade beredskap.

Vi har väldigt många områden där det har hänt saker de senaste 20 åren under nedmonteringen av det civila försvaret. Reservkapaciteter och lagerverksamheter har tagits bort. Det finns hur många exempel som helst på detta. Detta visar var vi står i dag. Något som har förändrats under den här tiden är att vårt samhälle har blivit alltmer beroende av den digitala uppkopplingen. Vårt beroende av elektronisk kommunikation är oerhört omfattande. Det är viktigt att detta fungerar dagligen på många arenor. Därför är tillgången till säker och robust infrastruktur i hela landet, med bredband även i de bygder som i dag saknar tillgång till bredband, viktig för att bygga vår samlade beredskap och utveckla vår totalförsvarsförmåga.

Även samarbetet mellan det offentliga och näringslivet för att utveckla det här är avgörande. Vi måste ha förutsättningar med avtal på plats och tydlighet om vad som gäller för framtiden. Vi klarar inte detta ensamma, utan vi måste jobba tillsammans såväl offentligt som privat.

Fru talman! I en rapport från 2017 skriver FOI att en ofullständig och otydlig reglering länge funnits inom krisberedskapen och att detta leder till svårigheter i ansvarsförhållandena. Det här behöver korrigeras för att det inte ska följa med in i det nya uppbyggda civila försvaret. Krisberedskap

handlar ju om att kunna förbereda sig på det oväntade, att kunna möta det otänkbara, att förebygga, att utbilda, att öva och att arbeta tillsammans.

Pandemin som vi nu upplever är en händelse som många har kunnat förbereda sig inför. Det finns exempel på kommuner i Sverige som har planer för hur man ska hantera en pandemi. Men jag tror att många inte har kunnat förutse de effekter vi ser runt om i vårt land, i det europeiska samarbetet och globalt, med produktion som stannat, stängda gränser, logistikutmaningar, transporter som inte fungerar och så vidare.

Vår krisberedskap är decentraliserad och har sin utgångspunkt i vardagens händelser. Den är slimmad. Oftast finns det en begränsad förmåga att skala upp. Vi såg detta vid bränderna 2014 och 2018. Vi har lärt oss mycket av de utvärderingar som gjorts av de senaste större händelserna.

Krisberedskapen har ett tankesätt som ofta utgår från att marknaden fungerar, att det kommer varor i tid, att marknadsmekanismerna fungerar och att produktionen fortsätter. Nu ser vi ett scenario och en händelseutveckling som helt klart har satt viktiga funktioner ur spel. Det får oerhört stora konsekvenser för tillgången till skyddsutrustning, andningsskydd, handsprit och annat.

Vår utgångspunkt är att vi nu ska hantera denna pandemi i krisberedskapsarbetet, oavsett hur länge den pågår, men också ta ett väl avvägt totalförsvarsbeslut inför höstens budgetarbete och propositionsbehandlingen inför nästa arbetsår. Vi har en uppgörelse om den militära delen, men vi har ändå inte landat i en ekonomisk uppgörelse om det civila försvarets inriktning. Vår utgångspunkt är att de skarpa förslag som vi redan i december 2017 tillsammans presenterade i Försvarsberedningens rapport *Motståndskraft* ska genomföras på kort och längre sikt. Det kommer att finnas många möjligheter att skapa vinn-vinnsituationer, där vi kan ställa om vårt samhälle och bygga krisberedskap och ett civilt försvarsarbete genom omställningsarbete.

Jag yrkar bifall till reservation nr 12, som handlar om livsmedelsförsörjning. Vår livsmedelsproduktion måste öka. Det handlar om Sveriges förmåga att försörja befolkningen. Det här är ett område som hör ihop med säkerhetspolitik och beredskapsarbete.

Förutsättningarna för svenska bönder och jordbruksföretagare måste bli bättre och konkurrenskraften stärkas. Det är ett exempel på ett viktigt område som berörs av totalförsvarsarbete. Ett annat är tillgången till läkemedel och läkemedelsproduktion. Ett tredje är omställningsarbetet för att nå hållbarhet med mer förnybar energiproduktion i Sverige.

Att minska importberoendet av oljan är en klar säkerhetspolitisk signal till omvärlden men också en oerhört viktig insats för att bygga vår egen robusthet och förmåga att producera bränslen både till det militära och det civila. Att minska beroendet från omvärlden är en viktig krisberedskapsinsats.

Fru talman! Vi hade i dag i utskottet representanter för såväl det militära, alltså Försvarsmakten, som MSB och Försvarets materielverk. En av frågorna som lyftes där var just utvärdering, hur vi kan lära av det som redan görs och hur vi ska kunna korrigera och anpassa arbetet löpande under krishantering. Jag tycker att myndigheterna presenterade viktiga perspektiv för utskottet liksom hur vi fortsatt ska arbeta tillsammans när det gäller det här.

Fru talman! Utmaningarna är många, och mycket görs. Vi ser också att vi genom långsiktighet och kortsiktig uthållighet kommer att ta oss igenom detta tillsammans. Vi kommer också att behöva vidta tydliga och nödvändiga åtgärder för att stärka vår samlade beredskap i framtiden.
(Applåder)

Anf. 98 HANNA GUNNARSSON (V):

Fru talman! Ärade ledamöter! Hej alla som lyssnar därhemma! Jag hoppas att ni har det bra och tar väl hand om er själva och varandra i den kris som vi nu befinner oss i.

I dag debatterar försvarsutskottet motioner på området civilt försvar och krisberedskap. Det här är en motionsdebatt som återkommer varje år, och sällan har den väl varit så aktuell när den väl kommer.

Debatten om det civila försvaret och vårt perspektiv på krisberedskap har såklart blivit betydligt mer aktuellt den senaste månaden. Vi har alla upplevt hur livet har förändrats och hur andra saker än tidigare känns viktiga i livet.

Under den här krisen har vi sett hur hjälpsamheten och solidariteten mellan människor har ökat. Men vi har också sett hur sårbart vårt samhälle är efter många år av privatiseringar och nedskärningar framför allt i sjukvården, äldreomsorgen och hemtjänsten – kärnan i vår gemensamma välfärd.

Vi har under de senaste åren pratat väldigt mycket om att vi lever i ett mer sårbart samhälle. Fokus för diskussionerna har dock ofta varit naturkatastrofer och effekter av de klimatändringar vi ser. Nu har vi blivit påmind om ytterligare ett hot – hotet från sjukdomar och pandemier – och precis som efter tidigare allvarliga händelser måste vi se till att vårt samhälle blir starkare, att vi går igenom den här krisen och kan möta framtida hot på ett ännu bättre sätt än vad vi kan i dag.

När jag höll mitt anförande i denna motionsdebatt förra året, fru talman, pratade jag väldigt mycket om att det är viktigt att öka kunskapen om krisberedskap hos befolkningen och att många av oss kanske hade lite svårt att föreställa sig vad det skulle innebära att leva i ett samhälle där systemen kanske inte längre fungerar som vi är vana vid.

Så är det inte längre. Under den senaste månaden har vi alla fått en väldigt stor förståelse för hur sårbart samhället är och hur viktigt det är att vara förberedd på att saker kan hända som gör att det inte är som vanligt. När den här krisen är över är det viktigt att vi inte glömmer bort hur vi hanterar sårbarhet utan fortsätter att stärka vår egen och vårt gemensamma samhälles motståndskraft och beredskap.

Fru talman! Den här krisen hanteras på många olika håll i vårt samhälle. Här i riksdagen är det framför allt våra kolleger i socialutskottet som arbetar med dessa frågor. Vi i försvarsutskottet har dock frågan om civilt försvar och beredskap på vårt bord. Det civila försvaret är väldigt brett och väldigt stort. Här ingår förutom den vanliga välfärden, det som är absolut närmast oss, även frågor om elektricitet, mat, vatten, drivmedel och hur kultursektorn kan hjälpa oss till reflektion och glädje i tunga stunder. Det handlar också om hela civilsamhällets frivilliga insatser och hur vi tillsammans hjälps åt.

Det civila försvaret innefattar alltså hela samhällets möjlighet att stå emot kriser, att vara motståndskraftigt och att återhämta sig så snabbt som

möjligt efter en kris. Det är såklart otroligt viktigt att det civila försvaret i Sverige förstärks framöver och att vi bygger vidare på erfarenheterna både från den här och de senaste årens olika kriser.

Fru talman! Jag är övertygad om att den kris som vi befinner oss i just nu har förvärrats av att vi under många år på många håll i samhället har sett och drabbats av nedskärningar och privatiseringar i den offentliga sektorn – i den välfärd som står oss allra närmast.

Kommunerna och regionerna har ett grundläggande, väldigt stort ansvar för att planera verksamheter som sjukvård, äldreomsorg, barnomsorg och förskola och för att dessa ska kunna vara igång även i tider av kris. Detta kräver ekonomiska resurser, förberedelser, samarbete och kunskapsförhöjning, något som blir svårare i ett samhälle som blivit uppdelat i olika privatiseringar, där vi ser att resurser försvinner och där vi ser väldigt många olika huvudmän i den offentliga sektorn.

När jag höll mitt anförande i denna debatt för ett år sedan sa jag att de verksamheter som redan när det är lugnt i samhället går på knäna och har svårt att klara av verksamheten kommer att ha mycket svårt att klara den om vi hamnar i kris. Jag tror att det är ungefär det vi ser i dag.

För att verksamheten ska fungera i händelse av kris krävs personal som inte redan i normala tider är utarbetad och underbemannad. Vänsterpartiet menar att vi måste stoppa nedskärningar i kommunal och regional sektor. Vi måste ha en fullt finansierad sjukvård och en fullt finansierad äldreomsorg framöver, där personalen har högre löner och bättre arbetsvillkor. Man ska orka stanna kvar i sitt yrke fram till pensionen, och man ska kunna känna glädje och stolthet varje dag när man går till jobbet och hem från jobbet.

Vi har alla ett gemensamt ansvar för att vårt samhälle är starkt och motståndskraftigt. Vi i Vänsterpartiet menar med fasthet att jämlika samhällen där vi planerar, finansierar och genomför saker tillsammans är starka samhällen. Vi menar att de senaste årtiondenas privatiseringar och utförsäljningar har gjort vårt samhälle svagare och verksamheterna svårare att samordna effektivt när det gäller. Det ser vi framför allt nu när vi har en kris.

Vi behöver därför återta samhällsviktiga verksamheter i offentlig regi, framför allt inom välfärden, och se till att de är finansierade så att de klarar sin verksamhet.

Fru talman! Vänsterpartiet har fyra motioner i det här betänkandet. Vi kräver bland annat tillgång till viktiga läkemedel under kriser. Vi ser att det kan vara svårt att få tag i de läkemedel man behöver även när det inte är kris. Vi kräver en nationell självförsörjningsgrad på livsmedel till minst 80 procent. Vi har även en motion om krav på översyn av lagstiftningen om fyrverkerier.

Den motion som jag vill lyfta fram i den här debatten handlar om Försvarsmaktens stöd till det civila samhället i kris. Försvarsmaktens hjälp under krisen den senaste månaden har varit ovärderlig för att man ska klara av den situation vi har i dag. I dag i försvarsutskottet fick vi en presentation av vad Försvarsmakten, Försvarets materielverk och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap gör just nu.

De få militära sjukvårdsresurser och fältsjukhus vi har har ställts till regionernas förfogande. Skyddsmasker och annan materiel har lånats ut.

Hemvärnet och de frivilliga försvarsorganisationerna hjälper till med bland annat transporter.

Det är viktigt, menar jag, att vi kan använda alla resurser som finns i samhället vid civila kriser. Vänsterpartiet menar att lagstiftningen om hur Försvarsmakten kan planera för stöd till det civila samhället långt innan kriser uppkommer måste ses över.

Fru talman! Jag yrkar därför bifall till reservation 9.

Jag vill avsluta med att uttrycka mitt stora tack till alla som arbetar i krisen just nu, framför allt all vårdpersonal som hjälper de sjuka och hjälper till att lindra effekterna av krisen. Jag vill också uttrycka mitt stöd och min stora medkänsla till alla dem som har drabbats av den pågående pandemin.

Anf. 99 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Fru talman! Jag vill inleda med att i denna debatt om det civila försvaret och krisberedskapen yrka bifall till vår reservation 10 under punkt 11, som handlar om Försvarsmaktens roll vid civila kriser.

Precis som sagts av föregående talare är vi just nu mitt uppe i en svår kris. Coronapandemin påverkar livet för tusentals människor i Sverige och runt om i världen. Liksom föregående talare vill jag tacka alla dem som gör fantastiska insatser, inte minst i sjukvården, för att lindra och hjälpa.

Pandemin visar vikten av att ha beredskap när kriser kommer.

Sverige hade en gång i tiden, fru talman, kanske världens mest moderna civila försvar. Det kan vara värt att påminna om att vi i början av 90-talet hade 50 mobila fältsjukhus, 35 i armén och 15 i marinen. Varje fältsjukhus hade 6 operationssalar med 18 respiratorer. Totalt hade man kapaciteten 1 000 operationer per dygn och 10 000 vårdplatser. Allt fanns nedpackat mobilt och kunde snabbt installeras i uppblåsbara tält och bilda ett sjukhus med egen elförsörjning och värme.

Av detta lades 94 procent ned. I dag har vi två sjukvårdskompanier med 16 intensivplatser och 96 vårdplatser, som nu gör stor nytta både här i Stockholm och i Göteborg.

I början av 90-talet hade vi också runt om i landet förråd med läkemedel och förbrukningsmateriel för att klara uppemot 150 000 skadade.

Det som är viktigt nu är att se vad vi kan och måste göra för att få bättre beredskap framöver.

Jag sitter med för Kristdemokraterna i Försvarsberedningen. Vi jobbade under två och ett halvt år och kom med en slutrapport förra våren. Men redan 2017 lade vi fram en rapport som heter *Motståndskraft* som handlar om det civila försvaret. Där finns punkter som alla åtta riksdagspartier faktiskt är överens om. Jag ska inte räkna upp alla de 84 förslagen, det räcker inte tiden till, men jag ska lyfta fram några. Det är fyra huvudförslag som är viktiga.

Det första handlar om att försörjningen av läkemedel och medicinsk utrustning måste säkerställas. Regionerna måste börja planera för vad som föreskrivs i lagen om åtgärder vid extraordinära händelser. I det ingår att lagerhålla läkemedel och sjukvårdsmaterial. I nuläget görs inte detta i nödvändig omfattning vare sig på apotek, på sjukhus eller hos grossister. Detta har tyvärr visat sig med stor tydlighet under den kris vi just nu är mitt uppe i.

Det andra förslaget är förändrad politisk ledning av totalförsvaret i Regeringskansliet. Vid regeringsskiftet 2014 delades ansvaret för totalförsvaret upp på två departement. Allt hade tidigare legat på samma departement, men då flyttade man MSB till Justitiedepartementet. Vi i Försvarsberedningen vill flytta tillbaka ansvaret så att det blir en sammanhållen ledning såväl i fredstid som vid höjd beredskap, och den ska vara på Försvarsdepartementet. Det är väldigt viktigt vid kris att det finns en tydlig ledningsstruktur, och det måste finnas också i politiken och på politiskt ansvarigt håll.

Det tredje förslaget handlar om sektorsansvariga myndigheter på samhällsviktiga områden. Försvarsberedningen vill ge *en* myndighet ett samlat ansvar för varje samhällsviktig verksamhet – sjukvård, energiförsörjning, transporter, livsmedel och så vidare.

Här kan vi jämföra oss med Finland. Där klarar man att försörja hela befolkningen i över ett halvår. I Sverige klarar vi livsmedelsförsörjningen under tio dagar eller så, och vi har en självförsörjningsgrad på under 50 procent. Detta är något som måste åtgärdas.

Det är också alldeles för lätt att skära av energiförsörjningen, något som har drabbat exempelvis Ukraina i närtid. Ukraina har vid flera tillfällen drabbats av strömavbrott som påverkat uppemot en kvarts miljon människor. Detta kan hända även i Sverige. Det var något som vi i Försvarsberedningen pekade på.

Det fjärde förslaget är att en civil befälhavare stärker ansvars- och ledningsförhållanden. Vi föreslår att Sveriges 21 län delas in i 3–6 större geografiska civilområden med en av landshövdingarna som civil befälhavare med uppdrag att leda beredskapsplaneringen. Det menar vi skulle stärka den framtida krisberedskapen.

Detta presenterade dåvarande ordföranden Björn von Sydow som en bred och viktig samhällsreform, något som vi alla var med på. Det är viktigt att det nu blir verklighet. Det har snart gått tre år, och än så länge har inget av det blivit verklighet. Det finns utredningar som pågår, men det räcker inte med utredningar.

Krisen visar att nu måste detta omsättas i handling. Nu krävs det att regeringen agerar så att vi kan åter skapa ett civilt försvar värt namnet. Detta eftersom vi vet att detta inte är den sista krisen Sverige kommer att uppleva. Det kommer fler, och till dess måste vi se till att stärka beredskapen.

Nu finns det tydliga förslag. Det finns 84 konkreta förslag från Försvarsberedningen. Dessa måste genomföras.

Det är också viktigt att det blir pengar. Vi i Kristdemokraterna lade i vårt budgetförslag rejält med pengar, 900 miljoner nästkommande år, för att se till att det också blir resurser. Det räcker inte med varm luft för att förslagen som jag nyss räknade upp fyra av ska bli verklighet, utan här krävs det också pengar och resurser så att vi kan få ett bättre civilt försvar som bättre svarar upp när nästa kris drabbar oss.

Anf. 100 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! Det är mycket bra som har sagts i den här debatten redan. Precis som några tidigare talare vill jag börja med att rikta ett stort och varmt tack till alla de människor som jobbar och sliter i vård och omsorg med att hantera denna kris just nu. Jag vill också rikta ett tack till frivilliga

som ställer upp med matleveranser, läxhjälp eller andra saker som behövs i krisen, till anhöriga som ringer ett extra samtal till en äldre släkting som nu sitter isolerad samt, såklart, till de företagare och entreprenörer som med personligt risktagande och årtal av slit och möda har finansierat all den välfärd som finns och alla de krisinsatser som nu görs.

Men, fru talman, jag vill inte uppehålla mig längre vid den generella diskussionen om krisberedskap, för den har vi redan haft så mycket här i kammaren i dag. Jag vill i stället fästa min uppmärksamhet på reservation 25, som jag också yrkar bifall till. Den handlar om en screeninglag.

Tidigare var cyberattacker riktade mot företag och myndigheter framför allt utförda av enskilda individer. Nu är det inte så längre. Nu är dessa attacker till 90 procent utförda av Ryssland och Kina. Det handlar oftast om attacker mot bolag för att sno – för att ta, helt enkelt – innovationer, teknik och kunskap som Kina och Ryssland i sina diktatursträvanden mycket väl kan tänkas komma att använda mot oss här i Sverige och som de definitivt har stulit från svenska bolag. Det rör sig inte bara om stora bolag utan också om små och medelstora bolag som inte alltid har resurser nog att upptäcka detta själva.

Det är klart att den miljö i vilken vi nu talar om civilt försvar och krisberedskap är en annan miljö än vad den var tidigare. Den ryska björnen och den kinesiska draken klöser på våra svenska bolag. FRA och Must har såklart ett ansvar för att skydda våra myndigheter och så vidare, men vi behöver effektivare lagar för att skapa ett kraftfullt skydd mot just informationsstölder.

Vi vet nu att med den kris som vi nu går igenom – coronakrisen – och de ekonomiska inverknings som den kommer att ha, så riskerar det att bli så att svenska bolag och i förlängningen deras innovationer reas ut på en global marknad. Vi såg det efter 2008 när kinesiska bolag köpte upp viktig infrastruktur och viktiga bolag runt om i Europa och runt om i västvärlden. Vi står potentiellt inför en sådan situation nu igen. Då är det viktigt att komma ihåg att denna typ av verksamhet dessutom har ökat i omfattning sedan 2008.

Det finns exempel på svenska tillverkare av datachipp som har blivit uppköpta av kinesiskt kopplade bulvanföretag. Vi har i dag lagstiftning för att hantera detta när det handlar om teknik och innovation som har direkt militär koppling, men vi har i dag inte en tydlig lagstiftning som handlar om teknik som är längre ned i kedjan. Det kanske handlar om artificiell intelligens som har utvecklats för någonting helt annat än just krigföring men som i fel händer kan användas både mot oss och mot våra vänner ute i världen.

Fru talman! Man skulle kunna säga att om vi täpper till möjligheten för till exempel kinesiska och ryska bulvanföretag att köpa svenska bolag och deras viktiga innovationer, så skulle det kunna vara så att vi genom att stänga den dörren för internationell finansiering slår mot svenskt näringsliv. Det är dock precis tvärtom.

Dels handlar detta om att vi vill förhindra stölder, dels handlar det om att några av våra främsta samarbetspartner och handelspartner i världen – Tyskland, Frankrike och Storbritannien för att nämna några – redan har denna typ av lagstiftning. Om inte vi i Sverige också får till stånd den här typen av lagstiftning finns det mycket stor risk att några av våra främsta handelspartner inte blir så intresserade av att ha djupgående affärsmässiga

samarbeten med svenska bolag därför att de är rädda för vad som kan hända om den kinesiska draken och den ryska björnen kommer hit och glufsar i sig våra innovationer.

Fru talman! Med detta vill jag yrka bifall till reservation 25.

Anf. 101 KALLE OLSSON (S):

Fru talman! Vi debatterar i dag betänkandet *Civilt försvar och krisberedskap*. Vi gör det samtidigt som Sverige upplever en av sina svåraste och mest utdragna kriser i modern tid. I detta nu kämpar intensivvårdspersonal med att rädda liv. I regioner, i kommuner och på myndigheter jobbar man frenetiskt för att få fram tillräckligt med skyddsutrustning. Runt om i vårt land görs extraordinära insatser för att skydda riskgrupper och mildra effekterna av coronaviruset.

Krisen har på många sätt tagit fram det bästa i vårt samhälle – solidariteten och omsorgen om varandra, tilliten till våra institutioner och ett politiskt ansvarstagande över blockgränser.

Men – och det måste sägas, fru talman – krisen har också riktat ljuset mot brister i vår beredskap. Detta är brister som kommer ur decennier av successiv nedmontering av det civila försvaret i kombination med att vi har infört styrmodeller, ledningsstrukturer och *just in time* – lagerlös produktion – där man inte har tagit hänsyn till de påfrestningar som en kris eller ett krig kan innebära för samhället.

Det finns uppenbara risker med att rigga samhällsviktig verksamhet utifrån idéer om företagsekonomisk effektivitet. Det blir lätt väldigt sårbart, fru talman.

Vi befinner oss nu mitt i denna kris, och det är för tidigt att dra några definitiva slutsatser. Jag skulle dock vilja fästa uppmärksamhet på det som alltid kommer att vara ryggraden och kärnan i all krisbekämpning, nämligen människorna, särskilt de längst fram vid frontlinjen.

Oavsett om det är kris eller vardag är det samma sjuksköterskor, samma undersköterskor och samma lokalvårdare som går till jobbet och som gör de där avgörande insatserna. Som riksdag kan vi besluta om de mest storstilade planverken, beredskapslagren och vad det nu kan vara, men vi får aldrig glömma människorna.

Jag tänker till exempel på Leif Henriksson. Han är undersköterska vid lungavdelningen i min hemstad Östersund. Han intervjuades nyligen i Östersunds-Posten och beskrev då sin arbetssituation, med oron för att bli smittad och för att kollegor ska bli smittade samt den fysiska ansträngningen av att jobba med skyddsmask under långa pass.

Coronakrisen påminner oss om vilka som håller upp samhället, samtidigt som krisen också visar hur skevt status och villkor fördelar sig över arbetsmarknaden.

Att stå upp för välfärden är att skapa förutsättningar för en bättre beredskap. Med god bemanning, bra villkor och möjligheter till kompetensutveckling ökar vi redundansen – marginalerna – och möjliggör tid till omställning och återhämtning. Att investera i välfärdens personal är på så vis en investering i framtiden och de nya kriser som vi ofrånkomligen kommer att möta.

Om vi säger att ett militärt angrepp mot Sverige inte kan uteslutas kan vi tyvärr vara helt säkra på att nya kriser kommer att komma. Det kommer att hända; problemet är att vi inte kan veta exakt var, när eller hur. Det är

därför det är så viktigt att det arbete som påbörjades i och med försvarsbeslutet 2015, med en återaktivering av totalförsvarsplaneringen, nu får gå in i nästa skarpa fas.

Under de senaste åren har som bekant ett intensivt utrednings- och analysarbete genomförts för att lägga en solid grund för återuppbyggnaden av det civila försvaret. Det har varit statliga utredningar, utbildningar, stöd till kommuner, övningar och inte minst Försvarsberedningens rapport *Motståndskraft*. Så sent som den 2 mars i år inkom bevakningsansvariga myndigheter med sina underlag för den fortsatta inriktningen av det civila försvaret.

Även om man kan ha förståelse för och rent av instämma i den frustration som ibland uttrycks över att det här tar tid bör man nog ha i åtanke både varifrån vi kommer och omfattningen av detta arbete. Det militära försvaret avvecklades lyckligtvis inte helt och hållet under den så kallade strategiska timeouten – försvarsgrenarna behölls, om än kraftigt reducerade. På det civila försvarets område försvann däremot i stort sett allt.

Försvarsberedningens tidigare ordförande Björn von Sydow har använt ordet ”sambhällsreform” för att beskriva det arbete som vi nu står inför. Det är verkligen vad det här handlar – en samhällsreformering.

Civilt försvar och krisberedskap sorterar inte under en myndighet med en generaldirektör, ett regleringsbrev och en uppsättning anställda. Precis som coronakrisen visar måste hela samhället fungera, planera och ytterst kunna ställa om – från centrala myndigheter, via kommuner, regioner och näringsliv till varje enskild individ.

Ytterligare ett exempel från den kris som vi nu upplever, och som belyser komplexiteten i den, är att det inte bara handlar om att fylla ett eller två behov, mediciner och skyddsutrustning, utan när världen tvärnitat och gränser stängs kan det få spridningseffekter också till andra sektorer som ligger långt ifrån själva krishärden. Bara häromdagen exempelvis varnade MSB för att störningar i försörjningsflöden på sikt kan påverka samhällsviktiga verksamheter. Det understryker återigen vikten av att inte tänka stuprör när det gäller vår beredskap utan att tänka hela samhället. Därför är det så viktigt att vi nu gör rätt från början, att vi tar fram beslutsunderlag och en organisation som är ändamålsenlig och genomtänkt.

Fru talman! Beredskap är lite grann som med försäkringar: man tänker inte så mycket på det förrän den dagen man verkligen behöver det. Under lång tid betraktades den civila beredskapen som något som vi kunde klara oss utan. I dag vet vi bättre.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 102 ANNA SIBINSKA (MP):

Fru talman! Coronakrisen berör oss alla. Pandemin som pågår just nu ställer vårt samhälle på prov. Många ansträngningar görs för att rädda liv och hälsa, minska smittspridningen samt mildra de ekonomiska konsekvenserna.

Vi ser hur människor förlorar sina nära och kära, hur oron sprider sig för att bli sjuk, förlora jobbet eller sitt livsverk, hur samhället stannar av till följd av alla rekommendationer och begränsningar som införts. Vår tacksamhet gentemot alla som står i frontlinjen och gör enorma insatser i det här läget är stor.

Samtidigt pågår en annan kris i det tysta, en klimatkris. Vad vi ser är två globala kriser, en pandemi och en klimatkris, som kräver samarbete både lokalt och internationellt. Lika lite som stängda gränser kan stoppa viruset från att ta sig in i landet, lika lite hjälper det att blunda för klimatkrisen.

Precis som samhällets motståndskraft testas för fullt just nu kommer framtida kriser i form av översvämningar, skogsbränder och skyfall att innebära enorma påfrestningar för vårt samhälle.

Vi har nyligen sett hur översvämningar har drabbat Blekinge, Hallands och Kronobergs län och bevittnat hur människor försökt rädda sina hem undan vattnet. Under vintern rasade skogsbränderna i Australien och orsakade enorma skador för människor och djur. Förra sommaren slog torkan till i Sverige och halverade våra skördar. Överallt i världen ser vi redan nu effekter av den globala uppvärmningen. Därför måste vi förbereda oss i god tid och skydda våra särskilt utsatta områden på både kort och lång sikt.

Göteborg är särskilt utsatt eftersom staden ligger vid den lägsta punkten vid Göta älv. Sannolikt kommer havsnivån att höjas med en meter under detta århundrade. Det kan kännas avlägset, men många av de barn som föds i dag kommer att leva då. För att skydda Göteborg mot översvämningar och stigande hav måste vi bygga yttre skyddsportar.

Det är dyrt att genomföra klimatanpassningsåtgärder, men det är ännu dyrare att låta bli. Flera städer har drabbats hårt av översvämningar. Efter ett skyfall i Malmö 2014 kostade översvämningsskadorna flera hundra miljoner kronor. Stora investeringar krävs för att skydda våra städer. Men det är mycket bättre att lägga pengar på att ordna skydd innan det blir översvämningar än att stå med förstörda byggnader, förstörd infrastruktur och stora kostnader för återuppbyggnad.

Vi vill inte se fler få sina hem förstörda, vare sig av skogsbränder eller översvämningar. Det är vårt ansvar att se till att kommande generationer kan leva och verka i vårt land trots ett förändrat klimat.

Fru talman! Här kommer det civila försvaret in. Livsmedelsförsörjning, vattenförsörjning, läkemedelsförsörjning, elförsörjning och fungerande transporter är fundamentala delar för ett fungerande samhälle. Dessa frågor väcker mycket engagemang, och i betänkandet behandlas ca 120 yrkanden.

Miljöpartiet har länge förespråkat investeringar i ökad beredskap och självförsörjning. Hela vår politik bygger på att vi vill undvika stora kriser och hitta nya vägar fram. Vi ser i nuläget hur sårbart vårt samhälle är. Den här gången saknas skyddsutrustning för vårdpersonalen. Nästa gång står vi kanske utan mat och vatten. Vi måste bygga ett robust samhälle som klarar av att fungera en längre tid utan störningar även i kris.

Ett steg i den riktningen är regeringens arbete med förebyggande åtgärder mot översvämningar, skred och andra naturolyckor samt bildandet av en delegation som arbetar för skredsäkring längs Göta älv. Delegationen för Göta älv och möjligheten till statlig delfinansiering bedöms kunna påskynda ras- och skredsäkerhetsarbetet längs älven.

Det är glädjande att regeringen tog initiativ till att inrätta ett särskilt anslag för Göta älv, 90 miljoner kronor för 2020 och 115 miljoner kronor från och med 2021, vilket bifölls av riksdagen. Det skapar bättre förutsättningar för Göteborg och andra kommuner att redan nu förebygga såväl översvämningar som andra naturolyckor som ett förändrat klimat kan föra

med sig. Kommuner kan göra det med hjälp av åtgärder som de anser att det finns behov av, till exempel genom att utreda särskilda aspekter av problematiken. Det är oerhört viktigt att arbetet med att förstärka den civila beredskapen för att hantera klimatrelaterade kriser fortsätter.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag säga att vi har allt att vinna på att dra lärdom av den pågående coronakrisen och välja rätt inför framtiden. När krisen är över får vi en historisk möjlighet att inte bara bygga upp vårt samhälle igen utan även bygga ett nytt, hållbart och robust samhälle. Det kommer att gynna oss och dem som kommer efter oss.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 22 april.)

§ 14 Protokoll om immunitet och privilegier för Europeiska organisationen för kärnforskning

Utbildningsutskottets betänkande 2019/20:UbU17

Protokoll om immunitet och privilegier för Europeiska organisationen för kärnforskning (prop. 2019/20:49) föredrogs.

Anf. 103 ROBERT STENKVIST (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till vår reservation i det här ärendet.

Sverige betalar varje år ut ca 300 miljoner kronor till forskningsanläggningen Cern, som bedriver en ytterst kvalificerad och viktig forskning. Summan som Sverige betalar motsvarar 2,66 procent av Cerns totala budget. Inköpen från Sverige motsvarar dock bara 0,7 procent av de totala inköpen. Andelen svensk personal är också väsentligt lägre än vad som motsvaras av vår avgift. Allt detta enligt regeringens egen proposition.

Orsaken till denna urusla balans är att Sverige som enda deltagarland inte har skrivit ett avtal med Cern, vilket medför en ekonomisk risk samt ökade kostnader för Cern att anställa svensk personal. Med det nuvarande avtalslösa förhållandet betalar de svenskar som arbetar vid Cern högre svensk skatt än övriga anställda, och det kommer att gälla även efter att det avtal som regeringen föreslår börjar gälla.

Cern har en princip om att alla anställda ska behandlas lika, vilket gör att de ersätter anställda som betalar högre skatt, likt de svenska medarbetarna. Detta innebär självfallet en högre kostnad för Cern och påverkar viljan att anställa svensk personal.

I stället för att skriva på ett standardavtal med Cern, likt samtliga deltagarländer förutom Sverige gjort, vill regeringen teckna ett specialavtal där svensk skattelagstiftning fortsatt ska gälla. Samtidigt ska Sverige ersätta Cern för de extrautgifter som den svenska skattelagstiftningen orsakar. Vansinne! Det blir ju ett nollsummespel, och varför då bråka om den svenska skattelagstiftningen, när samma skattepengar ändå ska betalas ut till Cern?

Svensk skattelagstiftning är viktig för att hela samhället ska fungera. Detta har vi bittert fått erfara, inte minst i dessa coronatider. Men här går

regeringen för långt. Det var inte riktigt svensk skattelagstiftning som Moses knackade ned på en stentavla vid berget Sinai.

Regeringskansliet skriver självt i sin proposition i ärendet hur enormt stora fördelar samarbetet med Cern ger Sverige. Likaså står det vilka stora nackdelar det innebär att inte ha ett avtal likt alla andra medlemsländer. Att i detta läge börja bråka om ett specialavtal är inget annat än rättshaveri. Om vi ska hålla på så här med varenda utländsk organisation vi är med i kommer vi att förstöra Sveriges rykte och bli betraktade som kusinerna från landet, med viss rätt dessutom.

Anf. 104 SULTAN KAYHAN (S):

Fru talman! Vårt land och världen befinner sig i ett extraordinärt läge med anledning av coronaviruset, och jag står här i stället för de ordinarie socialdemokraterna i utbildningsutskottet för att redogöra för vårt ställningstagande i detta ärende.

I betänkandet föreslås att utskottet ska ställa sig bakom regeringens förslag att godkänna protokollet om immunitet och privilegier för Europeiska organisationen för kärnforskning, Cern, med en reservation som innebär att löner och löneförmåner som betalas av organisationen till svenska medborgare och personer bosatta i Sverige ska vara befriade från svensk inkomstbeskattning endast i den utsträckning som medges av svensk skattelagstiftning.

Det finns en reservation i betänkandet från Moderaterna och Sverigedemokraterna och ett särskilt yttrande från Moderaterna. Föregående talare har redan redogjort för sin reservation.

Syftet med vårt ställningstagande är att bevara breda skattebaser och undvika ett ännu mer komplicerat skattesystem med många specialregler.

Vi socialdemokrater anser att god forskning är nödvändigt för utveckling. Sedan tidigt 50-tal har Sverige deltagit i det europeiska samarbetet om kärnforskning, Cern. Organisationens laboratorium och dess underjordiska partikelaccelerator och undersökningsutrustning befinner sig på två staters områden, i Schweiz och Frankrike.

Medlemskapet har stor betydelse för Sverige på flera områden. Här kan särskilt nämnas det vetenskapliga utbytet och möjligheten för svenska företag att exportera utrustning och tjänster till organisationen samt att i samverkan med Cern utveckla produkter och tjänster för andra marknader. Vidare är Cern en högteknologisk arbetsplats som ger unika möjligheter till erfarenhetsutbyte och lärande för såväl forskare som tekniker och ingenjörer.

År 2004 beslutade Cerns medlemsstater att upprätta ett protokoll om immunitet och privilegier. Genom protokollet ges Cern den immunitet och de privilegier som krävs för att säkerställa att organisationen kan fungera effektivt. Protokollet trädde i kraft den 22 februari 2007. Organisationen har bekräftat att inget hindrar att Sverige ansluter sig till protokollet med en reservation.

Med detta sagt yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 22 april.)

Anf. 105 TERES LINDBERG (S):

Fru talman! Vi ska nu debattera trafikuskottets betänkande TU8 *Sjöfartsfrågor*.

Betänkandet handlar framför allt om 81 motionsyrkanden med tillhörande reservationer från den allmänna motionstiden, men det är naturligtvis omöjligt att inte beröra de problem som coronapandemin och utbrottet av covid-19 orsakar. Krisen slår globalt, regionalt och lokalt. Alla samhällssektorer påverkas, och sjöfartsnäringen är inget undantag.

Den globala handeln och därmed trafikflödena påverkas i högsta grad. Passagerarrederierna står inför en närmast kollapsad verksamhet. Omfattande permitteringar, varsel och förhandlingar om uppsägningar har redan aktualiserats. Effekterna för såväl importen som exporten har inte låtit vänta på sig. Våra svenska rederier och arbetstagare i sjöfartsnäringen drabbas hårt. Ur samhällssynpunkt är det naturligtvis oroande att vår viktiga varuförsörjning sätts ur spel. En fungerande sjöfartsnäring är central inte bara för Sveriges handel och försörjningstrygghet utan också för besöksnäringen.

Regeringen har hitintills vidtagit en rad åtgärder för såväl företag som löntagare för att minska den akuta kris som uppstått för många individer och företag som en direkt effekt av pandemin. Det handlar bland annat om åtgärder för att dämpa tillfälliga likviditetsproblem, förstärkning av statens kostnader för korttidsarbete, snabbare kvalificeringsmöjligheter och höjt tak i a-kassan, kostnadslättnader för sjukersättning.

För sjöfarten specifikt har infrastrukturministern bjudit in till möten med näringen för att få en tydlig bild av hur sjöfartens aktörer påverkas av pandemin. Man har genomfört undantag i en del regelverk, till exempel förlängd giltighetstid för fartygscertifikat så att certifikatsreglerna i sig inte blir ett hinder för sjöfarten mitt i krisen. För att sjömän ska kunna tjänstgöra ombord och för att fartyg ska kunna användas i trafik krävs vissa intyg. Intygen är tidsbegränsade och kräver till exempel viss utbildning, praktik, besök hos läkare och besök hos myndigheter för att förnyas. Det rådande läget gör det svårt att uppfylla dessa villkor för förnyelse. Därför har samtliga intygs giltighetstid förlängts med sex månader från det datum då de annars skulle ha behövt förnyas.

Det finns all anledning att följa utvecklingen noga och fundera på fler insatser för sjöfarten för att säkra arbetstagarnas trygghet och branschens möjligheter och, inte minst, för att säkra fransportflödena och vår varuförsörjning.

Fru talman! Cirka 90 procent av landets export- och importgods transporteras till sjöss, vilket gör sjöfarten till det viktigaste trafikslaget för utrikeshandeln. För vissa varor är sjötransporten det enda möjliga trafikslaget.

Sedan tidigare finns det en nationell godstransportstrategi för effektiva, kapacitetsstarka och hållbara godstransporter. På plats finns även en maritim strategi för att främja de maritima näringarna med perspektivet för människor, jobb och miljö.

Sjöfarten har en viktig roll att spela när det kommer till att uppnå målet, som statsministern själv definierade i sin regeringsförklaring, nämligen att Sverige ska bli världens första fossilfria välfärdsland. Här är det viktigt att de styrmedel som vi har till förfogande stimulerar en grön omväxling värd namnet, även inom sjöfarten.

Sedan ett tag tillbaka har infrastrukturfrågorna fått en tydligare prioritering, med ett eget departement. Dessutom genomförs nu de största investeringarna i infrastruktur i modern tid.

Vi har fått ett tonnageskattesystem på plats för att göra svensk sjöfart mer konkurrenskraftig. Antalet svenskflaggade fartyg har också ökat på senare år. Syftet är att ha lika villkor som i övriga Europa och därmed underlätta valet av vilket land som ska vara flaggnation. Vi vill naturligtvis att så många som möjligt ska välja Sverige. Här har vi också sett en vänd trend.

Men frågan om utflaggning är också central ur ett försvarspolitiskt perspektiv. För att vårt land ska kunna försörja sig vid händelse av krig eller kris behöver Sverige ha egna fartyg i en svensk handelsflotta. Därtill behöver vi naturligtvis kunna skydda våra centrala hamnar.

För att få fler långväga transporter att flytta från väg till järnväg och sjöfart har en nationell samordnare utsetts som är i full gång med att titta på och vidta åtgärder genom en handlingsplan som ska stimulera inrikes sjöfart.

Andelen inrikes transporter med sjöfart ligger på endast 4 procent i Sverige. I övriga Europa är andelen ungefär 10 procent. Konsekvenserna av dessa fakta är att vi har en onödig trängsel på både järnväg och väg och ett mer ineffektivt sätt att transportera gods. Med rätt förutsättningar skulle dubbelt så mycket gods kunna fraktas på vatten 2040. Handlingsplanen innehåller allt från dialog med hamnar och utbildning av myndighetspersonal till fortsatt utredning av regler för prämtrafik. Utgångspunkten är att regeringens godstransportstrategi och arbetet görs i samverkan med myndigheter och sjöfarts- och transportsektorn.

Här i riksdagen har vi satt upp målet om att de inrikes transporterna ska minska sina utsläpp med ambitiösa 70 procent till 2030 och vara helt fria från koldioxidutsläpp till 2045. Ska detta bli verklighet är det helt nödvändigt att vi använder både sjöfart och järnväg i betydligt större omfattning än i dag.

Det är också värt att nämna införandet av ekobonusen, som tillkom för att gynna överflyttningen av gods från väg till sjöfart. Det var ett initiativ som attackerades i den budget som klubbades förra hösten på initiativ av Moderaterna och Kristdemokraterna med stöd av Sverigedemokraterna.

Till sist har också sedan tidigare stödet till forskning och innovation fördubblats, från 55 miljoner kronor upp till 100 miljoner kronor. Stödet ska främja exportindustrins konkurrenskraft och minska miljö- och klimatpåverkan.

Fru talman! I maj 2018 fattade regeringen beslut om den nationella trafikslagsövergripande planen för transportinfrastrukturen för planperioden 2018–2029. Några av de viktigaste satsningarna för sjöfarten är såklart Luleå hamn, slussarna i Trollhättan, farledsfördjupningen intill Göteborgs hamn, slussarna i Södertälje och farleden i Mälaren. Samtliga projekt rullar nu igång med full fart.

Framöver har sjöfarten ytterligare utmaningar som vi behöver jobba vidare med. Det handlar om det fortsatta internationella konkurrenskraftiga läget, där lagar och regler är anpassade för ekonomiska, sociala och miljömässigt hållbara perspektiv. Vi måste dessutom möta den kompetensbrist som branschen och facken varnar för inom näringen. För det behöver vi ha en god arbetsmiljö med sjysta villkor.

I arbetsmiljölagen anges till exempel att det är i fartygssäkerhetslagen som det anges hur man utser skyddsombud. Fartygssäkerhetslagen har dock, till skillnad från arbetsmiljölagen, inget krav på inblandning av lokala arbetstagarorganisationer eller fackföreningar. Detta är en principiellt mycket viktig fråga. Jag är därför mycket glad över att infrastrukturministern alldeles nyligen vid en frågestund här i kammaren flaggade för en översyn av just fartygssäkerhetslagen i syfte att de fackliga organisationerna ska få möjlighet att utse sina representanter till skyddsombud, precis som det ser ut på den övriga arbetsmarknaden.

Sjöfartsbranschens parter, alltså Svensk Sjöfart, Seko sjöfolk och Sjöbefälsföreningen, samarbetar inom Blå tillväxt. Detta är en avgörande pusselbit för att branschen ska kunna fungera och utvecklas i framtiden. Politiken ska göra sitt, och jag har goda förhoppningar om fler initiativ från regeringens sida under denna mandatperiod i ett led att ytterligare utveckla och stärka den svenska sjöfarten.

Fru talman! Verklig samhällsbyggnad kräver ett uthålligt politiskt ledarskap som sker på lokal, nationell och internationell nivå. Vi socialdemokrater antar denna utmaning om människors behov av att kunna transportera sig, vårt gemensamma behov av såväl import som export och att Sverige håller ihop och tar klimatutmaningen på allvar. Jag är därför stolt över att tillhöra ett parti som företräds av en regering som har gjort och fortsatt kommer att göra dessa tydliga satsningar som behövs på sjöfarten.

Sjöfarten är avgörande för svensk ekonomi och för svensk varuförsörjning. I den akuta kris som coronaepidemin har försatt oss i både hälso- och ekonomiskt är det viktigt att politiken tydligt kliver fram och ser till att vi upprätthåller ett starkt samhälle som tar ansvar. Det handlar om att säkra arbetstillfällena och om att stötta de branscher som är i behov av det. Sjöfartsnäringen är definitivt en särskilt viktig verksamhet. Det handlar bland annat om tillgång till mat, spannmål, drivmedel och mediciner. Vi kommer att behöva göra mer för sjöfarten på kort, medellång och längre sikt. För att Sverige ska klara den framtida klimatomställningen samtidigt som de ökande transportbehoven ska uppfyllas spelar sjöfarten en viktig roll. Det är därför viktigt med en tydlig sjöfartspolitik som ger svensk sjöfart rätt förutsättningar för att konkurrera på den globala marknaden.

Fru talman! Jag vill avslutningsvis yrka bifall till reservationerna 7 och 10 under punkterna 7 och 10 samt i övrigt till utskottets förslag i betänkandet om sjöfartsfrågor.

Anf. 106 MARIA STOCKHAUS (M):

Fru talman! Svensk sjöfart är grundläggande för att vårt näringsliv och vår gods försörjning ska fungera. I dessa tider när Sverige och vår omvärld drabbas hårt av coronaviruset ställs vårt samhälle, och inte minst vårt lands förmåga att försörja sina invånare, inför hård prövning.

I dag går mer än 90 procent av Sveriges handel via sjöfarten, och sjöfarten sysselsätter ca 10 000 personer ombord och ungefär 100 000 i hela näringen.

Godsflödet till våra större hamnar fungerar i nuläget relativt väl. Men i synnerhet passagerartrafiken till och från Sverige är synnerligen hårt drabbad.

Vi från Moderaterna förutsätter att regeringen arbetar idogt på att finna bästa lösningen för att så snabbt som möjligt kunna stödja branschen genom till exempel riktade transportstöd eller genom förändrad lagstiftning kring till exempel sjöfartsstödet. Åtgärderna bör självfallet innefatta såväl gods- som passagerarfärjor.

Våra tacksamma tankar går till alla inom sjöfarten som gör sitt yttersta i dagsläget för att säkra Sveriges tillgång på varor och livsmedel och ett fortsatt fungerande näringsliv. En eloge till er för ert fina arbete!

Fru talman! Dagens betänkande innefattar ett flertal motioner om sjöfarten, allt från hur vi generellt stärker sjöfartens konkurrenskraft till hur sjöfarten kan dra sitt strå till stacken i det pågående miljöarbetet.

I betänkandet finns också två tillkännagivanden till regeringen i frågor där majoriteten i riksdagens partier tycker att regeringen bör agera.

Det första handlar om en översyn av Sjöfartsverkets verksamhets- och finansieringsform. Sjöfartsverket är i dag ett av endast tre kvarvarande så kallade affärsverk. Det innebär att verket ska finansiera sin egen verksamhet genom att ta ut avgifter från sina kunder, i detta fall svensk sjöfart.

För att täcka sina utgifter nödgas Sjöfartsverket höja sina farleds- och lotsavgifter, vilket i sin tur medför ökade kostnader och sämre konkurrens för svensk sjöfart. Risker är därmed uppenbara att färre fartyg kommer att trafikera svenska farleder.

I dag är Sjöfartsverkets ekonomi mycket ansträngd. Man har mycket svårt att klara resultatkrav och soliditetskrav, och i dagsläget ligger soliditeten strax över 2 procent. Det finns en överhängande risk för ett negativt kapital redan 2020. En räddning har varit den milda vintern som har medfört lägre kostnader för isbrytningen.

För att kunna ta sig ur denna ekonomiska sits måste verket få in mer pengar genom besparingar, genom sänkta ambitioner eller genom att ytterligare höja farleds- och lotsavgifterna. Det handlar om i storleksordningen 10 procent, detta trots att man de senaste tre åren har höjt både farledsavgifter och lotsavgifter ganska kraftigt.

Lägg därtill att Sjöfartsverket inom kort har behov av att införskaffa tre nya isbrytare – en isbrytare kostar 1,3 miljarder kronor. Då inser nog alla att Sjöfartsverket har en mer eller mindre omöjlig uppgift. Verket och dess medarbetare utför sina arbetsuppgifter på bästa sätt. Men det är orimligt av oss att be dem att trola med knäna när det finns en så uppenbar brist på medel i organisationen.

Att regeringspartierna i det här läget motsätter sig en översyn av verksamhets- och finansieringsformen och har reserverat sig mot detta ter sig märkligt med tanke på det jag nyss har sagt. Med tanke på rådande

ekonomi och de investeringsbehov som finns, samt att enda möjligheten är att höja avgifterna, behövs det en översyn. Att reservera sig mot det, som regeringspartierna har gjort, ter sig verkligen märkligt.

Fru talman! Nästa tillkännagivande berör hur vi genom en mer träffsäker miljödifferiering av farledsavgifterna kan premiera rederier som kör med mer miljövänliga fartyg. Redan i dag görs detta via Clean Shipping Index, men nuvarande system har uppvisat brister både när det gäller vilka som omfattas av regelverket och när det gäller hur höjda eller sänkta farledsavgifter påverkar ambitionen att få över gods från väg till sjöfart. I dag får fartyg som har eldrift och därmed inga koldioxidutsläpp alls höjda avgifter i stället för sänkta. Vi behöver se över miljödifferieringen för att säkerställa att den verkligen gynnar dem som vidtar klimatåtgärder, utan att för den skull missgynna sjöfarten som trafikslag. Det vinner både miljön och svensk sjöfart på.

Fru talman! Moderaterna ser också att svensk sjöfart måste stärkas och att dess konkurrenskraft gentemot andra länder behöver förbättras avsevärt. Några viktiga delar i detta är att förenkla inflaggningsprocesser för svenska fartyg och att effektivisera myndighetskontakterna till en aktör. Även möjligheten att ge rederier förhandsbesked om huruvida de kvalificerar sig för sjöfartsstöd eller inte är viktig.

Dessa frågor är inte nya, utan Moderaterna har krävt detta under längre tid. Regeringen ska ha en eloge för att den i december 2015 tillsatte en utredning kring förenklad fartygsregistrering där Transportstyrelsen, Skatteverket och Delegationen för sjöfartsstöd vid Trafikverket utredde förutsättningarna för ett sammanhållet och enklare förfarande. När utredningen slutredovisades förordade man en myndighetsgemensam webbaserad inloggningsportal för enklare och effektivare hantering av processerna, mycket i enlighet med de förslag som vi moderater tidigare har lagt fram och nu lägger fram. Utredningen slutredovisade sina förslag i slutet av 2016, och enligt uppgift bereds detta fortfarande inom Regeringskansliet. Vi tycker nog att det är dags att regeringen agerar i den här frågan, i enlighet med utredningens förslag.

I samma veva anser vi att regeringen bör utvärdera tonnageskatten, som infördes i januari 2017. Det är ytterst relevant att få fler fartyg att flagga svenskt. De flesta andra länder gör kontinuerliga justeringar av sina tonnageskatter, men Sverige har ännu inte utvärderat sin tonnageskatt i syfte att se hur den har påverkat inflaggningsningen. Vi i Moderaterna är helt övertygade om att tonnageskatten är bra men att den måste göras mer inkluderande och anpassas till såväl den tid vi lever i som hur andra länder har valt att utforma samma typer av skatter. Görs inte det kommer svensk sjöfart att missgynnas i konkurrensen, och risken är då stor att färre fartyg flaggar svenskt i framtiden.

Fru talman! Moderaterna ser också positivt på den utveckling som skett inom den så kallade inlandssjöfarten samt prämtrafiken. Den nationella samordnaren av detta har lämnat många kloka förslag, och vår förhoppning är att regeringen lyssnar till samordnaren och agerar i enlighet med dessa förslag. Prämtrafiken skulle till exempel kunna ersätta många lastbilstransporter på väg via våra större sjöar och kanaler. Det behövs konkreta beslut för att främja prämtrafiken och göra den till ett attraktivt alternativ till att köra gods på väg.

Fru talman! Vi står självfallet bakom samtliga våra reservationer, men i syfte att spara tid vid voteringen yrkar jag bifall enbart till reservation 1 angående förbättringar av svensk sjöfarts konkurrenskraft.

Prot. 2019/20:106
16 april

Sjöfartsfrågor

Anf. 107 TERES LINDBERG (S) replik:

Fru talman! Jag kunde inte låta bli, trots att sjöfartsfrågorna egentligen inte riktigt är mina frågor även om jag sitter i utskottet.

Det gäller framför allt den reservation vi har avseende Sjöfartsverkets finansieringsform. Jag blir lite orolig över den ganska plötsliga omsvängning som görs gällande en ganska stor sak, nämligen hur en myndighet finansieras. Samtidigt finns det i det moderata budgetförslaget inte en enda krona till finansieringen av det sjöfartsverk ni nu driver fram, Maria Stockhaus, så jag undrar: Hur ser ni egentligen på det här? Vad är det ni vill uppnå med den här omsvängningen, som faktiskt sker utan någon egentlig eftertanke?

Sjöfartsbranschen är en väldigt speciell bransch. Det sker en samverkan mellan arbetsgivare, fartygsägare, Sjöfartsverket och även fackföreningar för att sjöfarten ska kunna må så bra som möjligt, och det är väldigt bra. Det är bra för Sverige att vi har en sjöfartsbransch som fungerar på det sättet. Men här springer Moderaterna, tillsammans med ett antal andra partier, i förväg och vill ha ett tillkännagivande där man ganska tydligt deklarerar att man vill att vi ska gå från ett affärsdrivande verk till ett skattefinansierat verk – utan att avsätta en enda krona till det.

Jag undrar alltså: Hur tänker ni egentligen här?

Anf. 108 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Fru talman! Det är en intressant fråga från Teres Lindberg, som kanske drar vårt förslag lite väl långt. Det handlar nämligen om att göra en ordentlig utvärdering av både verksamheten och finansieringen. Finansutskottet fick möjlighet att uttala sig men valde att inte göra det, för de kunde inte se att detta direkt påverkade budgeten i det första steget – vilket vi inte heller ser.

Vi vill se en ordentlig utredning och utvärdering. Det som händer just nu är nämligen att Sjöfartsverket i princip är på ruinens brant. Det finns ett antal stora investeringar i isbrytare som behöver göras framöver och som är helt omöjliga inom de ramar Sjöfartsverket har i dag. Det enda de har möjlighet att göra är att höja farledsavgifter, och det missgynnar ju sjöfarten i relation till andra transportslag. Vi vill se en utvärdering där man tittar över andra möjligheter, och beroende på vad den utvärderingen landar i kommer man naturligtvis att behöva se över hur det ska finansieras i framtiden.

Där är vi dock inte, utan det vi har förespråkade är en utvärdering och en ordentlig utredning av Sjöfartsverket. Bevisligen jobbar de nämligen inte på ett hållbart sätt i dag.

Anf. 109 TERES LINDBERG (S) replik:

Fru talman! Jag tycker bara att det är ett märkligt agerande: Moderaterna hade infrastrukturministerposten i åtta år och levererade inte över huvud taget på sjöfartsområdet, Maria Stockhaus, och nu står ni här och tjuatar om utvärderingar, utredningar och så vidare. Det är ju så dags nu.

Nu har vi levererat. Vi har kommit med tonnageskatten, som faktiskt ser till att vi får inflaggningar till Sverige igen. Under de åtta år som ni ledde regeringen såg man däremot motsatt effekt, alltså att utflaggningarna bara ökade, och det fanns ingen konkret politik för att komma till rätta med någonting här. Nu har vi faktiskt fått till stånd tonnageskatten, och innan den ens har hunnit verka ordentligt – vi ser bara effekterna än så länge – säger ni att den inte är nog, att den inte duger och att den behöver förändras.

Det är klart att vi måste ha en utvecklad sjöfartsbransch och en sjöfart under kontinuerlig utveckling, men jag tycker att det faktiskt sker just nu. Därför blir det märkligt när ni liksom skjuter från höften och utan att avsätta en enda krona till det säger att något ska gå från att vara affärsdrivande till att bli skattefinansierat. Jag tycker inte att det är ett seriöst agerande av Sveriges näst största parti. Jag skulle uppskatta en lite mer seriös ton när det gäller politiken på det här området, fru talman.

Anf. 110 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Fru talman! Självklart utvecklas politiken hela tiden. Nu står vi i ett läge där vi har ett sjöfartsverk som i princip befinner sig på ruinens brant, med negativt kapital eventuellt redan i år. Då kan man inte fortsätta som vanligt och tycka att farledsavgifterna väl får höjas lite till. Vi vet ju att det missgynnar sjöfarten.

Vi kan se att sjöfarten är underutnyttjad i Sverige – det är väl det transportslag där det inte finns någon som helst trängsel utan där det finns stora möjligheter att utveckla. Vi har många inre vattenvägar som skulle kunna utnyttjas. Risker är att Sjöfartsverket, om de ska fortsätta att finansiera sin verksamhet som de gör i dag, kommer att missgynna den utveckling vi ser. Vi måste utgå från det läge där vi står i dag, och då ser vi att Sjöfartsverket väldigt tydligt har signalerat att det enda alternativ de har om de ska klara av sitt uppdrag är att fortsätta höja farledsavgifterna. Vi som parti ser att det skulle missgynna utvecklingen av svensk sjöfart, och utifrån var vi står här och nu är det självklart att vi vill se en utvärdering.

Vi har inte landat i hur finansieringen ska se ut framöver eller hur verksamheten på Sjöfartsverket ska se ut, men nu är vi i ett läge där de signalerar tydligt att detta inte är hållbart. Vi vet också att vi i Sverige behöver tre nya isbrytare som kostar 1,3 miljarder styck. För oss är det självklart att man då behöver lyfta på locket och titta på vad det är för verksamhet som finns där, om några förändringar behöver göras i verksamheten och hur finansieringen ska hanteras – både för att stärka svensk sjöfart framåt och för att säkerställa att man klarar av den investering i isbrytare som är helt nödvändig nu.

Anf. 111 ROBERT STENKVIST (SD):

Fru talman! I vanliga fall skulle Jimmy Ståhl hållit detta anförande, men i dessa tider har vi alla ett ansvar i den pågående epidemin och den kris den medför. Det innebär att jag fått glädjen att ta denna debatt.

Fru talman! I detta betänkande har vi två tillkännagivanden, ett som handlar om Sjöfartsverkets verksamhetsform och finansiering och ett som handlar om farledsavgifternas miljödifferentering.

Vi vet alla hur viktig sjöfarten är för att vi ska få varor till våra butiker. Sjöfarten har det tufft med ökande kostnader, och görs inget åt detta finns stor risk att vi får ett sämre transportflöde. Det medför att en risk för varubrist kan uppstå, vilket i sin tur medför att exportföretagen kommer att drabbas av stora problem. Det kommer de att göra i varje fall i och med den här krisen. Att se över Sjöfartsverkets verksamhetsform är nödvändigt för att se om man kan bryta de ökande kostnaderna för sjöfarten.

Det andra tillkännagivandet handlar om att de som investerar i miljövänliga fartyg ska få en reducerad farledsavgift. Det är inte mer än rimligt att de som investerar i renare fartyg också får lägre kostnader. Vi är mycket fundersamma över varför inte Miljöpartiet ställt sig bakom detta tillkännagivande som skulle motivera sjöfarten till stora miljöförbättringar.

Fru talman! Sverige har sedan 2014 haft möjligheten att ha sitt eget regelverk för våra inre vattenvägar, något regeringen valde att mer eller mindre likställa med IMO:s regelverk. Ändå finns det fantastiska möjligheter att köra pråmfartyg och avlasta vägarna med den trafiken. Nu kommer till exempel en linje upprättas mellan Norviks hamn och Mälårhamnar. Den linjen är mycket kostsam, men den är viktig för att avlasta vägtrafiken.

Sverigedemokraterna, Moderaterna och Kristdemokraterna har en gemensam reservation 16, vilken hade möjliggjort mycket mer trafik på de inre vattenvägarna. Vi hade hoppats på att fler partier hade ställt sig bakom den reservationen. Vi kommer dock fortsätta att kämpa för den möjligheten som avsevärt skulle bidra till en bättre miljö.

Slutligen, fru talman, vill jag bara säga att vi i vanlig ordning står bakom alla våra reservationer. Men för att spara tid vid voteringen yrkar jag bifall enbart till reservation 16.

Anf. 112 JOHAN HEDIN (C):

Fru talman! Jag vill inledningsvis yrka bifall till reservation nr 2.

Fru talman! Sverige är omgivet av vatten, och sjöfarten är ett av våra viktigaste sätt att både kunna importera men också kunna exportera varor ut över hela världen. Ända sedan vi börjat handla med andra länder har sjöfarten varit det naturliga sättet att frakta varor, gods och passagerare ut på kontinenten och i världen.

Centerpartiet anser att sjöfartsnäringen är av central betydelse för vårt välstånd och vår handel. Sjöfarten är en relativt miljövänlig transportform med en stor potential att ytterligare minska sin miljö- och klimatpåverkan. Svensk sjöfartstradition är förknippad med hög sjösäkerhet och miljömedvetenhet. Genom en stark svenskflaggad handelsflotta, som även ligger i framkant i arbetet med lägre svavelutsläpp och en minskad klimatpåverkan, kan Sverige påverka utformningen av de internationella reglerna för sjöfarten och dess anställda.

Centerpartiet anser därför att det är viktigt att den svenska sjöfartens konkurrenskraft inte försämras. En utflaggning av svenska fartyg inom rederier, handelsflotta och fiske riskerar att utarma kompetensen. Sveriges röst i internationella sammanhang, och därmed vår möjlighet att påverka arbetsvillkoren för sjönäringen, riskerar att tystna om antalet svenskflaggade fartyg inte är tillräckligt stort. Centerpartiet anser därför att möjligheterna till en stärkt konkurrenskraft inom sjöfarten bör ses över.

Fru talman! Sveriges plats i Norden innebär också att vi har olika årstider med varma somrar och i vissa delar av landet kalla vintrar, vilket då gör att delar av landets farleder täcks med is. Det är därför av största vikt att Sverige inom kort tydligare behöver ta ställning till hur den befintliga isbrytarflottan ska fasas ut samt när och på vilka villkor en ny isbrytarflotta bör upphandlas.

Centerpartiet anser att regeringen skyndsamt bör gå vidare med denna fråga, och vi vill att man gör det i ett bredare perspektiv där man beaktar alla relevanta myndighetsbehov. Arbetet bör bedrivas i nära dialog med godstransportörer, industrin med flera inblandade. En ytterligare aspekt att beakta i sammanhanget är behovet av internationellt samarbete, inte minst med Finland, för att optimera upphandling och drift.

Sjöfartsverket har för några veckor sedan kommit med sin rapport om förnyelse av isbrytarflottan. Här presenteras både förslag på nyanskaffning av nya isbrytare men också förslag till livstidsförlängning av flera av de isbrytare som Sverige i dag har. Utifrån frågan om nya isbrytare är det som sagt viktigt att regeringen presenterar hur man vill förnya isbrytarflottan. Detta utifrån att kunna fortsätta ha en stark och attraktiv handelssjöfart i hela landet. Finansieringsfrågan för nya isbrytare är också viktig att lyfta upp till diskussionen och då också snarast möjligt välja vilken väg man vill ta. Dock är det viktigt att hela tiden ha dialog med sjöfartsbranschen om detta.

Fru talman! Vi kan konstatera att Sjöfartsverket har haft svårt att miljödifferenciera farledsavgifter på ett tillfredsställande sätt. I dag får till exempel fartyg som har eldrift, och därmed inte har några koldioxidutsläpp, höjda avgifter. Sjöfartsverket behöver därför ta ett helhetsgrepp i den här frågan.

Centerpartiet vill se en bred översyn och förordar en utvecklad bonus-malus-modell. Vi anser också att Sjöfartsverket brister i sin analys av hur höjda farledsavgifter påverkar möjligheten att flytta över gods från lastbil och järnväg till sjöfart. Denna kritik är enhällig från Transportstyrelsen, Trafikverket, Trafikanalys och Regelrådet. Regeringen bör därför ge Sjöfartsverket i uppdrag att bättre analysera effekterna av sina avgiftsförslag och verka för en utvecklad miljödifferenciering när det gäller dess effekter på överflyttning av gods till sjöfart.

Centerpartiet anser således att man bör se över möjligheterna till en stärkt konkurrenskraft samt en effektivare och bättre analyserad miljöstyrning inom sjöfarten, vilket också inkluderar intermodala transportlösningar som stimulerar ett transportslagsövergripande godsflöde och överflyttning av gods till sjöfarten.

Fru talman! Jag ska säga några ord också om corona. Coronaviruset har slagit till mot hela världen sedan några månader tillbaka. För Sveriges del och för svensk sjöfart har det inneburit ett väldigt stort tapp när det gäller passagerartrafiken. I kristider är det viktigt att olika typer av transporter kan upprätthållas och genomföras.

Centerpartiet har under de senaste veckorna haft ständig kontakt och dialog med företrädare för sjöfarten och transportbranschen i syfte att hela tiden ha god kännedom om läget. Vi har också självklart tagit del och fört diskussion om vad som är viktigt för sjöfarten just här och nu men också på lång sikt med anledning av covid-19.

Fru talman! Utan sjöfarten stannar Sverige. Hela landet, människor och industri är beroende av en fungerade sjöfart från Luleå i norr till Kalmar i öster, Trelleborg i söder och Strömstad i väster och självklart också våra inlandshamnar i till exempel Lidköping och Västerås. Vi behöver fortsätta att se sjöfarten som en resurs och tillsammans med sjöfartsbranschen utveckla sjöfarten framåt.

Anf. 113 JESSICA THUNANDER (V):

Fru talman! Vänsterpartiet vill se en långsiktigt hållbar sjöfart med minskad miljö- och klimatpåverkan, med goda arbetsvillkor och med en stor andel svenskflaggade fartyg.

Vi är på god väg. För att nå klimatmålen måste vi dock, förutom att minska antalet transporter, flytta över mer godstransporter från väg till järnväg och sjöfart. Att rena sjöfartens utsläpp och genomföra en konsekvent satsning på att öka andelen godstransporter med sjöfart och på järnväg är en nödvändig åtgärd i omställningen till ett hållbart transportsystem.

Fru talman! Vänsterpartiet yrkar bifall till reservation 21. Vi står som alltid bakom alla våra reservationer och motioner men yrkar alltså bifall endast till reservation 21.

I Energimyndighetens strategiska plan för omställning till en fossilfri transportsektor konstateras att det saknas stimulans för investeringar i teknik som minskar fartygens utsläpp av växthusgaser. En del medel har anslagits, men vi anser att regeringen ändå bör låta utreda investeringsstöd genom statlig medfinansiering för ny teknik som minskar utsläppen av växthusgaser från fartyg.

Vi anser också att det behöver utredas vilka ytterligare styrmedel som kan införas för att främja användningen av förnybara drivmedel och att regeringen bör återkomma med förslag på åtgärder samt en nationell målsättning för att öka andelen icke-fossila drivmedel inom sjöfarten.

I dag finns det få regler som reglerar kväveutsläppen från fartyg. För Östersjön, som redan är kraftigt övergödd, är höga kväveutsläpp ytterligare en belastning för havet som ekosystem. Dagens åtgärder för att minska kväveutsläppen är otillräckliga.

Strängare regler för utsläpp av kväveoxider från nybyggda fartyg som trafikerar Östersjön och Nordsjön kommer att införas successivt från 2021. Men eftersom fartyg har lång livslängd krävs det även kraftfulla åtgärder som minskar de äldre fartygens utsläpp. Det är viktigt att ansträngningarna för högre miljökrav påskyndas med tydliga krav eftersom det kan ta 30 år innan hela fartygsflottan är utbytt och följer de nya reglerna.

Östersjön är av IMO klassat som ett särskilt känsligt havsområde, och det finns därför starka skäl att stärka miljökraven på fartyg som trafikerar området. Vi anser att Sverige bör agera för att det inom PSSA-klassade områden, såsom Östersjön, blir möjligt att införa bindande regler för att förhindra sjöfart utan kväverening att trafikera dem.

Fru talman! Förra året sa jag i den sjöfartsdebatt vi hade då att vi i Vänsterpartiet ville ha en utredning av förutsättningar för och konsekvenser av att överföra finansieringen av Sjöfartsverkets verksamhet till statsbudgeten och att vi skulle återkomma med förslag om detta.

Det gjorde vi i höstas, och i det betänkande vi debatterar i dag är det fler partier som tycker som Vänsterpartiet. Utskottet har gjort ett tillkännagivande om att regeringen bör utreda förutsättningarna för Sjöfartsverkets

verksamhets- och finansieringsform i syfte att hitta en bättre myndighetsorganisation och finansiering än den nuvarande.

Sjöfartsverket finansieras inte, som exempelvis Trafikverket, via anslag utan i huvudsak genom avgifter som verket tar ut för bland annat farledstrafik och lotsning. Finansieringsmodellen leder till ojämlika konkurrensvillkor mellan trafikslagen och försvårar styrning mot våra trafik- och miljöpolitiska mål.

Jag vill här poängtera att det för oss i Vänsterpartiet inte handlar om att helt ta bort farledsavgifterna. Men en annan modell än avgiftsfinansierat affärsverk med avkastningskrav ger en större frihet att använda farledsavgifterna som styrmedel för att få en mer miljö- och klimatsmart handelsflotta, ökade transporter av gods med sjöfart i stället för på väg och så vidare. Det kan man uppnå med en annan modell i stället för att bara försöka dra in tillräckligt med pengar för att täcka affärsverkets kostnader, inklusive sådana som inte kan hänföras helt till handelssjöfarten.

Sjöfartsverket står också inför viktiga investeringar såsom nya isbrytare, vilket är jätteviktigt och ganska bråttom att komma igång med. Isbrytarna är viktiga inte minst för våra exportindustrier i norr och för en klimatomställning, och dessutom ska man investera i sin flotta så att den blir mer klimat- och miljövänlig.

Angående isbrytarna bör de precis som vinterväghållningen vara anslagsfinansierade. En översyn av finansieringsmodellen är också extra angelägen nu, med anledning av att corona påverkar sjöfarten negativt. Sjöfartsverkets intäkter sjunker kraftigt. Ska dessa förluster täckas av ytterligare höjda avgifter med fler negativa effekter på sjöfarten och överflyttning av gods från vägarna? Det behövs satsningar för att vi ska ha en klimatsmartare godstransportbransch efter coronakrisen.

Förra året pratade jag också om att det behövs en översyn av farledsavgifterna och om konsekvenserna av de förändringar som har gjorts. Utskottets andra tillkännagivande i år handlar om att regeringen bör se över miljödifferenteringen av farledsavgifterna för att säkerställa att utformningen av dessa skapar incitament för ytterligare klimatåtgärder utan att missgynna sjöfarten som transportslag.

Nuvarande farledsavgifter utgör en konkurrensnackdel för handelssjöfarten gentemot andra transportslag. Farledsavgifterna används för att täcka infrastrukturkostnader för fiskerinäringen och för skärgårds- och fritidsbåttrafiken samt kostnader för åtaganden hos Sjöfartsverket. Detta innebär att sjöfarten får en stor kostnadsbörda jämfört med andra trafikslag.

Sjöfartsverket har gjort en omläggning av avgifterna, som har fått mycket kritik från sjöfartsbranschen. Kostnaderna har ökat ytterligare, och miljödifferenteringen och incitamenten för omställning till miljövänligare fartyg har minskat. Det finns tydliga skäl för regeringen att göra en översyn av de avgifter som staten genom myndigheterna tar ut från sjöfarten.

Vänsterpartiet anser att en permanent lösning som inte missgynnar sjöfarten jämfört med andra trafikslag och som samtidigt ökar miljödifferenteringen av avgiften måste tas fram.

I arbetsmiljölagen anges att bestämmelser om hur skyddsombud på fartyg ska utses finns i fartygssäkerhetslagen. I fartygssäkerhetslagen står det dock ingenting om att skyddsombuden ska utses av en lokal arbetstagarorganisation, det vill säga den lokala fackföreningen. Detta har gett ett

lagmässigt utrymme för arbetsgivaren att utse skyddsombud ombord, vilket också förekommer.

Det har även förekommit att arbetsgivaren har utsett en säsongsanställd att vara skyddsombud, utan att den utsedda har vetat vad uppdraget innebär. Han eller hon har inte haft möjlighet att ifrågasätta, anmäla eller förhandla av rädsla för att förlora arbetet, vilket sätter grunderna i arbetsmiljöarbetets samverkan ur spel.

Vänsterpartiet anser att en ändring i fartygssäkerhetslagen bör övervägas så att fackförbunden ges den rätt att utse skyddsombud som föreskrivs i 6 kap. arbetsmiljölagen, inklusive möjligheten att praktisera systemet med regionala skyddsombud.

Sverige har anslutit sig till ILO:s sjöarbetskonvention, vilket är jättebra. Den tydliggör regler om arbetsförhållanden och mänskliga rättigheter ombord på fartyg. Sverige har ett ansvar för att detta verkligen följs. Vi i Vänsterpartiet vill tillse att det i statliga upphandlingar och exportsatsningar ställs krav på att mänskliga rättigheter respekteras i såväl produktionsledet som transportledet.

Sammanfattningsvis tycker Vänsterpartiet att sjöfarten är en mycket viktig del av Sveriges infrastruktur och att vi målmedvetet måste arbeta för en långsiktigt hållbar sjöfart som tillsammans med järnväg tar över stora delar av godstransporterna från vägarna.

Anf. 114 HAMPUS HAGMAN (KD):

Fru talman! Vad är väl en sjöfartsdebatt i riksdagen? Det är en debatt om jobb, om alla de hundratusentals jobb som är beroende av att vi handlar med andra. Det är en debatt om miljö, eftersom sjöfart är ett effektivt och relativt miljövänligt transportslag. Det är också en debatt om nationell säkerhet, eftersom en stor och diversifierad handelsflotta som är svenskflaggad är en förutsättning för nödvändiga transporter i händelse av kris eller krig. Goda förutsättningar för sjöfarten handlar om mycket mer än bara själva sjöfarten.

Det råder just nu väldigt speciella omständigheter i hela världen. Coronapandemin sätter hård press på snart sagt alla delar av vårt samhälle. Utöver vården är transportsektorn nog en av de sektorer som har drabbats hårdast.

Vi vet ännu inte vilka långsiktiga följder pandemin kommer att få. Men vi vet att det just nu är nödvändigt med stora stöd till stora delar av näringslivet. Flera av de stöd som det har beslutats om är bra, men de är inte tillräckliga. Det blir tydligt när man tittar på sjöfarten och andra delar av transportsektorn, som står med stora fasta kostnader som inte är lön och inte lokalhyra och därför inte täcks av stöden.

Kristdemokraterna har därför föreslagit att fler fasta kostnader ska kunna täckas och att detta stöd inte ska begränsas till specifika branscher utan baseras på fall i omsättning. Med vår stödkonstruktion skulle utsatta företag i transportsektorn få ett betydligt kraftigare stöd än de kan få i dag.

Fru talman! Det finns en bred enighet i politiken om att transporter till havs ska öka. Men det behövs också en politik som verkligen kan nå detta mål. Det viktigaste vi kan göra för att nå målet om att fler transporter ska ske till havs är att förenkla förutsättningarna för sjöfarten. För att göra det måste vi skapa konkurrensneutralitet. Sjöfarten måste få konkurrera

med andra transportslag på lika villkor, och svenska redare måste få konkurrera med utländska redare på lika villkor.

Den som trafikerar svenska vatten möter en företeelse som är ovanlig ur ett internationellt perspektiv: farledsavgifter. Farledsavgiften, som är ett paket av olika komponenter, är ett exempel på att Sverige ger sjöfarten sämre förutsättningar än de flesta andra länder i vår omvärld.

Det finns andra länder som har farledsavgifter. Finland är ett exempel. Men där handlar det om en avgiftsnivå som motsvarar ungefär hälften av vår eftersom de gjorde en stor sänkning för några år sedan. De svenska farledsavgifterna har i stället höjts kraftigt under några år. Anledningen till detta är välkänd; Sjöfartsverkets ekonomi måste gå ihop.

Så kan det inte fortsätta. Därför är jag mycket glad över det tillkännagivande som trafikutskottet vill rikta till regeringen om att utreda förutsättningarna för att hitta en bättre myndighetsorganisation och finansiering än den nuvarande. Jag vill passa på att uppmana regeringen att utreda detta väldigt snabbt. Det är en av de viktigaste förändringarna vi kan göra för att förbättra sjöfartens förutsättningar här i Sverige.

Fru talman! För många företag är det grundläggande att ha långsiktiga och stabila förutsättningar, men för investeringstunga företag som rederier är det extra viktigt. Därför är det olyckligt när förutsättningar som länge har varit stabila förändras. Det skedde i höstas när januaripartiernas budget gick igenom, och den aviserade sänkningen av sjöfartsstödet, nettomodellen som den brukar kallas, genomfördes.

Att frånga den princip som har gällt är farligt eftersom det skapar osäkerhet inför framtiden. Denna försämring riskerar att leda till att redare ställer sig frågor som:

- Varför ska verksamheten ligga i Sverige?
- Varför ska fartygen vara svenskflaggade?
- Vilken är nästa princip att frånga?
- Kan det ske fler försämringar?

Om redarna ställer sig dessa frågor är det dåligt för Sverige.

När januaripartierna försämrade sjöfartens förutsättningar genom att frånga nettomodellen behöll vi kristdemokrater hela beloppet i vår budget. Näringslivet måste ha långsiktiga förutsättningar.

Fru talman! Under några års tid har vi sett att antalet svenskflaggade handelsfartyg har ökat. Det är bra, men jag är övertygad om att det skulle kunna bli ännu bättre. Kristdemokraterna menar att det är hög tid att börja utveckla vårt tonnageskattesystem och minimera de begränsningar och osäkerhetsfaktorer som finns för rederierna i det nuvarande systemet. I andra länder skruvar man kontinuerligt på systemet för att göra just den egna modellen till den mest attraktiva.

Vi kristdemokrater vill också utreda ett borttagande av stämpelskatten. Att investera i fartyg kräver ett stort kapital. Ofta innebär det att ett lån behövs. Ett lån kräver en säkerhet. Den garanteras genom ett pantbrev, och när ett pantbrev utfärdas tas en särskild stämpelskatt ut. När det handlar om investeringar på hundratals miljoner kronor blir stämpelskatten en betydande summa. Och eftersom klimatsmart teknik ofta är dyrare än

konventionell teknik innebär det att skatten på dessa investeringar blir extra stor.

Det är alltså inte nog att vi har en skatt på investeringar; man får dessutom betala mer skatt på en mer miljövänlig investering. Det fungerar alltså precis tvärt emot hur det borde fungera. Just därför måste ett borttagande av stämpelskatten utredas snarast.

Fru talman! Avslutningsvis måste vi arbeta för att Sverige ska vara det bästa landet att bedriva verksamhet i. Då måste vi inse att regler för skatter och avgifter och nivåer på skatter och avgifter spelar stor roll. Vår ambition måste vara att dessa ska utformas så att förutsättningarna att investera här och bedriva verksamhet här inte bara är bra utan till och med bäst.

Det gäller förstås företag i alla branscher, men det blir särskilt viktigt när det kommer till branscher där det finns stor internationell konkurrens, som sjöfartsbranschen.

Anf. 115 HELENA GELLERMAN (L):

Fru talman! I dag debatterar vi sjöfarten.

Liberalerna står bakom alla våra reservationer men väljer att yrka bifall endast till reservation nr 23, Vissa miljö- och klimatfrågor. Trots att coronaviruset har vänt fokuset mot överlevnad i en tuff tid för branschen kommer det nämligen bättre tider. Då är den svenska sjöfartsbranschens framgångsrika miljö- och klimatarbete viktigt för att stärka svensk sjöfarts konkurrenskraft.

Coronaviruset har som sagt starkt påverkat även den svenska sjöfarten. Rekommendationerna att inte resa hemifrån har drabbat passagerartrafiken hårt. Det fungerar inte kommersiellt att enbart frakta lastbilstrafik för rederierna, som därmed har det tuffast. Dock måste en samhällskritisk nivå upprätthållas för att nödvändiga varor för det svenska samhällets funktion ska kunna transporteras.

Ren godshantering minskar också, och skulle krisen dra ut på tiden kommer hela branschen att drabbas hårt. Vi måste följa utvecklingen noga och parera med ytterligare åtgärder om det blir nödvändigt. Det är viktigt att vi även efter krisen har en väl fungerande sjöfart och infrastruktur i form av våra hamnar.

Fru talman! Sverige har stora råvarutillgångar och världsledande företag som exporterar större delen av sin produktion, till exempel trävaror och fordon, till alla världsdelar. Detta ger goda inkomster till Sverige och finansierar i sin tur vår välfärd. Sjöfarten står här för ca 90 procent av våra transporter ut i världen. Dessutom transporteras i normalfallet, när världen inte drabbats av coronavirus, ungefär 30 miljoner passagerare till och från Sverige. Därför är det viktigt att vi även i fortsättningen har fungerande sjöfart.

Vi kan också konstatera att vi inom landet börjar nå kapacitetstaket på våra vägar och järnvägar och att våra inre vattenvägar är en tillgång som vi inte utnyttjar tillräckligt. Vi bör intensifiera arbetet med att införa EU:s regelverk för våra inre vattenvägar för att snabbare kunna avlasta transportererna på land och få mer hållbara transporter. Inte minst pråmtrafiken har stor potential. Dessa områden visar hur viktig sjöfarten är för Sverige både ekonomiskt och miljömässigt.

Fru talman! Sjöfartsverket är en central del i hur sjöfarten utvecklas. Myndigheten finansieras i huvudsak med avgifter från handelssjöfarten.

Verket har dock under en rad år gått med förlust och sjösatte därför en ny avgiftsmodell 2018 som skulle säkerställa en ekonomi i balans. Dock är det långt till målet på ett eget kapital på 25 procent. I dag ligger man på 10 procent. För att nå 25 procent krävs en fortsatt ökning av farledsavgifterna, vilket skulle kunna äventyra svensk sjöfarts konkurrenskraft.

Vi vill därför se en dialog mellan Sjöfartsverket och företrädare för sjöfartsbranschen om hur ett taxsystem skulle kunna utformas. Där kan transporteffektivitet och incitament för kloka miljöval styra och Sjöfartsverkets långsiktiga ekonomi säkerställas.

Det finns dock tunga investeringsbeslut framöver. Inte minst måste våra isbrytare i närtid bytas ut. Med coronavirusets effekt med minskade farledsavgifter kan en översyn behöva göras huruvida Sjöfartsverket behöver ett extra tillskott för att avgifterna för handelssjöfarten inte ska öka dramatiskt. Vi avser dock att Sjöfartsverket ska kvarstå som ett affärsverk.

De svenska isbrytarna är i akut behov av att bytas ut. Isbrytarna har en viktig funktion för att hålla svenska hamnar isfria så att företag riskfritt kan planera utskeppning av produkter via våra hamnar året om. Det är viktigt att man snarast kommer igång med upphandlingen av isbrytare och att det görs ur ett brett perspektiv som tar hänsyn till olika myndighetsbehov – det måste inte minst ses ur försvarssynpunkt – och att man samtidigt väger in ett samarbete med Finland.

Slutligen, fru talman, är det positivt för klimatet att transportera stora godsflöden på vatten i stället för på väg. Klimatinvesteringar i sjöfart är viktiga för att minska utsläppen och antalet vägtransporter och samtidigt behålla vår konkurrenskraft. Farledsavgifternas miljöstyrande effekt är här viktig. Det kan också handla om att effektivisera i hamnar och på andra ställen där gods flyttas från vägtransporter till sjöfart.

För att nå Sveriges mål om 70 procents koldioxidsreduktion inom transporter till 2030 behöver vi öka satsningen på elektrifiering av mindre färjor och fartyg. Dessutom bör biodrivmedel i möjligaste mån prioriteras till bland annat sjöfart för att underlätta branschens övergång till fossilfria transporter.

Svensk sjöfart har en viktig uppgift i att visa möjligheterna till fossilfria transporter, och därför yrkar jag bifall till vår reservation nr 23 om miljö- och klimatfrågor.

Anf. 116 EMMA BERGINGER (MP):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till de reservationer som Miljöpartiet står bakom, det vill säga nr 7 och 10. I övrigt står jag bakom förslaget i betänkandet.

Sjöfarten är en mycket viktig del av Sveriges sammanlänkning med omvärlden. Det märks inte minst i dessa kristider hur viktigt det är att ha fungerande transporter både för att få in nödvändiga varor och för att få ut de produkter som Sverige exporterar. Jag kommer i mitt anförande dock huvudsakligen inte att fokusera på coronakrisen utan i enlighet med betänkandet ägna mig åt sjöfarten som helhet.

Ungefär 90 procent av svensk import och export går på sjön. Det visar verkligen sjöfartens omfattning. Även om den akuta krisen med coronavirusets spridning måste hanteras måste vi också blicka framåt. Nu är verkligen rätt tid att på allvar fundera på hur robust vårt samhälle är och hur vi kan motverka framtida kriser.

Klimatkrisen ställer stora krav på omställning av samhället, inte minst omställningen av alla transportslag. För att det inte ska bli alltför stora konsekvenser av ett förändrat klimat behöver den globala temperaturhöjningen hållas under två grader.

Sverige har i och med klimatlagen som mål angett att vi ska ha nettollutsläpp år 2045. Det innebär att i princip alla sektorer måste nå nollutsläpp. Sjöfart har potential att vara en väldigt viktig del i klimatomställningen, då den är ett energieffektivt transportslag. Ett fartyg kan motsvara 300 lastbilar men drivs enbart av motsvarande 20 lastbilmotorer. Därför har regeringen en godstransportstrategi som syftar till att flytta gods från lastbilstrafik till järnväg och sjöfart. Samtidigt är sjöfarten fortfarande oerhört beroende av fossil energi. Sjöfarten har även annan miljöpåverkan som är viktig att hantera.

Tyvär ökar växthusgasutsläppen från sjöfarten för både inrikes och utrikes sjöfart. Utsläppen från inrikes sjöfart var 738 000 ton koldioxid-ekvivalenter år 2018. Det kan jämföras med 678 000 ton koldioxidekvivalenter år 2010. Utsläppen från utrikes sjöfart är betydligt större och har från år 2010 till år 2018 ökat med 22 procent, från 6 946 000 ton koldioxidekvivalenter till 8 474 000 ton koldioxidekvivalenter. Detta är en utveckling som måste brytas.

I den klimatpolitiska handlingsplanen framförde regeringen att man vill bereda möjligheten till mål även för sjöfarten genom att man gav ett uppdrag till Miljömålsberedningen. Anledningen är att den utrikes sjöfarten egentligen inte inkluderas i nettonollmålet för 2045. Dessa utsläpp är ändå betydande och måste minska. Regeringen vill säkerställa att det finns tillräcklig styrning inom även detta område.

Att sätta ett mål är såklart steg ett, men det behövs också konkreta åtgärder för sjöfarten. Eldrift och batterier kan utgöra en bra lösning för färjor som går relativt korta sträckor. Även när fartyg ligger i hamn kan en landanslutning med el göra att man slipper använda dieselmotorer för att försörja fartyget med el. Men för mer långväga sjöfart behövs andra lösningar. Här vill jag särskilt uppmärksamma potentialen hos biogas, det vill säga LBG som är flytande biogas.

Det finns dock en stor utmaning i att reglera sjöfarten, eftersom den liksom flyget till stora delar styrs av internationella överenskommelser och är utsatt för tuff internationell konkurrens. Sjöfarten utsätts också för konkurrens från andra transportslag, inte minst från lastbilstrafiken. Därför är det viktigt att konkurrensförhållandet dem emellan utjämnas. Vi tror därför att det är viktigt att lastbilstrafiken framöver får bära sina kostnader för miljö och infrastruktur.

Miljöpartiet var drivande bakom införandet av ekobonus, vilket är en miljökompensation till redare för att flytta gods från väg till sjöfart. Ekobonussystemet har förlängts till år 2022. Miljöpartiet skulle gärna vilja se en breddad ekobonus för att ytterligare stimulera en överflyttning av gods till sjöfart. Det är helt enkelt mer klimatsmart att transportera gods med sjöfart och järnväg än med lastbil.

Samtidigt behövs tydliga incitament för sjöfarten att ställa om. Miljöpartiet vill se mer miljöstyrande farledsavgifter. Sjöfartsavgifternas konstruktion avseende miljödifferntiering ändrades så sent som den 1 januari 2018. Men den klimatstyrande effekten har bedömts som mycket liten av SOFT-myndigheterna, som nyligen presenterade sin rapport *Kontrollsta-*

tion för Strategisk plan för omställning av transportsektorn till fossilfrihet. SOFT-myndigheterna består av Energimyndigheten, Boverket, Naturvårdsverket, Trafikanalys, Trafikverket och Transportstyrelsen. De har i uppdrag att samordna arbetet med omställning av transportsektorn.

SOFT-myndigheterna föreslår att olika styrmedel ska utredas och att åtgärder vidtas som kan främja sjöfartens användning av förnybara drivmedel inklusive möjligheten att öka investeringarna i fartyg för ökad energieffektivitet och användningen av förnybara drivmedel samt tillgänglighet till infrastruktur för förnybara drivmedel för sjöfarten. Man konstaterar dock att det finns få styrmedel och åtgärder som implementerats för att minska sjöfartens klimatpåverkan.

Även VTI har nyligen kommit med en rapport om vilka åtgärder som är mest effektiva för att minska sjöfartens utsläpp av luftföroreningar och växthusgaser. Detta projekt har haft det passande namnet Morötter och piskor. Vi kan nog konstatera att både och behövs. Det behövs stimulans av forskning och innovation liksom den fördubbling av medel till sjöfartsforskning som Teres Lindberg tidigare nämnde. Det behövs även tydliga styrmedel som ger kännbara konsekvenser för den som inte ställer om, vilket skulle stärka konkurrenskraften för den som går före och ställer om.

VTI konstaterar att Sverige ligger i framkant, vilket gör att vi inte så lätt kan hitta inspiration i andra länder. Samtidigt blir det i rapporten väldigt tydligt att vi har stora behov av mer miljöstyrning för att vi ska kunna nå våra klimat- och miljömål. VTI lyfter fram såväl hastighetsbegränsningar som elektrifiering och ökad användning av både LNG och LBG.

Med anledning av det arbete som pågår hos Sjöfartsverket, där man har för avsikt att genomföra ändringar av miljödifferenteringen från och med år 2021, ser dock inte vi från Miljöpartiet något behov av att i nuläget rikta ett tillkännagivande till regeringen.

Fru talman! När vi nu vill flytta gods från väg till sjöfart är det dock väldigt viktigt att vi inte bara ser till klimatfrågan. Precis som alla transportslag har sjöfarten även annan miljöpåverkan utöver klimatpåverkan. Detta har nyligen belysts av Havsmiljöinstitutet, som lyfter fram belastningarna på miljön, såsom övergödning, utsläpp av farliga ämnen, fysisk störning och spridning av främmande arter. Det är viktigt att miljöpåverkan från sjöfarten hanteras, så att vi kan dra nytta av sjöfartens energieffektivitet och klimatpotential fullt ut. Inte minst när det gäller inrikes sjöfart och prämtrafik finns det en outnyttjad potential. Jag ser fram emot att se den nationella sjöfartssamordnarens arbete och förslag implementeras.

De fartyg som i dag beställs, byggs och tas i drift kommer att leva under väldigt lång tid framöver. Omställningen inom sjöfarten behöver därför accelerera, samtidigt som sjöfarten stärks, så att vi kan dra nytta av dess energieffektivitet. Vi behöver sjöfarten för att säkra våra kopplingar till omvärlden. Inte minst är tillgången till tåg färjor ett viktigt komplement till Öresundsbron, vilket jag inte nämnde tidigare. Därför kommer Miljöpartiet att fortsätta att jobba med att gynna både en ökad sjöfart och en nödvändig omställning av sjöfarten.

Anf. 117 MAGNUS JACOBSSON (KD):

Fru talman! Sjöfarten är en viktig del av det svenska transportsystemet. Cirka 90 procent av all import och export sker med hjälp av sjöfart. Sjöfarten och våra hamnar är därför avgörande för att Sverige ska fungera som

nation. Utan fungerande sjöfart kommer inte näringslivet att kunna bidra med de intäkter som gör att vi kan upprätthålla en väl fungerande välfärdsstat.

Därför är det viktigt att regeringen bidrar till att utveckla sjöfarten. Återkommande översyn av tonnageskattning samt översyn av farleds- och miljöavgifter är bra metoder som kan användas för att stärka sjöfarten, så att vi alltid ligger i framkant och på så sätt utvecklar den svenska sjöfarten.

Fru talman! Jag är den förste att tillstå att regeringen har vidtagit en del bra åtgärder. En inflaggning av fartyg har skett. Samtidigt räcker det inte med dessa åtgärder. Från sjöfartens sida lyfter man fram flera åtgärder som behövs om Sverige ska bli en attraktiv sjöfartsnation. Översyn av avgifter, nya isbrytare och en annan form av finansiering av Sjöfartsverket är frågor som ofta lyfts fram.

Vi är därför glada att vi i detta betänkande har fått majoritet för två tillkännagivanden till regeringen.

Det första är att regeringen bör utreda förutsättningarna för Sjöfartsverkets verksamhet och finansieringsform i syfte att hitta en bättre myndighetsorganisation och finansiering än nuvarande.

Det andra är att regeringen bör se över miljödifferenteringen av farledsavgifter för att säkerställa att utformningen av dessa skapar incitament för ytterligare klimatåtgärder utan att missgynna sjöfarten som transportslag.

Detta är två viktiga tillkännagivanden som vi är väldigt glada att vi kan stå bakom. Det borde också ha varit möjligt att få till en uppgörelse om prämtrafik, men där nådde vi inte ända fram i denna omgång. Från kristdemokratiskt håll hoppas vi att vi ska komma längre när det gäller pramar. Det skulle kunna vara en miljöåtgärd som också avlastar annan trafik.

Fru talman! Det är många som talar om miljön, vilket är bra, men det räcker inte med vackert tal. Man måste också ha en politik som minskar utsläppen över tid. Sjöfarten står inför stora utmaningar, och alla vet att det behövs förändringar avseende både drivmedel och kraftförsörjning när man ligger i hamn. Inget av detta kommer att ske över en natt, utan de fartyg som vi i dag har kommer att användas till dess att deras ekonomiska och tekniska drifttid är slut. Därför är det viktigt att vi genomför förändringar som uppmuntrar till bättre miljöval på både kort och lång sikt.

Elektrifiering av sjöfart och användning av andra bränslen är bra. Det kommer att leda till positiva förändringar över tid. Men så länge vi har fartyg som drivs med mer klassiska bränslen behöver även dessa bränslen tas fram på ett så miljömessigt bra sätt som möjligt. Det är därför oroande att regeringen inte har gett Preemraff tillstånd att bygga ut sin anläggning i Lysekil. Vi behöver bättre bränslen, både för miljön och för Sveriges långsiktiga beredskapsförmåga. Från kristdemokratiskt håll hoppas vi därför att vi så snart som möjligt kan få ett positivt besked som gör att vi kan minska utsläppen från de fartyg som trafikerar våra hamnar.

Fru talman! Vi står bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall enbart till reservation 3.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 22 april.)

§ 16 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Proposition

2019/20:157 Ett förtydligt statligt ansvar för vissa kärntekniska verksamheter

Skrivelse

2019/20:147 Riksrevisionens rapport om fri entré till statliga museer

Motioner

med anledning av prop. 2019/20:122 Ändrade mervärdesskatteregler vid e-handel mellan företag och konsumenter
2019/20:3583 av Per Åsling m.fl. (C)

med anledning av prop. 2019/20:129 Effektivare hantering av häktningar och minskad isolering

2019/20:3559 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V)

2019/20:3585 av Johan Hedin (C)

2019/20:3587 av Andreas Carlson m.fl. (KD)

2019/20:3589 av Johan Forssell m.fl. (M)

med anledning av prop. 2019/20:131 Ökat skydd mot hedersrelaterad brottslighet

2019/20:3560 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V)

2019/20:3586 av Adam Marttinen m.fl. (SD)

2019/20:3588 av Johan Forssell m.fl. (M)

med anledning av skr. 2019/20:128 Riksrevisionens rapport om konsumentskyddet på det finansiella området

2019/20:3584 av Angelica Lundberg m.fl. (SD)

med anledning av skr. 2019/20:141 Riksrevisionens rapport om valförfarandet

2019/20:3580 av Matheus Enholm m.fl. (SD)

§ 17 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 15 april

2019/20:1179 Kränkningar av mänskliga rättigheter i spåren av coronapandemin

av *Yasmine Posio* (V)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:1180 Den antidemokratiska utvecklingen i Europa med anledning av corona

av *Håkan Svenneling* (V)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:1181 Tillsyn av äldreboende under pandemitiden
av *Karin Rågsjö* (V)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:1182 Förlängd period för kontrollbesiktning
av *Jens Holm* (V)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2019/20:1183 Flexiblare förmånsbeskattning i händelse av kris
av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2019/20:1184 Staten som god fastighetsägare under coronakrisen
av *Johan Hultberg* (M)

till statsrådet Per Bolund (MP)

2019/20:1185 Främjande av bilåkande under pandemin
av *Markus Wiechel* (SD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2019/20:1186 Förmånsbeskattning av vårdarbetare
av *Markus Wiechel* (SD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

§ 18 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 15 april

2019/20:1132 Stöd till taxibranschen

av *Thomas Morell* (SD)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2019/20:1136 Granskning av utländska direktinvesteringar

av *Arman Teimouri* (L)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2019/20:1138 Statliga bolaget Jernhusens ansvar med anledning av covid-19

av *Marta Obminska* (M)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2019/20:1143 En coronaportal för företag, allmänhet och medier

av *Jan Ericson* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2019/20:1144 Information om krisstöd till företagen

av *Lars Hjalmered* (M)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2019/20:1139 Brottslighet och corona

av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:1142 Skyndsamt införande av gårdsförsäljning

av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2019/20:1140 Rätten till förskola 15 timmar per vecka

av *Michael Rubbestad* (SD)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2019/20:1141 Skyddsåtgärder för åkerinäringen
av *Thomas Morell* (SD)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2019/20:1145 Inställda flyg till följd av coronakrisen
av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2019/20:1157 Fjällräddningens förutsättningar med anledning av covid-19
av *Cassandra Sundin* (SD)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2019/20:1146 Strandsatta svenskar
av *Caroline Nordengrip* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:1153 Restauranger och alkohollagstiftningen
av *Lars Beckman* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:1148 Förebyggande sjukpenning för riskgrupper
av *Maria Malmer Stenergard* (M)
till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2019/20:1149 Straffskärpningsgrund för brottslingar som utnyttjar coronakrisen
av *Johan Pehrson* (L)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:1150 Coronaviruset och biografnäringen
av *Jonas Andersson* i Linköping (SD)
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2019/20:1152 Spelmissbruk till följd av coronaviruset
av *Jonas Andersson* i Linköping (SD)
till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2019/20:1154 Lättnader för biltrafiken under krisen
av *Niklas Wykman* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2019/20:1160 Gårdsförsäljning av alkoholhaltiga drycker
av *Markus Wiechel* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:1158 Tillgång för allmänheten till handsprit och enkla munskydd
av *Mats Nordberg* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:1162 Materialstöd till Sverige
av *Markus Wiechel* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:1155 Lättnader för prospekteringsbolagen
av *Eric Palmqvist* (SD)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2019/20:1156 Fyra frihetsberövade syrianska ungdomar i Syrien
av *Robert Halef* (KD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:1163 Reducerad alkoholskatt på öl från småbryggerier
av *Johan Hultberg* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2019/20:1164 Regionala flygplatser och stödet för korttidspermittering

av *Maria Stockhaus* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2019/20:1165 Chiles politiska fångar

av *Lorena Delgado Varas* (V)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:1166 Sveriges beredskapslager

av *Markus Wiechel* (SD)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2019/20:1167 Hjälp till svenska familjer utomlands

av *Martina Johansson* (C)

till utrikesminister Ann Linde (S)

Prot. 2019/20:106

16 april

§ 19 Kammaren åtskildes kl. 18.36.

Sammanträdet leddes

av tredje vice talmannen från dess början till ajourneringen kl. 13.56,

av förste vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.51,

av tredje vice talmannen därefter till och med § 15 anf. 112 (delvis) och

av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANNALENA HANELL

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Ärenden för hänvisning till utskott.....	1
§ 3 Tillfälliga bemyndiganden i smittskyddslagen med anledning av det virus som orsakar covid-19.....	1
Socialutskottets betänkande 2019/20:SoU20	1
Anf. 1 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	1
Anf. 2 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	3
Anf. 3 LINA NORDQUIST (L).....	5
Anf. 4 KRISTINA NILSSON (S)	6
Anf. 5 HENRIK VINGE (SD)	7
Anf. 6 SOFIA NILSSON (C).....	8
Anf. 7 KARIN RÅGSJÖ (V)	10
Anf. 8 PERNILLA STÅLHAMMAR (MP).....	11
(Beslut fattades under § 12.)	12
§ 4 Ersättning till särskilt sårbara grupper i arbetsför ålder	13
Socialutskottets betänkande 2019/20:SoU21	13
Anf. 9 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	13
Anf. 10 KRISTINA NILSSON (S)	14
Anf. 11 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	15
Anf. 12 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	16
Anf. 13 SOFIA NILSSON (C).....	18
Anf. 14 KARIN RÅGSJÖ (V)	18
Anf. 15 LINA NORDQUIST (L).....	19
Anf. 16 PERNILLA STÅLHAMMAR (MP).....	20
(Beslut fattades under § 12.)	20
§ 5 Riksrevisionens rapport om ej verkställda beslut – rapporteringsskyldighet och särskild avgift i SoL och LSS	21
Socialutskottets betänkande 2019/20:SoU14	21
(Beslut fattades under § 12.)	21
§ 6 Riksdagens arbetsformer	21
Konstitutionsutskottets betänkande 2019/20:KU9	21
Anf. 17 MIKAEL STRANDMAN (SD)	21
Anf. 18 IDA DROUGGE (M).....	21
Anf. 19 MIA SYDOW MÖLLEBY (V)	22
(Beslut fattades under § 12.)	23
§ 7 Tryck- och yttrandefrihet, massmediefrågor	23
Konstitutionsutskottets betänkande 2019/20:KU14	23
Anf. 20 IDA DROUGGE (M).....	23
Anf. 21 MIKAEL STRANDMAN (SD)	24
Anf. 22 DAG LARSSON (S).....	27
Anf. 23 JESSICA WETTERLING (V)	27
Anf. 24 ANNA SIBINSKA (MP)	28
(Beslut fattades under § 12.)	29
Ajournering.....	29
Återupptaget sammanträde.....	29
§ 8 Frågestund	29
Anf. 25 FÖRSTE VICE TALMANNEN	29

<i>Temporära åtgärder mot fientliga uppköp</i>	29
Anf. 26 HANS WALLMARK (M)	29
Anf. 27 Utrikesminister ANN LINDE (S).....	30
Anf. 28 HANS WALLMARK (M)	30
Anf. 29 Utrikesminister ANN LINDE (S).....	30
<i>Åtgärder mot smittspridning på äldreboenden</i>	31
Anf. 30 JULIA KRONLID (SD)	31
Anf. 31 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	31
Anf. 32 JULIA KRONLID (SD)	31
Anf. 33 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	31
<i>Sjöfartsverkets sjuktransporter med helikopter</i>	32
Anf. 34 SOLVEIG ZANDER (C)	32
Anf. 35 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	32
Anf. 36 SOLVEIG ZANDER (C)	32
Anf. 37 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	32
<i>Evakuering av flyktingar från Grekland</i>	33
Anf. 38 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V)	33
Anf. 39 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	33
Anf. 40 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V)	33
Anf. 41 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	33
<i>Utökat direktstöd till företag</i>	34
Anf. 42 CAMILLA BRODIN (KD)	34
Anf. 43 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	34
Anf. 44 CAMILLA BRODIN (KD)	34
Anf. 45 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	34
<i>Sjöfartsverkets ekonomiska situation</i>	35
Anf. 46 HELENA GELLERMAN (L)	35
Anf. 47 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	35
Anf. 48 HELENA GELLERMAN (L)	35
Anf. 49 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	35
<i>Gymnasieelevers förutsättningar under coronakrisen</i>	36
Anf. 50 MATTIAS VEPSÅ (S).....	36
Anf. 51 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	36
Anf. 52 MATTIAS VEPSÅ (S).....	36
Anf. 53 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	36
<i>Statligt stöd till tågbranschen</i>	37
Anf. 54 EMMA BERGINGER (MP)	37
Anf. 55 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	37
Anf. 56 EMMA BERGINGER (MP)	37
Anf. 57 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	37
<i>Förslag om kärnvapenfri zon i Göteborg</i>	38
Anf. 58 HANS ROTHENBERG (M)	38
Anf. 59 Utrikesminister ANN LINDE (S).....	38
<i>Ansvar för Sveriges krisberedskap</i>	38
Anf. 60 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD).....	38
Anf. 61 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	39
<i>USA:s beslut om indraget bidrag till WHO</i>	39
Anf. 62 HÅKAN SVENNELING (V).....	39
Anf. 63 Utrikesminister ANN LINDE (S).....	39
<i>En samlad strategi för transportsektorn</i>	40

Anf. 64	MAGNUS JACOBSSON (KD)	40
Anf. 65	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	40
	<i>Snabbt bredband i hela landet</i>	40
Anf. 66	ISAK FROM (S)	40
Anf. 67	Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	40
	<i>Allemansrätten i grundskolans läroplan</i>	41
Anf. 68	MARIA GARDFJELL (MP)	41
Anf. 69	Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	41
	<i>Möjligheten att kombinera elitidrott med gymnasiestudier</i>	41
Anf. 70	ALEXANDRA ANSTRELL (M)	41
Anf. 71	Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	42
	<i>Skolplikten och elevers sjukfrånvaro</i>	42
Anf. 72	MICHAEL RUBBESTAD (SD)	42
Anf. 73	Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	42
	<i>Satsning på järnvägsunderhåll</i>	43
Anf. 74	JENS HOLM (V)	43
Anf. 75	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	43
	<i>Dispens för förnyelse av yrkeskompetensbevis</i>	44
Anf. 76	HAMPUS HAGMAN (KD)	44
Anf. 77	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	44
	<i>Samhällsviktiga transporter</i>	44
Anf. 78	TERES LINDBERG (S)	44
Anf. 79	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	44
	<i>Gemensamt EU-initiativ för säkrad tillgång till vaccin</i>	45
Anf. 80	JOHAN HULTBERG (M)	45
Anf. 81	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	45
	<i>Myndigheters användning av säkra digitala tjänster</i>	46
Anf. 82	JÖRGEN BERGLUND (M)	46
Anf. 83	Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	46
	<i>Utökat stöd till trafikflyget i södra Sverige</i>	46
Anf. 84	MARIA STOCKHAUS (M)	46
Anf. 85	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	46
§ 9	Kommunala och regionala frågor	47
	Konstitutionsutskottets betänkande 2019/20:KU15	47
Anf. 86	IDA DROUGGE (M)	47
Anf. 87	MIKAEL STRANDMAN (SD)	48
Anf. 88	JOHAN HEDIN (C)	49
Anf. 89	JOAR FORSSELL (L)	50
Anf. 90	DAG LARSSON (S)	52
	(Beslut fattades under § 12.)	53
§ 10	Civilt försvar och krisberedskap	53
	Försvarsutskottets betänkande 2019/20:FöU7	53
Anf. 91	ALEXANDRA ANSTRELL (M)	53
Anf. 92	ROGER RICHTHOFF (SD)	56
Anf. 93	ALEXANDRA ANSTRELL (M) replik	58
Anf. 94	ROGER RICHTHOFF (SD) replik	59
Anf. 95	ALEXANDRA ANSTRELL (M) replik	59
Anf. 96	ROGER RICHTHOFF (SD) replik	59
	(forts. § 13)	60
	Ajournering	60

Återupptaget sammanträde	60
§ 11 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 15 april	60
SfU17 Socialförsäkringsfrågor	60
JuU17 Reglering av vapenmagasin	61
JuU28 Kriminalvårdsfrågor	62
SfU18 Ekonomisk familjepolitik	64
SfU19 Pensioner	66
§ 12 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	67
SoU20 Tillfälliga bemyndiganden i smittskyddslagen med anledning av det virus som orsakar covid-19	67
SoU21 Ersättning till särskilt sårbara grupper i arbetsför ålder	67
SoU14 Riksrevisionens rapport om ej verkställda beslut – rapporteringsskyldighet och särskild avgift i SoL och LSS.....	68
KU9 Riksdagens arbetsformer.....	68
KU14 Tryck- och yttrandefrihet, massmediefrågor.....	68
KU15 Kommunala och regionala frågor	69
§ 13 (forts. från § 10) Civilt försvar och krisberedskap (forts. FöU7)	70
Anf. 97 DANIEL BÄCKSTRÖM (C)	70
Anf. 98 HANNA GUNNARSSON (V).....	72
Anf. 99 MIKAEL OSCARSSON (KD).....	74
Anf. 100 JOAR FORSSELL (L)	75
Anf. 101 KALLE OLSSON (S)	77
Anf. 102 ANNA SIBINSKA (MP).....	78
(Beslut skulle fattas den 22 april.)	80
§ 14 Protokoll om immunitet och privilegier för Europeiska organisationen för kärnforskning	80
Utbildningsutskottets betänkande 2019/20:Ubu17	80
Anf. 103 ROBERT STENKVIST (SD).....	80
Anf. 104 SULTAN KAYHAN (S).....	81
(Beslut skulle fattas den 22 april.)	81
§ 15 Sjöfartsfrågor	82
Trafikutskottets betänkande 2019/20:TU8	82
Anf. 105 TERES LINDBERG (S).....	82
Anf. 106 MARIA STOCKHAUS (M).....	85
Anf. 107 TERES LINDBERG (S) replik	87
Anf. 108 MARIA STOCKHAUS (M) replik	87
Anf. 109 TERES LINDBERG (S) replik	87
Anf. 110 MARIA STOCKHAUS (M) replik	88
Anf. 111 ROBERT STENKVIST (SD).....	88
Anf. 112 JOHAN HEDIN (C)	89
Anf. 113 JESSICA THUNANDER (V)	91
Anf. 114 HAMPUS HAGMAN (KD).....	93
Anf. 115 HELENA GELLERMAN (L)	95
Anf. 116 EMMA BERGINGER (MP)	96
Anf. 117 MAGNUS JACOBSSON (KD)	98
(Beslut skulle fattas den 22 april.)	99
§ 16 Bordläggning	100

Prot. 2019/20:106	§ 17 Anmälan om frågor för skriftliga svar	100
16 april	§ 18 Anmälan om skriftliga svar på frågor	101
_____	§ 19 Kammaren åtskildes kl. 18.36.	103